

Hodnocení potenciálu cestovního ruchu pro zdravotně postižené návštěvníky
v Hodoníně a okolí

Vysoká škola
polytechnická
Jihlava

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Autor práce: **Markéta Zemanová**
Studijní program: **Ekonomika a management**
Obor: **Cestovní ruch**
Název práce: **Hodnocení potenciálu cestovního ruchu pro zdravotně postižené návštěvníky v Hodoníně a okolí**
Cíl práce: **Analyzovat a zhodnotit potenciál Hodonína a okolí pro rozvoj cestovního ruchu zdravotně postižených osob.**

Ing. Ivica Linderová, PhD.
vedoucí bakalářské práce

RNDr. Eva Janoušková, Ph.D.
vedoucí katedry
Katedra cestovního ruchu

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je původní a zpracovala jsem ji samostatně. Prohlašuji, že citace použitých pramenů je úplná. V práci jsem neporušila autorská práva (ve smyslu zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, v platném znění, dále též „AZ“).

Souhlasím s umístěním bakalářské práce v knihovně VŠPJ a s jejím užitím k výuce nebo k vlastní vnitřní potřebě VŠPJ .

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje AZ, zejména § 60 (školní dílo).

Beru na vědomí, že VŠPJ má právo na uzavření licenční smlouvy o užití mé bakalářské práce a prohlašuji, že souhlasím s případným užitím mé bakalářské práce (prodej, zapůjčení apod.).

Jsem si vědoma toho, že užít své bakalářské práce či poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠPJ, která má právo ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, vynaložených vysokou školou na vytvoření díla (až do jejich skutečné výše), z výdělku dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence.

V Jihlavě dne 5. 12. 2016

.....

Podpis

VYSOKÁ ŠKOLA POLYTECHNICKÁ JIHLAVA

Katedra cestovního ruchu

**Hodnocení potenciálu cestovního ruchu pro zdravotně
postižené návštěvníky v Hodoníně a okolí**

Bakalářská práce

Autor: Markéta Zemanová

Vedoucí práce: Ing. Ivica Linderová, PhD.

Jihlava 2017

Abstrakt

ZEMANOVÁ, Markéta: Hodnocení potenciálu cestovního ruchu pro zdravotně postižené návštěvníky v Hodoníně a okolí. Bakalářská práce. Vysoká škola polytechnická Jihlava. Katedra cestovního ruchu. Vedoucí práce: Ing. Ivica Linderová, PhD. Stupeň odborné kvalifikace: bakalář. Jihlava 2017. 117 stran.

Tato bakalářská práce se zabývá analyzováním a potenciálem města Hodonín a okolí pro rozvoj cestovního ruchu zdravotně postižených osob. Zkoumá problematiku, vývoj a legislativu sociálního cestovního ruchu a cestovního ruchu pro osoby se zdravotním postižením. Bakalářská práce poukazuje na přínosy zapojení osob se zdravotním postižením na cestovním ruchu. Upozorňuje na specifické požadavky osob se zdravotním postižením. Poskytuje zhodnocení připravenosti města Hodonín a okolí. Zhodnocení nabízených služeb pro osoby se zdravotním postižením.

Klíčová slova

Sociální cestovní ruch; Osoba se zdravotním postižením; Bezbariérovost; Přístupnost.

Abstract

ZEMANOVÁ, Markéta: Evaluation of Tourism Potential for Visitors with Disabilities in Hodonín and the surrounding area. College of Polytechnics Jihlava. Department of Tourism. Supervisor: Ing. Ivica Linderová, PhD. Education degree: Bachelor. Jihlava 2017. 117 pages.

The bachelor thesis is concerned with analysing and potential of development of tourism for disabled visitors in city Hodonín and surrounding area. It researchs the issue, the development and the legislation of social tourism and tourism for disabled people. The bachelor thesis mentions the benefits of involvement disabled people in tourism. It points out of the specific needs of people with disabilities. Furthermore, the thesis provides the evaluation of preparedness of Hodonín city and its surrounding areas. The evaluation of an offered services for disabled people.

Key words

Social tourism; Disabled people; Barrier – free; Accessibility.

Předmluva

Na území Hodonín a okolí se vyskytuje několik zajímavých atraktivit cestovního ruchu i pro osoby se zdravotním postižením. V území se nachází krásná příroda, velké množství památek a další krásná a zajímavá místa. Význam tohoto území a jeho potenciál pro zdravotně postižené osoby, dle mého názoru, je v několika desítkách případů nedoceněný. Nachází se v Hodoníně a okolí několik zajímavých míst, která jsou přizpůsobená pro zdravotně postižené osoby. Bakalářská práce nabízí závěry pro instituce, organizace a podniky v území pro rozvoj cestovního ruchu zdravotně postižených osob v Hodoníně a okolí. Informace, které jsou zveřejněny v této bakalářské práci, jsou získány ze sekundárních dat. Zájem o tuto problematiku účasti zdravotně postižených osob na cestovním ruchu mě vedl k výběru tématu mé bakalářské práce. Pro zdravotně postižené osoby je velice důležité a prospěšné zapojení do společnosti a prožití normálních životních situací. Tato práce nabízí přehled o přírodním, kulturním a selektivním potenciálu pro tento segment. Přírodní potenciál se velmi těžce změní, lze ho jen v některých případech přizpůsobit pro zdravotně postižené osoby. Zvýšit potenciál destinace jde také vyhlášením nové chráněné krajinné oblasti, tato situace nastává jen výjimečně. Další možností je vybudování infrastruktury přístupnou pro zdravotně postižené osoby, jedná se o silnice, železnice, ale převážně o ubytovací, stravovací zařízení apod. Infrastrukturu nelze vybudovat nebo přestavět za den a je finančně náročná. Nejvíce přizpůsobivý potenciál je kulturní. Tento potenciál se nejrychleji mění a je různorodý. Každým rokem se konají různé sportovní, kulturní a společenské akce a tyto akce se také konají na jiných místech. V dnešní době si lidé rádi odpočinou od hektického každodenního života a vyhledávají odpočinek v cestovním ruchu, tuto možnost by měli mít i zdravotně postižené osoby. Bývalý okres Hodonín nabízí spoustu zajímavých atraktivit cestovního ruchu, prochází vinařským územím s historií a územím lidových tradic.

Tímto bych ráda poděkovala vedoucí mé bakalářské práce Ing. Ivici Linderové, PhD. za odborné vedení, trpělivost, ochotu a cenné rady v průběhu zpracování této bakalářské práce, které mi byly věnovány.

Obsah

Úvod.....	14
1 Rozvoj cestovního ruchu osob se zdravotním postižením.....	16
1.1 Cestovní ruch osob se zdravotním postižením.....	17
1.1.1 Znaky a charakteristika cestovního ruchu osob se zdravotním postižením....	19
1.1.2 Vývoj cestovního ruchu osob se zdravotním postižením v Evropě a v České republice	21
1.1.4 Organizace a programy podpory cestování zdravotně postižených osob	33
1.2 Potenciál cestovního ruchu osob se zdravotním postižením	37
1.2.1 Předpoklady rozvoje cestovního ruchu osob se zdravotním postižením	38
1.2.2 Přínosy podpory cestovního ruchu osob se zdravotním postižením	41
1.2.3 Legislativní úprava vztahující se k cestovnímu ruchu zdravotně postižených osob v Evropě a ve světě	43
2 Analýza potenciálu Hodonín a okolí pro rozvoj cestovního ruchu zdravotně postižených osob	50
2.1 Cíl a metodika zkoumání	50
2.2 Lokalizační předpoklady rozvoje cestovního ruchu zdravotně postižených osob.....	55
2.2.1. Přírodní atraktivity	55
2.2.2. Kulturně historické atraktivity.....	60
2.2.3. Kulturně-společenské zařízení	65
2.2.4. Jiné atraktivity	71
2.3. Realizační předpoklady	77
2.3.1. Ubytovací zařízení	77
2.3.2. Pohostinská zařízení.....	79
2.3.3. Sportovně rekreační zařízení	81
2.3.4. Bezbariérová přeprava	82
2.3.5. Cestovní kanceláře, cestovní agentury a webové portály	86
2.4. Selektivní předpoklady	87
2.5. Zhodnocení potenciálu vybrané oblasti Hodonín a okolí pro rozvoj cestovního ruchu osob se zdravotním postižením.....	89
Závěr	93
Literární zdroje	95

Internetové zdroje.....	98
Seznam příloh	106
Přílohy.....	107

Seznam grafů, obrázků a tabulek

Graf 1: Srovnání počtu zdravotně postižených osob s počtem obyvatel v České republice (k 31. 12. 2012).....	574
Graf 2: Grafické znázornění srovnání zdravotně postižených osob s počtem obyvatel (k 31. 12. 2012)	605
Graf 3: Věková struktura osob se zdravotním postižením v roce 2012 (v %)	606

Obrázek 1: Mapa okresu Hodonín	573
Obrázek 2: Mapa vinařských stezek v Hodoníně a okolí	604

Tabulka 1: Omezení zdravotně postižených osob s jediným typem postižení a všechna postižení	26
Tabulka 2: Klasifikace zrakového postižení podle WHO (Světové zdravotnické organizace).....	28
Tabulka 3: Klasifikace sluchových vad – jednotlivé kategorie ztráty sluchu (Hrubý 1996)	609
Tabulka 4: Typologie s příklady a charakteristikou tělesného postižení	621
Tabulka 5: Mezinárodní klasifikace mentální retardace	673
Tabulka 6: Stupnice hodnocení potenciálu cestovního ruchu zdravotně postižených osob	681
Tabulka 7: Hodnotící kritéria	702
Tabulka 8: Seznam měst a obcí v okrese Hodonín	724
Tabulka 9: Bezbariérovost chráněné krajinné oblasti v Hodoníně a okolí	56
Tabulka 10: Bezbariérovost národních přírodních rezervací v Hodoníně a okolí	57
Tabulka 11: Bezbariérovost národních přírodních památek v Hodoníně a okolí	578
Tabulka 12: Vinařské obce ve vinařské oblasti Podluží	60
Tabulka 13: Bezbariérovost zámků v Hodoníně a okolí	60
Tabulka 14: Bezbariérovost skanzenů v Hodoníně a okolí	622
Tabulka 15: Bezbariérovost muzeí v Hodoníně a okolí	677
Tabulka 16: Bezbariérovost galerií v Hodoníně a okolí	688

Tabulka 17: Bezbariérovost kulturních středisek a kin v Hodoníně a okolí	750
Tabulka 18: Bezbariérovost in-line bruslařských cest, vinařských cest, cyklotras v Hodoníně a okolí	722
Tabulka 19: Bezbariérovost rozhleden a vyhlídkových věží v Hodoníně a okolí	754
Tabulka 20: Bezbariérovost jiných atraktivit v Hodoníně a okolí	766
Tabulka 21: Přehled ubytovacích zařízení v Hodoníně a okolí.....	78
Tabulka 22: Přehled bezbariérovosti ubytovacích zařízení v Hodoníně a okolí.....	78
Tabulka 23: Přehled pohostinských zařízení v Hodoníně a okolí.....	80
Tabulka 24: Přehled bezbariérovosti sportovně rekreační zařízení v Hodoníně a okolí	82
Tabulka 25: Přehled městské autobusové dopravy v Hodoníně a v Kyjově	673
Tabulka 26: Přehled místní vlakové linky v Hodoníně a okolí	84
Tabulka 27: Přehled dálkové vlakové linky v Hodoníně a okolí	85
Tabulka 28: Přehled přístupnosti budov stanic v Hodoníně a okolí	7285
Tabulka 29: Hodnotící kritéria na úrovni vybrané oblasti Hodonín a okolí.....	90

Úvod

Cestovní ruch se jako společensko-ekonomický jev od svých moderních počátků v 19. století stále vyvíjí. Jedná se o nejdynamičtější odvětví hospodářství v ekonomických, ekologických i sociálních významech a dopadech. Odráží se v národním hospodářství a tvoří významnou část ekonomiky ve většině vyspělých států světa. Jedná se o souhrn služeb, proto je nezbytné přizpůsobování trendům na trhu a orientace na specifické požadavky cílových skupin.

Cestovní ruch se zaměřuje na všechny cílové skupiny, nevyjímaje i zdravotně postižené osoby, což je součástí sociálního cestovního ruchu. Na cestovní ruch pro všechny, neboli sociální cestovní ruch se zaměřuje Organizace spojených národů (OSN), Světová organizace cestovního ruchu (UNWTO) a Evropská Unie. Vznikají specificky zaměřené organizace a sdružení, které se zabývají touto problematikou. Jeden z cílů je poskytovat vhodné podmínky cestování pro osoby se zdravotním postižením, které vylučují různé bariéry, které jsou v souladu se specifickými potřebami této skupiny obyvatelstva.

Pro bezproblémovou účast na cestovním ruchu a získání komplexního zážitku jsou významné faktory primární i sekundární nabídky. Jakmile je jedna část této nabídky nepřístupná, osoby se zdravotním postižením musí učinit kompromis, chtějí-li se účastnit cestovního ruchu ve vybrané destinaci. Sociální cestovní ruch proto bere v potaz základní požadavky sociálně znevýhodněných a diskriminovaných skupin návštěvníků.

Je potřeba, aby destinace splňovala podmínky kvality nabízených služeb a poskytovala komfort, atraktivitu a bezpečnost pro všechny potencionální účastníky i se speciálními potřebami.

V poslední době se bere větší potaz na zkvalitňování a zpřístupňování cestovního ruchu pro osoby se zdravotním postižením. Mělo by být v zájmu všech států světa tuto skupinu podporovat a zlepšovat jejich společenský život (společenskou úroveň).

Cílem bakalářské práce je analyzovat a zhodnotit potenciál ve vybrané oblasti Hodonín a okolí pro rozvoj cestovního ruchu osob se zdravotním postižením. Bakalářská práce je součástí mapování připravenosti zařízení cestovního ruchu v České republice pro poskytování služeb zdravotně postiženým osobám.

1 Rozvoj cestovního ruchu osob se zdravotním postižením

Cestování je známé už z historie, jednalo se z počátku o poutní cesty, obchodní cesty, obstarání potravy, vojenské či objevitelské cesty i cesty za vzděláním. Lidé, kteří cestovali, byli převážně z lepší společenské vrstvy. Do poloviny 19. století nemůžeme mluvit o cestovním ruchu. Ten se začal objevovat až v době průmyslové revoluce, nese znaky masového jevu a poskytuje specifické služby. Lidem se zvyšovala životní úroveň a mohli lépe využít svůj volný čas.

Cestovní ruch, který se zaměřuje na osoby se zdravotním postižením, můžeme definovat jako součást sociálního cestovního ruchu. Ten se zaměřuje převážně na účastníky cestovního ruchu, kteří se řadí do segmentu mládeže, rodin s nízkými příjmy, osob se zdravotním postižením a seniorů. Cestovní ruch je prezentován jako cestovní ruch pro všechny. Koncept vznikl a byl prezentován pod stejným názvem ve Velké Británii. Snaží se o vytvoření přístupných destinací cestovního ruchu a produktů. Umožňuje cestovat a využívat kvalitní služby cestovního ruchu všem potencionálním zákazníkům, nehledě na jejich ekonomickou situaci, pomocí přijímání opatření. Respektuje jedinečnosti a individualitu všech potencionálních zákazníků. [1]

Po první světové válce se začal rozvíjet sociální cestovní ruch. V tomto období se dostávalo do povědomí právo na odpočinek, na volný čas a na placenou dovolenou. Začínali se objevovat různí organizátoři sociálního cestovního ruchu. V dnešní době existují různorodé formy pro podporu sociálního cestovního ruchu například cestovní slevy v prostředcích veřejné dopravy pro mládež, rodiny s dětmi nebo pro seniory. Jedná se o úlevy na dani z příjmu pro podnikatele například v Polsku, či prodej cestovních šeků, které se využívají v Maďarsku, Francii a Švýcarsku. Zabezpečení účasti na cestovním ruchu sociálně slabším skupinám je významem této podpory. (Gučík, 2010, str. 79)

Mezi první autory, kteří definovali sociální cestovní ruch, patří Hunziker. Pochopil sociální cestovní ruch jako vztahy, jejichž výsledkem je účast ekonomických slabých

či jinak znevýhodněných osob při účasti na cestovním ruchu. (Linderová, 2015, str. 139)

Sociálním cestovním ruchem se zabývá několik odborníků na cestovní ruch. Za zmínku stojí například Minnaert, Buhalise, Cazese, Page a Conell, Maitland a Miller, Ivica Linderová. Sociální cestovní ruch definovali například Marian Gučík, Walter Hunziker, Martina Pásková a Josef Zelenka.

1.1 Cestovní ruch osob se zdravotním postižením

Sociální cestovní ruch je forma, která je spojena s účastí sociálně slabších vrstev obyvatelstva na cestovním ruchu, umožněná zřetelně prokazatelným opatřením. Sociálně slabší vrstva obyvatelstva se v podmínkách tržního hospodářství nemůže účastnit na cestovním ruchu nebo jen v omezené míře. (Gučík, 2004, str. 118)

Definici sociálního cestovního ruchu definoval W. Hunziker ve Vídni a Salzburgu na 2. kongresu sociálního cestovního ruchu ve znění: „*Sociální cestovní ruch je takový druh cestovního ruchu, který praktikují nízkopříjmové skupiny a který je umožněn a zajišťován prostřednictvím naprosto samostatných, a tedy i snadno rozpoznatelných služeb.*“ (Goeldner, 2014)

„*Sociální cestovní ruch je typologizovaný podle způsobu hrazení nákladů, tzn., že část nákladů nebo celé náklady pro sociálně znevýhodněné osoby (tělesné nebo duševní postižení, vysoký věk nebo nízké příjmy) hradí instituce, zaměstnavatel, stát apod.*“ (Zelenka, Pásková, 2012, s. 532).

Cestovní ruch pro všechny je plně dosažen při kombinaci sociálního a přístupného cestovního ruchu. Sociální cestovní ruch se zaměřuje na zájemce o cestování, načež přístupný cestovní ruch se zaměřuje na poskytovatele služeb a jiné aktéry,

kteří podporují rozvoj cestovního ruchu. Dále sociální cestovní ruch zpřístupňuje požitky z cestovního ruchu lidem s nízkými příjmy a přístupný cestovní ruch zvyšuje přístupnost destinací, zařízení či služeb osobám bez závislosti na cizí pomoci nebo bez nutnosti dodatečných úprav při využívání.

Přístupný cestovní ruch zohledňuje omezení, potřeby, možnosti i zájmy potencionálního návštěvníka. Jedná se o odstranění překážek, které komplikují či odrazují účast na cestovním ruchu některým skupinám návštěvníků. Jedná se převážně o osoby s hendikepem. Specifické potřeby skupiny musí pronikat do všech sektorů cestovního ruchu a tím se podporuje začleňování této skupiny do společnosti. Rozvoj turistické destinace a udržení její prosperity by měla obsahovat přístupnost, což se jedná o přirozená kritéria produktů cestovního ruchu. [1]

Přístupnost neboli bezbariérový přístup zpřístupňuje interiéry budov, prostranství, dopravní prostředky a dopravní trasy (např. turistické stezky) pro zdravotně postižené osoby. Typické úpravy spočívají v odstranění překážek na trase (např. schody, prahy, rohože, odpovídající šířka průjezdů) či možnost volby alternativní trasy (např. nájezdy, výtahy, schodiště s manipulačním zařízením), nižší umístění klik, upínací zařízení umožňující přesun vozíčkáře, konstrukční řešení toalet, nízkopodlažní autobusy a vlakové soupravy. (Zelenka, Pásková, 2012, str. 61)

S přístupným cestovním ruchem souvisí pojem univerzální design. Podle Navrátilové (2011) se univerzální design neboli design pro všechny zabývá možnostmi přístupu všem lidem bez ohledu na věk, zdravotní stav, fyzické možnosti atd. Dále se jedná o možnosti přístupu do budov, prostředí a možnost využívání služeb. Univerzální design zasahuje, nebo by měl zasahovat do mnoha oborů lidské společnosti. Bezbariérový design byl vyvinut v průběhu devadesátých let 20. století. Prostředí, budovy, produkty či služby jsou navrženy a fungující pro co největší skupinu lidí. Jsou navrženy v rozumné míře na celosvětové úrovni, v různých situacích, a to bez speciálních úprav či speciálního řešení. Základní myšlenka univerzálního designu je umožnění plnohodnotného a pohodlného života všem lidem, i těm, kteří mají hendikep trvalý

či dočasný, pohybový nebo smyslový. Principy univerzálního designu se zabývají spravedlivým užíváním, flexibilitou v užívání, jednoduchým a intuitivním užíváním (znamená snadno pochopitelným, nevyžaduje zkušenosti a znalosti uživatelů či jazykové schopnosti a vysoký stupeň soustředění), srozumitelnými informacemi, tolerancí chyb (minimalizuje riziko či nepříznivé následky nehod nebo neúmyslných činů), malou fyzickou námahou a velikostí prostor pro přístup a užívání (odpovídající velikost a prostor přístupu, dosažení, manipulace, užití bez ohledu na uživatelskou tělesnou velikost, pozici a pohyblivost). [2]

Přístupný cestovní ruch pro všechny je cestovní ruch, který je přístupný všem lidem s hendikepem nebo ne, špatnou hybností, starším osobám nebo osobám s akutním úrazem znemožňujícím pohyb, osobám s akutním nebo chronickým onemocněním, těhotným ženám, rodinám s malými dětmi, osobám s dětskými kočárky, osobám malého a nadměrného vzrůstu i osobám s objemnými zavazadly. Jedná se o všechny iniciativy, které zpřístupňují destinace cestovního ruchu, produkty i služby a umožňují jejich pohodlné a bezpečné užívání všem potenciálním zákazníkům. Dále se zabývá užíváním bez závislosti na cizí pomoci a bez nutnosti dodatečných úprav. Přístupným cestovním ruchem pro všechny se zabývá v Evropě neziskové sdružení ENAT (European Network for Accessible Tourism, neboli Evropská síť pro přístupný cestovní ruch). [3]

1.1.1 Znaky a charakteristika cestovního ruchu osob se zdravotním postižením

Návštěvníci s hendikepem se charakterizují specifickými podmínkami pro cestování. Jedná se o velkou heterogenní skupinu lidí se společnou charakteristikou, a to s omezenou schopností samostatného pohybu. Osoby se zdravotním postižením si vybírají cestování podle svých potřeb, požadavků. Vyčleňují tak bariéry, které jsou pro ně nepřekonatelné.

Hendikep není synonymem postižení, je to termín, který odpovídá českému pojmu „znevýhodnění“. Hendikep je do velké míry determinován společensky. (Hajková a kol., 2006, str. 13)

„Hendikep není ekvivalentem a nutným důsledkem zdravotního postižení, ale rozvíjí se až sekundárně, tedy v návaznosti na bariery všeho druhu, postoje okolí, absenci kompenzujících opatření a ladění i přiměřenost sociální interakce.“ (Michalík a kol., 2011, str. 184)

Osoby se zdravotním postižením považujeme osoby, kterým se důsledkem zdravotního poškození snižují některé funkce a to vede ke znevýhodnění (hendikepu). Postižení je dlouhodobá změna zdravotního stavu (pracovní schopnosti), která je nevratná. Zdravotní postižení může být vrozené, nebo získané (nemocí, úrazem). (Kotíková, 2003, str. 162)

Cestovní ruch se čím dál tím víc přizpůsobuje pro účastníky s hendikepem. Přesto nejčastějším motivem je poznávací cestovní ruch. Rekreační cestovní ruch v přímořských letoviscích, zdravotní a lázeňský cestovní ruch zaměřen na preventivní a regenerační lázeňské léčby, kulturní cestovní ruch převážně v hlavních městech Evropské unie, náboženský cestovní ruch za účelem návštěv poutních míst, okružní plavby lodí a nákupní cestovní ruch do okolních zemí. (Indrová a kol., 2008, str. 38)

Podle Patkiewiczze (2012) se osoby se zdravotním postižením účastní i sportovního cestovního ruchu a tento trend je velmi výrazný. Zajímají se o vodní sporty, turistiku, lyžování a jízdu na kole. V dnešní době nejsou diskriminováni na účasti extrémních sportů, např. horolezectví, potápění, parašutismus i paragliding.

Tento segment má veliký potenciál, protože i v důsledku stárnutí populace či rychlého životního tempa se počet lidí s hendikepem stále zvětšuje. Podle Jana Michálíka

a kol. (2011) stárí není nemoc či synonymum pro celkový a zákonitý úpadek tělesné i psychické výkonnosti člověka. Jedná se o přirozený vývojový proces na lidské cestě života. S vyšším věkem člověka je charakteristické omezení hybnosti, poruchy motorické koordinace v souvislosti s poškozením, vadou či funkční poruchou nervové soustavy nebo nosného a hybného aparátu.

Znaky cestovního ruchu se zdravotním postižením uvádí Indrová (2008) a zmiňuje, že počet lidí s hendikepem je vysoký, a tak je vysoký i počet lidí se zdravotním postižením, kteří jsou potenciálními účastníky cestovního ruchu. Počet potencionálních účastníků cestovního ruchu se může lehce zdvojnásobit, protože osoby se zdravotním postižením nejčastěji cestují s přáteli, rodinnými příslušníky nebo sociálními pracovníky. Pomocí informační technologie se zdravotně postižené osoby dostávají snadněji k informacím a snáze zorganizují svoji účast na cestovním ruchu. Zdravotně postižené osoby mohou cestovat i mimo hlavní sezonu.

1.1.2 Vývoj cestovního ruchu osob se zdravotním postižením v Evropě a v České republice

J. A. Komenský se zabýval vzděláváním, prosazoval všeobecné a všestranné vzdělání pro všechny bez rozdílu původu, pohlaví i stavu. Kábele (1992) uvádí, že J. A. Komenský v díle Vševýchova se zabývá potřebou vzdělávat zdravotně postižené osoby. Dílem dal myšlenku vzniku ústavů a speciálních zařízení pro osoby zdravotně postižené. Podle Kábele (1992) humanitní snahy vzdělávat osoby se zdravotním postižením přecházeli postupně od všeobecného vzdělání k snaze odborně vzdělávat, neboli připravovat na povolání osoby se zdravotním postižením. [4]

V České republice se cestovní ruch rozvíjel v přelomu 19. a 20. století, tedy až ve třetí fázi vývoje cestovního ruchu. (Linderová, 2013, str. 111) Po roce 1990 došlo ke změně ve společnosti a došlo ke vzniku nestátních sdružení na občanském principu. (Krhutová et al., 2005, str. 34). Dne 28. října 1993 Valná hromada OSN schválila standardní

pravidla pro příležitosti osobám se zdravotním postižením. Jedná se o nezávazná pravidla dokumentu pro členské státy, která znamenají morální a politický závazek států přijmout vlastní kroky k zajištění opatření pro vyrovnání příležitostí zdravotně postižených osob. Dne 8. Zář 1993 Česká republika schválila národní plán pod názvem Národní plán opatření pro snížení negativních důsledků zdravotně postižených, který novelizoval předešlý stejnojmenný Národní plán z roku 1998. Oba návrhy pozitivně hodnotili v zahraničí. Zařadili jsme se mezi země s nejrozvinutější státní koncepcí podpory osob se zdravotním postižením. [5]

V 90. letech došlo k domluvě mezi organizací zdravotně postižených a Sdružení zdravotně postižených osob v ČR a založili v roce 2000 Národní radu zdravotně postižených ČR. Změny v politice ve prospěch osob se zdravotním postižením jsou součástí širší reformy veřejné správy. (Krhutová et al., 2005, str. 34).

V dnešní době se hodně mluví o integraci zdravotně postižených osob do společnosti. Míra integrace je vázaná na míru nezávislosti zdravotně postižených osob. Podle listiny základních práv osob jsou základní práva zaručena všem osobám bez rozdílu.[6] Sociálním cestovním ruchem se zabývá na vládní úrovni České republiky Ministerstvo pro místní rozvoj, agentura CzechTourism a další nevládní organizace.

Podle McCabe (2012) počátek sociálního cestovního ruchu datujeme ke konci 9. století, v této době také došlo v průběhu průmyslové revoluce ke vzniku industriální společnosti. Ve městech nebyly vhodné zdravotní podmínky. To zapříčinilo výrazný nárůst zájmu o zdraví a sociální podmínky pracujících a jejich rodin. Byla zavedena železniční síť, která přispěla k dalšímu rozvoji cestovního ruchu.

Za průkopníky sociálního cestovního ruchu v Evropě považujeme sociálně-vzdělávací a náboženské organizace. Tento cestovní ruch má počátky ve Francii, v Rakousku dále se rozšířil v Belgii, Německu a v zemích východní Evropy (McCabe et al., 2012, str. 24).

Klíčovým bodem vývoje cestovního ruchu byl rok 1936, kdy byla přijata Úmluva o placené dovolené. Úmluvu předložil Mezinárodní úřad práce v Ženevě. Stanovila, že každý člověk, který je zaměstnán minimálně jeden rok, má nárok na placenou dovolenou nejméně po dobu šesti dnů každý rok. (McCabe et al., 2012, str. 25).

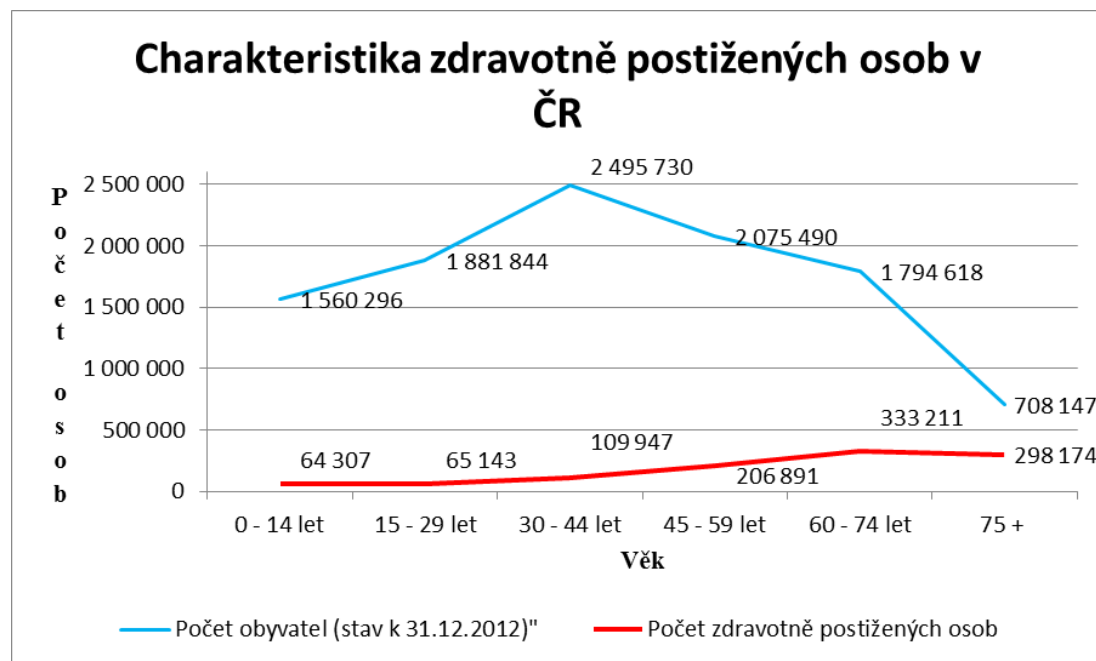
V letech 1950 až 1980 sociální cestovní ruch byl koncentrován kolem středisek cestovního ruchu v Evropě (Francie, Belgie, Itálie) a do Velké Británie. Kde vznikal nový, žádaný a cenově dostupný produkt cestovního ruchu. Nabízeli plnou penzi, která zahrnovala zábavu a aktivity. Jednalo se o jednoduchá ubytovací zařízení za dostupnou nízkou cenu. Tato zařízení po krátkou dobu využívala pro chod středisek cestovního ruchu návštěvníky, kterým byly přiřazeny pomocné práce. (McCabe et al., 2012, str. 25 – 26)

Masový cestovní ruch se začal rozvíjet ve vyspělých státech a zajistil dostupnost cestování všem vrstvám obyvatelstva. Ve vyspělých státech došlo k rozvoji sociálního cestovního ruchu, což zapříčinilo účast na cestovním ruchu sociálně slabším vrstvám obyvatelstva. Přičemž v socialistických zemích byl vázaný cestovní ruch a aby zájemci se mohli podílet na cestovním ruchu, museli splnit určité podmínky. (Linderová, 2013, str. 107)

Statistické údaje Eurostatu uvádějí, že v roce 2011 bylo kolem 45 milionů osob ve věku 15 – 64 let trpících zdravotním postižením, jen 23% lidí pochází z Rakouska. Přes 20% osob se zdravotním postižením žije ve Finsku, Lucembursku, a Francii. Česká republika má přibližně méně jak 9% zdravotně postižených osob, přibližně stejně je na tom Španělsko, Itálie, Maďarsko, Irsko, Řecko a Malta. Eurostat shromažďuje údaje i o skupině, která nemůže vykonávat práci z důvodů dlouhodobých zdravotních problémů či na základě postižení. Jedná se přibližně o 35 milionu osob ve věku 15 – 64 let. Rozdíl osob se zdravotním postižením a osob, které nemohou vykonávat práci, jak by chtěli, je přibližně 10%. Nejvíce lidí, kteří nemohou vykonávat práci z uvedených důvodů, žije na Islandu, Slovinsku ale také v Portugalsku a Finsku. Podle

údajů z Eurostatu z roku 2012 je patrné, že ženy trpí častěji zdravotními potížemi, či nemohou vykonávat práci (z dlouhodobých zdravotních problémů a z důvodů zdravotního postižení) než muži. [7]

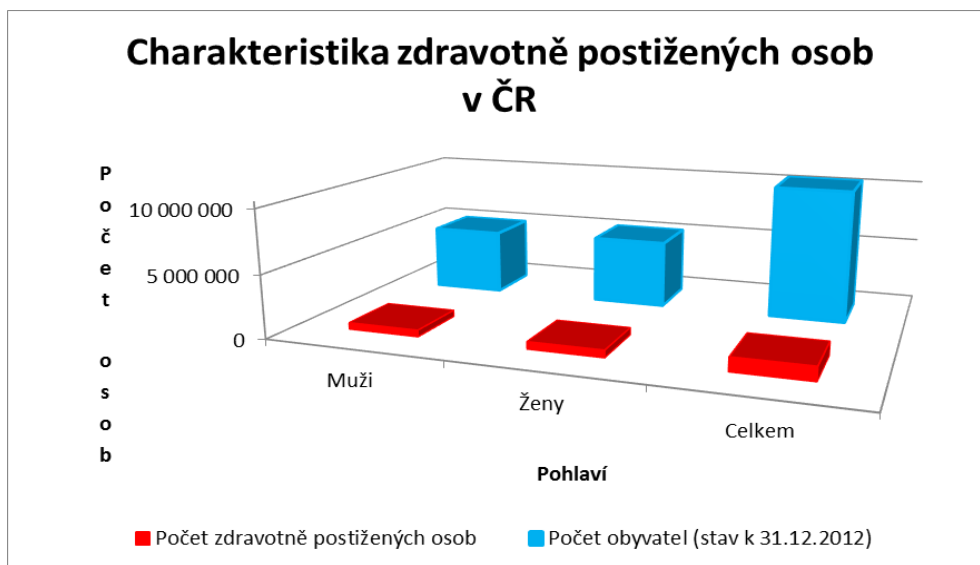
Graf 1: Srovnání počtu zdravotně postižených osob s počtem obyvatel v České republice (k 31. 12. 2012)

Zdroj: vlastní zpracování, 2016, podle ČSÚ [8]

V roce 2014 žilo v České republice kolem 1 077 673 osob se zdravotním postižením, což činilo 10,2 % podílu na celkové populaci státu. Větší procento zastupují ženy 10,6 %, muži 9,9 %. Zvýšil se počet osob se zdravotním postižením o 0,3 % od výběrového řízení v roce 2007 a to z 9,9 % na 10,2 %.

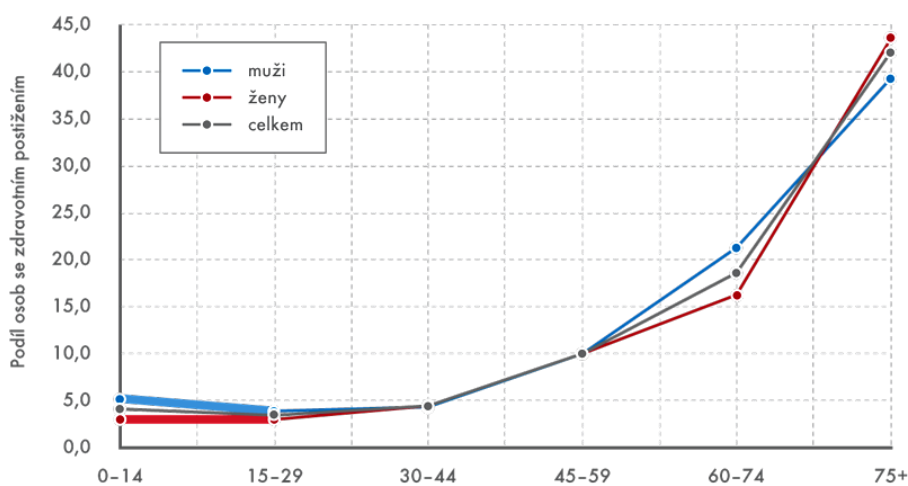
Graf 2: Grafické znázornění srovnání zdravotně postižených osob s počtem obyvatel (k 31.12.2012)

Zdroj: vlastní zpracování, 2016, podle ČSÚ [8]

Velké procento zdravotně postižených lidí bylo ve věku nad 60 až 74 let a 75+. Velký počet osob se zdravotním postižením bylo v kategorii 45 až 59let. Podíl byl 58,6% na celkovém počtu zdravotně postižených osob. Výsledky z šetření potvrzují, že s přibývajícím věkem roste počet osob se zdravotním postižením.

Graf 3: Věková struktura osob se zdravotním postižením v roce 2012 (v %)

Zdroj: Kotýnek J. Časopis ČSÚ Statistika & My [9]

Celkem osob s postižením bylo 1 077 673, ale jen s jediným typem postižení v České republice je o necelou polovinu méně a to 503 917. Zahrneme-li všechna postižení včetně vícenásobných vnitřních, která respondenti označili, získáme hodnotu 1 710 249, což značí celkový součet omezení zdravotně postižených osob v České republice v roce 2012.

Tabulka 1: Omezení zdravotně postižených osob s jediným typem postižení a všechna postižení

Typ postižení	Jediný typ postižení		Všechna postižení	
	Omezení	%	Omezení	%
Tělesné	332 576	32%	500 167	29%
Zrakové	46 712	5%	102 195	6%
Sluchové	30 382	3%	86 476	5%
Mentální	159 151	15%	104 574	6%
Duševní	152 045	15%	145 517	9%
Vnitřní	292 877	28%	716 993	42%
Jiné	17 462	2%	54 327	3%
Celkem	1 031 205	100%	1 710 249	100%

Zdroj: vlastní zpracování, 2016

2.1.2 Zdravotně postižení návštěvníci v cestovním ruchu

Už samostatný pojem „postižení“, postižený člověk, či člověk s postižením“ je nejednotný nejen v České republice, ale i v zahraničí. Přitom většina lidí s vyšším věkem disponuje nějakým znevýhodněním. (Procházková, 2009)

V české legislativě je postižený člověk definován různorodě. V zákoně č. 108/2006 Sb. o sociálních službách je zdravotní postižení popsáno jako „tělesné, mentální, duševní, smyslové nebo kombinované postižení, jehož dopady činí nebo mohou činit osobu závislou na jiné osobě“. S pojmem změněnou či sníženou pracovní schopností se setkáme v pracovním procesu. [10]

Český pedagogický slovník definuje pojem postižený jako: „Postižený je jedinec, postižený nějakým druhem trvalého tělesného, duševního, smyslového nebo řečového

poškození, které mu bez speciální pomoci víceméně znemožňuje splňovat požadavky běžného vzdělávacího procesu a provozu“.

Podle Zászkaliczského (2010) „Postižení v tradičním slova smyslu je významná kvantitativní a kvalitativní odchylka od normálního vývoje, která se projevuje primárními a sekundárními příznaky. Postižení není onemocnění, ale (zpravidla) onemocněním způsobený dlouhodobý, nevratný (ireverzibilní) stav, v důsledku kterého „zdraví“ není možné obnovit.“ (Lechta, 2010, str. 43)

UNWTO definuje osobu se zdravotním postižením jako člověka, kterého fyzická nebo mentální integrita je částečně nebo úplně redukována, a to od narození nebo na základě postupujícího věku, nemoci nebo nehody do té míry, že jeho samostatnost, schopnost navštěvovat školu nebo pracovat je narušena.

Organizace spojených národů osoby se zdravotním postižením považuje „osoby mající dlouhodobé fyzické, duševní, mentální nebo smyslové postižení, které v interakci s různými překážkami může bránit jejich plnému a účinnému zapojení do společnosti na rovnoprávném základě s ostatními.“ Tato definice je součástí v Úmluvě o právech osob se zdravotním postižením ze 13. prosince 2006. [11]

Člověk s postižením, které je dlouhodobé nebo trvalé je zařazen do tzn. zdravotní skupiny. Skupina se dále člení podle druhu postižení a to na: „zrakové postižení, sluchové postižení, tělesné postižení, mentální postižení, vnitřní postižení, kombinované postižení, duševní nemoci, rodiče dětí se zdravotním postižením.“ Členění do skupin je různorodé a většinou se setkáme s rozdělením na pohybové, zrakové, sluchové, mentální postižení.

A) Zrakové postižení

Osoby se zrakovým postižením mají různé stupně snížených zrakových schopností, které jim zasahují do běžného života. Nemluvíme tedy o osobě, která nosí brýle a není omezena vadou a zvládá každodenní činnosti. Tuto skupinu můžeme členit dále na nevidomé a slabozraké. Pro cestovní ruch je tato skupina velmi specifická, vliv na jejich orientaci v prostoru má hodně faktorů. Velké skupině lidí se zhoršuje vidění během života, důsledkem stárnutí či nemoci, nebo při dlouhodobém užívání léků. Poruchy zraku jsou řešeny operací a také nošením optických brýlí. Další skupinou jsou osoby nevidomé, které vidí částečně. Jsou schopni vidět obrysy, nedokážou určit detaily ani tvar, nebo vidí neostře. Tito lidé se s postižením sžívají hůře. Trvalá slepota nebo úplná ztráta zraku je u lidí, kteří se již nevidomí narodili či přišli o zrak v dětském věku. Může být vrozená, získaná nemocí nebo úrazem.

Nevidomí lidé vnímají prostor ostatními smysly intenzivně a k orientaci v prostoru využívají hmat, sluch nebo čich. Velké otevřené prostranství je může vyvést z rovnováhy, mohou být neklidní či dezorientovaní místem. Velkou oporou nevidomých lidí v prostoru jsou vodící psi, kteří mají speciální výcvik na vedení nevidomých kolem překážek, pomoc s činnostmi každodenních povinností. Také mohou využít asistenční službu, doprovod asistenta využívají převážně na nákupy, úřady či návštěvu lékaře. Při cestování využívají nevidomí bílou hůl, která se stala mezinárodním symbolem pro slepotu. Ke čtení zrakově postižené osoby využívají Braillovo písmo, pomůcky a zařízení na zvětšení textu, nebo využívají zvukové pomůcky a audio knihy. [12]

Tabulka 2: Klasifikace zrakového postižení podle WHO (Světové zdravotnické organizace)

Kategorie	Zrakové postižení
I.	Střední slabozrakost
II.	Silná slabozrakost
III.	Těžce slabý zrak
IV.	Praktická nevidomost
V.	Úplná nevidomost

Zdroj: vlastní zpracování, 2016 podle Světové zdravotnické organizace WHO [12]

B) Sluchové postižení

Lidé se sluchovým postižením jsou z hlediska přijímání ve společnosti a sebepojetí považováni za skupinu s postižením nejtěžším. Lidská společnost je postavená na slyšení a komunikaci mluvenou řečí. (Jan Michálík a kol., 2011, str. 347). Osoby se sluchovým postižením jsou od zdravých osob na pohled k nerozeznání. V prostředí se pohybují bez větších problémů. I tak v běžném životě jsou odkázány na pomůcky, které ho upozorňují na nebezpečí, či v případě nouze přivolají pomoc.

Klasifikovat sluchové postižení můžeme z několika hledisek. Hlavní rozdělení postižení se rozděluje podle stupně a druhu postižení. Podle doby vzniku dělíme sluchové vady na vrozené a získané vady sluchu. Dále sluchově postižené osoby dělíme na neslyšící, nedoslýchavé a ohluchlé. Podle místa, kde k postižení sluchu došlo, hovoříme o vadách převodních, percepčních, kombinovaných a centrálních. Sovák (1981) klasifikuje vady sluchu z hlediska lokalizace, etiologie, mohutnosti v dB a Hz.

Tabulka 3: Klasifikace sluchových vad – jednotlivé kategorie ztráty sluchu (Hrubý 1996)

Velikost ztráty sluchu podle WHO	Název kategorie ztráty sluchu	Název kategorie podle vyhl. MPSV č. 284/1995 Sb.
0 - 25 dB	normální sluch	
26 - 40 dB	lehká nedoslýchavost	lehká nedoslýchavost (již od 20 dB)
41 - 55 dB	střední nedoslýchavost	středně těžká nedoslýchavost
56 - 70 dB	středně těžké poškození sluchu	těžká nedoslýchavost
71 - 90 dB	těžké poškození sluchu	praktická hluchota
více než 90 dB, ale body v audiogramu i nad 1 kHz	velmi závažné poškození sluchu	úplná hluchota
v audiogramu nejsou žádné body nad 1 kHz	Neslyšící	úplná hluchota

Zdroj: vlastní zpracování, 2016 podle Hrubý 1996

Komunikace osob sluchově postižených se liší podle stupně a druhu postižení. Můžeme vymezit čtyři skupiny. Nejstarší metoda komunikace sluchově postižených osob je orální, využívá dovednost mluvené řeči, výcvik odezírání a rozvíjí funkční schopnost

zbytkového sluchu. Přístup s využitím totální komunikace je založen na využití sluchových, manuálních a orálních způsobů komunikace. O bilingválním přístupu mluvíme tehdy, jsou-li v rovnocenném postavení oba jazyky – znakový a český. Poslední ze skupiny jsou komunikační techniky vhodné pro osoby s kochleárním implantátem. (Michalík a kol., 2011, str. 381 -388)

C) Tělesné postižení

Tělesně postižené osoby představují heterogenní skupinu a společným znakem je omezení pohybu. „Tělesné postižení je omezení hybnosti, až znemožnění pohybu a dysfunkce motorické koordinace v příčinné souvislosti s poškozením, vývojovou vadou či funkční poruchou nosného a hybného aparátu, centrální nebo periferní poruchou inervace nebo amputací či deformací části motorického systému.“ (Michalík a kol., 2011, str. 186)

Hybnost neboli motoriku definovala Renotiérová, Ludvíková (2003) jako: „veškeré pohyby živého organismu, což zahrnuje celou škálu od pohybů reflexních, mimovolních až po pohyby řízené (volní), nehledě na to, zda probíhají jako jednotlivé pohybové dovednosti, nebo automatické návyky.“

Tělesné postižení klasifikujeme na vrozené postižení či získaná postižení. Získaná postižení dále rozdělujeme podle Renotiérové (2002) na získaná postižení po úraze a získaná postižení nemocí.

Tělesné postižení můžeme klasifikovat podle tělesných vad dle místa postižení. Tento přístup využívá i Vítková (1998) a hlavním kritériem členění je místo, kde došlo k postižení části těla. Rozlišujeme pět základních skupin postižení, jedná se o obrny centrální a periferní, deformace, malformace a poslední skupinou je amputace.

Tabulka 4: Typologie s příklady a charakteristikou tělesného postižení

Příklady a charakteristika chronických onemocnění
Kardiovaskulární onemocnění
Onemocnění plic a dýchacích cest
Poruchy imunity
Poruchy metabolických procesů
Nádorová (onkologická) onemocnění
Epilepsie
Kožní onemocnění
Příklady a charakteristika tělesných postižených
Centrální obrna a jiná neurologická onemocnění, resp. postižení
Periferní obrny
Deformace, resp. deformity
Amputace
Stáří a tělesné postižení

Zdroj: vlastní zdroj, 2016, podle Michalík a kol. 2011

Osoby s tělesným postižením se setkávají se specifickými bariérami, které vyžadují různorodé podmínky. Lidé se sníženou možností pohybu nejsou odkázáni na vozík, ale využívají pro pohyb oporu či vyžadují doprovod. K pohybu s oporou jim slouží hole, berle, chodítka a jiné prostředky, které jim usnadní chůzi a udržení stability. Chůze s oporou, či doprovodem se u každého člověka liší, osoba se může pohybovat pomalu s námahou, nepředvídaně či rychle. Tělesně postižené osoby s omezenou možností pohybu si vybírají typ povrchu cesty pro procházku pro bezpečný a pohodlný pohyb. Tito lidé se zpravidla rychleji unaví a ujdou kratší vzdálenost. Mechanické a motorové vozíky či „skútry“ umožňují pohyb fyzicky oslabeným osobám nebo lidem s postižením dolních i horních končetin. Lidé na vozíku, jsou odkázáni na přístupné cesty. Osoby, které se musí spoléhat na sílu svých paží, se rychle unaví, překážkou je převýšení, délka trasy či nepevný terén. Lidé s elektrickým vozíkem ujedou větší vzdálenost, ale zase jsou závislí na baterii.

Méně známé pomůcky, které využívají tělesně postižené osoby, jsou ortézy a protézy, jež zpevňují postiženou končetinu, napravují narušenou funkci a podporují správnou funkci končetin nebo korigují vadné držení těla. Protézy jsou náhrady chybějících končetin a rozdělujeme je na aktivní a pasivní. Aktivní protézy využívají nervové

impulzy k aktivaci elektromechanického systému a vykonávají základní funkci ztracené končetiny. Pasivní protézy jsou mechanické a poskytují oporu při chůzi, či umožňují uchopení a nesení běžných břemen. Ortopedická protetika se zaměřuje na úpravu obuvi, která kompenzuje deformity dolních končetin. Mezi pomůcky pro tělesně postižené osoby řadíme speciální prostředky nebo zařízení, jež umožňují např. pohyb po schodech, rehabilitaci, život ve vlastní domácnosti a používání počítače, atd. (Michalík a kol., 2011, str. 259 - 260)

D) Mentální postižení

Mentální postižení neboli mentální retardace není doposud jednotně definovaná. Švarcová (2006) uvádí mentální postižení jako "trvalé snížení rozumových schopností, které vzniklo v důsledku poškození mozku." Jedná se o postižení, které je součástí duševní, tělesné i sociální složky osobnosti a je charakterizováno snížením intelektových schopností. Člení se podle druhu, stupně a typu postižení.

„Mentální retardaci lze definovat jako vývojovou duševní poruchu se sníženou inteligencí demonstrující se především snížením kognitivních, řečových, pohybových a sociálních schopností s prenatální, perinatální i postnatální etiologií“. (Valenta, Müller, 2003, str. 14)

Stupeň mentálního postižení či retardace lze měřit standardizovanými testy inteligence, což může být nahrazeno škálami určujícími stupeň sociální adaptace v určitém prostředí. Diagnóza odpovídá současnému stavu duševních funkcí. Intelektuální schopnost a sociální přizpůsobivost se mění a může se zlepšovat cvičením a rehabilitací.

[13]

Tabulka 5: Mezinárodní klasifikace mentální retardace

Kód	Typ mentálního postižení	IQ
F70	Lehká mentální retardace	50 - 60
F71	Středně těžká mentální retardace	35 - 49
F72	Těžká mentální retardace	20 - 35
F73	Hluboká mentální retardace	< 19
F78	Jiná mentální retardace	
F79	Nespecifikovaná mentální retardace	

Zdroj: zpracováno podle Valenta a kol. 2012.

1.1.4 Organizace a programy podpory cestování zdravotně postižených osob

Existuje velká řada organizací a programů, které se zabývají sociálním cestovním ruchem. Kde hlavní cíl je zvýšit a podpořit sociálně slabé i zdravotně postižené jedince na cestovním ruchu. Akteřem je evropská instituce v podobě Parlamentu, Komise, Evropský hospodářský a sociální výbor i vlády členských států, přístup v různých zemích se liší. Dále se jedná o zaměstnavatele, odborové organizace, specializovaná sdružení, podnikatele. V neposlední řadě se jedná o samotné subjekty neboli skupiny, které se přímo i nepřímo účastní sociálního cestovního ruchu. (Indrová, 2008)

A) Organizace

Jedna z nejvýznamnějších organizací, která působí mezinárodně v sociálním cestovním ruchu je Mezinárodní organizace pro sociální cestovní ruch (OITS/ISTO, International Social Tourism Organization). Zabývá se sociálním cestovním ruchem v Evropě. Tato organizace působí od roku 1963, kdy byla prezentována pod jménem Mezinárodní kancelář sociálního cestovního ruchu se zkratkou BITS (International Bureau of Social Tourism). Zakladatelem byl Arthur Haulot. Zajímá se zpřístupněním cestovního ruchu pro všechny a bez rozdílu. (<http://www.oits-isto.org>) Zabývá se o účastníky, kteří se z různých důvodů nemohou účastnit cestovního ruchu. Důvodů neúčasti je několik, nejčastěji se jedná o zdravotní stav, postižení, ekonomickou situaci, rodinnou nebo osobní izolaci. Organizace OITS se zaměřuje v dnešní době na velmi závažný

udržitelný cestovní ruch. Snaží se o uznávání národních i kulturních památek destinace a přínos pro místní obyvatelé a destinaci. (Indrová et al., 2008, str. 26)

Institut pro seniory a sociální cestovní ruch ve Španělsku (IMSERSO, Instituto de Mayores y Servicios Sociales) se specializuje spíše na starší osoby, kterým nabízí převážně zájezdy mimo hlavní sezónu. Tím se snaží také o snížení nezaměstnanosti v mimo sezóně, díky tomu se zachová velká část pracovních pozic v zařízeních cestovního ruchu. Španělská vláda se účastní na podpoře programu a přispívá přibližně kolem 75 milionů EUR. Další část peněz je získána pomocí daňových mechanismů, například DPH, daň ze zisku společnosti či příjmů fyzických osob. (Indrová et al., 2008, str. 73)

Francouzská Národní agentura pro poukázky na dovolené (ANCV, Agence nationale pour les Cheques-Vacances) se zaměřuje na účastníky cestovního ruchu, kteří mají problémy s nízkými příjmy. Cílem agentury je obstarat účast na cestovním ruchu pro co největší počet osob. Vydává poukázky pro zhruba 2,5 milionů osob a asi 7 milionů turistů tyto výhody využívá. Pomocí grantů na dovolenou pomáhá ANCV k účasti na cestovním ruchu, například znevýhodněným skupinám, zdravotně postiženým i mladým lidem. Agentura má víc jak 21 tis. přidružených organizací, které přispívají finančně. Kolem 135 tis. subjektů poskytuje služby cestovního ruchu a volného času. V neposlední řadě se organizace zaměřuje na sociální cestovní ruch, kde se snaží o modernizaci zařízení. (Indrová et al., 2008, str. 72-73)

Evropská síť pro přístupný cestovní ruch (ENAT, European Network for Accessible Tourism), je neziskovou organizací, byla založena v lednu 2006 devíti zakládajícími členy ze šesti států Evropské Unie. Cílem je zpřístupnit destinace, produkty i služby a podporovat bezbariérový cestovní ruch po celém světě. K dosažení cíle spojuje subjekty v odvětví, jež se dělí o své zkušenosti a navzájem se od sebe učí. Podporuje širší povědomí, porozumění o přístupnosti ve všech oblastech cestovního ruchu v celé Evropě. Podporuje rozvoj a šíří osvědčenou politiku a postupy. V evropské politice cestovního ruchu rozvíjí vědomosti a znalosti o problematice přístupnosti. Poskytuje

platformu pro ty, kteří podporují přístupný cestovní ruch i představitele v evropských a národních institucích a organizacích, jejichž činnost má přímý vliv na odvětví cestovního ruchu. [3]

Family holiday association (Sdružení Rodinná dovolená) působí ve Velké Británii, jedná se o národní charitativní organizaci, která pomáhá rodinám sociálně znevýhodněným, nebo se potýkají zdravotním postižením či náhlou nemocí, úmrtím, duševními problémy, dokonce domácím násilím apod. Finanční prostředky, které využívají, jsou od dárců a sponzorů, nikoliv využívání podpory ze strany státu. Cílem organizace je zvýšit účast na cestovním ruchu těchto rodin a zajistit plnohodnotný čas strávený s rodinou, přispívá k získání šťastných vzpomínek z rodinné dovolené. Zvyšuje i povědomí problému týkající se získání dovolené znevýhodněných rodin ve společnosti. Organizace zprostředkovává krátké výlety po Británii, například na britské pobřeží. [14]

Europe Senior Tourism je průkopnický cestovní projekt, působící v celosvětovém měřítku. Navržený je španělskou vládou a podporuje cestování evropských seniorů nad 55 let. Projekt byl zahájen v roce 2009 a propaguje Španělsko, jako zemi neomezených zážitků, například ochutnávání gastronomie, plnohodnotné využívání volného času, prozkoumávání přírody a seznamování s kulturou v každé destinaci země. Španělsko nabízí od října do května evropským seniorům hotely, restaurace a možnost si užít mírné klima, města, krajiny a místní kulturu. Za cíl si projekt klade vyvážení sezonních vlivů cestovního ruchu, zabývá se aktivní politikou zaměstnanosti a podporou vzájemného působení a cestování mezi národnostmi a kulturou. Chce také podpořit aktivní stárnutí, protože si je projekt velice vědom největšího růstu seniorů v Evropě v příštích několika desetiletích. [15]

B) Programy

Program CALYPSO jeho iniciátorem je Evropská komise od roku 2009, podporuje sociální cestovní ruch. Program je zaměřen na rodiny s dětmi, mladé lidi, osoby s postižením a seniory. Platforma není určena jen návštěvníkům, kteří chtějí zažít lepší

dovolenou. Je určena i poskytovatelům služeb ubytování, ale i pro průvodce či majitele restaurací. Pro poskytovatele znevýhodněné skupiny představuje potenciál a podnikatelskou příležitost. S tímto potenciálem lze zmírnit sezónní výkyvy. Program CALYPSO nabízí posílení spoluprací mezi jednotlivými regiony a členskými zeměmi EU. [16]

Projekt Athéna na cestách byl uskutečněn mezi roky 2009 až 2011. Cílem byla podpora rozvoje lidských zdrojů v oblasti bezbariérového cestování, motivovat k prosazování bezbariérového cestování do praxe, podpořit sociální integraci zdravotně postižených osob. Projekt byl financován z prostředků Evropského sociálního fondu a ze státního rozpočtu České republiky. Mezinárodním partnerem projektu byla organizace ENAT (Evropská síť pro přístupný cestovní ruch). Další partneři podporující projekt byli KAZUIST, spol. s.r.o., Národní rada osob se zdravotním postižením ČR a Občanské sdružení TRIANON – ČECHY. [17]

Projekt EUROKLÍČ je mezinárodní, přes dvacet let se zaměřuje na pomoc lidem se sníženou schopností pohybu, projekt působí v evropských zemích i v USA. Jedná se o možnost vlastnit „euroklíč“, který umožňuje držitelům využívat bezbariérové toalety po celé České republice, Evropě a ve světě. Nárok na klíč mají držitelé průkazů ZTP nebo ZTP/P, na určitou dobu rodiče dětí do tří let, senioři a osoby s krátkodobou zdravotní indispozicí (po vyzvednutí ve veřejně přístupných budovách). Projekt zajišťuje toalety, čisté, dobře udržované, připravené k použití osobám se zdravotním postižením či vlastníkům euroklíče. [18]

Česká republika se v posledních letech zajímá více o osoby se zdravotním postižením. Proto můžeme zmínit projekty Beskydy pro všechny, uskutečněné v letech 2005 až 2008 [19], Bezbariérová Olomouc, realizovaný od roku 2001 [20], Vysočinou na vozíku, Chodící lidé, Lipno bez bariér, Brno bez bariér, S ligou proti bariérám a další. [21]

Projekt Disway je komunita lidí, kteří poznávají nová místa a zajímají se o cestování. Na stránkách projektu si lze založit vlastní profil a sdílet zkušenosti a informace, které pomohou ostatním při cestování po České republice.

Nový projekt Mapy bez bariér, který koncem roku 2015 zmapoval kolem 600 objektů v České republice. Cílem projektu je lepší plánování výletů a dovolených pro osoby s omezenou pohyblivostí. Do mapy jsou zaznamenány národní kulturní památky a jiné zajímavé objekty. [22]

1.2 Potenciál cestovního ruchu osob se zdravotním postižením

Potenciál rozvoje cestovního ruchu podle Zelenky a Páskové (2012) je definován jako souhrnná hodnota všech předpokladů cestovního ruchu. Při kvantitativním hodnocení je tato hodnota oceněna na základě bodovací škály a negativní faktory rozvoje cestovního ruchu jsou sníženy o zápornou hodnotu faktorů rozvoje cestovního ruchu např. znečištění moří a pláží, kyselé deště, špatná kvalita vzduchu, katastrofy i vysoká kriminalita.

Bína (2002) definuje potenciál cestovního ruchu jako formalizovaný výsledek zhodnocení co možná nejvíce komplexního okruhu lokalizačních podmínek a předpokladů pro další možný rozvoj cestovního ruchu. Lokalizační podmínky cestovního ruchu tvoří multidisciplinární systém a při jeho zkoumání je třeba zjednodušení a rozčlenění systému na relativně přirozené segmenty. Celkový potenciál je skládán z dílčích „odvětvových“ potenciálů, což jsou možnosti existující v území pro provozování konkrétních aktivit cestovního ruchu.

Potenciál cestovního ruchu podle Gúčíka (2004) je rozdělen z hlediska ekonomického na kapacitu, strukturu a možnosti využití infrastruktury cestovního ruchu.

Podle Linderové (2013) tvoří potenciál cestovního ruchu souhrn podmínek a předpokladů pro cestovní ruch v určitém území, regionu. Obsahuje vlastní potenciál, avšak ovlivňují ho další faktory např. dopravní dostupnost, vzdálenost poptávkových center a další.

1.2.1 Předpoklady rozvoje cestovního ruchu osob se zdravotním postižením

Mariot (1983) rozděluje předpoklady cestovního ruchu v dané oblasti na lokalizační, realizační a selektivní. Členění je funkčně - chorologické a jedná se o základní vymezení předpokladů rozvoje cestovního ruchu v území. (Linderová, 2013, str. 56)

A) Lokalizační předpoklady vyjadřují vhodnost krajiny pro určitou aktivitu. Tvoří potenciál pro tvorbu produktu cestovního ruchu a určují místo jeho lokalizace, tedy kulturně-historické a přírodní předpoklady (příznivé/nepříznivé). Přírodní předpoklady představuje reliéf, klima, fauna a flora, vodstvo i celkový vzhled krajiny. Kulturně-historické předpoklady definujeme na kulturně-historické památky, kulturní zařízení, společenské akce. Přírodní a kulturní podmínky jsou relativně neměnné. Pro návštěvníky cestovního ruchu jsou atraktivní a vyskytují se v podobě kulturních, sportovních a jiných akcí, které jsou v oblasti uskutečňovány. (Linderová, 2013, str. 56)

Lokalizační předpoklady by měly být přizpůsobeny pro všechny návštěvníky cestovního ruchu. Přístupnost přírodních a kulturních předpokladů představuje odstranění bariér, které omezují volný pohyb či využití dané služby osobám zdravotně postiženým. Přístupnost u přírodních předpokladů je více problémová, kvůli zachování přirozenosti krajiny. Řešením je speciálně vyškolený personál, který doprovází osobu se zdravotním postižením a pomáhá překonávat bariéry. Lze nabídnout k dispozici speciální křesla osobě zdravotně postižené, například u přístupu do vody, či výškové plošiny. U kulturních předpokladů se musí dbát nejen na estetický dojem, ale také na odstranění bariér, například vstup do objektu se přizpůsobí rampami, zdvihacími plošinami, výtahy, vstup musí být dostatečně široký apod.

Osoby se senzorickým postižením by měly mít možnost absolvovat plnohodnotnou prohlídku. Pro takovou prohlídku je potřeba školeného personálu, který je schopen podat výklad například ve znakové řeči, optický panel s informacemi či informace přístupné v Braillově písmu apod. Osoby s pohybovým, zdravotním či věkovým postižením by měly mít možnost využít prostor určený k odpočinku, například lavičky, židle apod. (Indrová, 2008 str. 43 - 44)

B) Realizační předpoklady doplňují lokalizační faktory, jedná se o umožnění realizace cestovního ruchu. Základní služby jsou stravování a ubytování, patří sem i dopravní infrastruktura, mluvíme tedy o komunikačních a materiálně technických podmínkách rozvoje cestovního ruchu. (Linderová, 2013, str. 56)

Podniky cestovního ruchu a podniky ostatní, které se podílí na tvorbě produktů cestovního ruchu, zařazujeme do realizačních faktorů. V poslední době podniky berou ohled na osoby se zdravotním postižením a umožňují těmto lidem využívat jejich služby a produkty. Dopravci, podniky zabývající se pohostinskými či ubytovacími službami, cestovní kanceláře a další upravili přístupnost do objektů a přizpůsobili své služby tak aby i osoby se zdravotním postižením se mohly podílet na cestovním ruchu. Převážně jen velká vlaková, autobusová nádraží a velká letiště mají možnosti a jsou připravena personálně či materiálně vyhovět specifickým potřebám osob se zdravotním postižením a ne jen jim, například vybavenými speciálními místnostmi, asistenční službou, zvedacími plošinami, kolečkovými křesly apod. Lidé se specifickými potřebami věnují více času pečlivému plánování a logistice nastupování i vystupování, nalodění a vylodění (Indrová, 2008 str. 42)

V České republice existují dopravní společnosti, které se zaměřují na přepravu zdravotně postižených osob. Společnost Handicap transport zajišťuje přepravu zdravotně postižených osob po Praze a okolí, ale i cesty po republice nebo do zahraničí. [23] Společnost ALDIO – Alternativní doprava imobilních osob zajišťuje přepravu v Ostravě. České dráhy přizpůsobily své služby, zaměřily se například na přístupnost stanic pro vozíčkáře, označení vlaků a vozů přizpůsobené pro vozíčkáře, vyhledávání jízdního řádu na internetu pro zrakově postižené osoby. [21]

Cestování je často determinováno i parkovacími místy, umístěním vchodu do ubytovacích, stravovacích a jiných zařízení, možností bezbariérového přístupu, stavem cest, množstvím přehledných informačních symbolů, způsoby ovládání výtahů, možností pronajmutí pečovatelské služby či doprovodu. (Indrová et al., 2008, str. 43)

Doprava by měla být přizpůsobena osobám se zdravotním postižením, jedná se například o nízkopodlažní dopravní prostředky. Měly by být poskytnuty kvalitní informace, kde je zmíněn druh dopravního prostředku, vybavení daného prostředku, možnosti pro zdravotně postižené osoby. Stejně informace by měly být poskytnuty v železniční dopravě. Osoby se zdravotním postižením si mohou vybrat k přepravě osobní dopravní prostředek. V této situaci je potřeba znát bezbariérové čerpací stanice, bezbariérové toalety nebo odpočívadla s bezbariérovými parkovacími místy.

Stravovací a ubytovací zařízení by měla poskytnout informace o dané službě a převážně o vybavení zařízení a neměla by opomenout zmínit i možnost bezbariérového přístupu. Veřejné stavby podléhají vyhlášce Ministerstva pro místní rozvoj České republiky č. 398/2009 Sb. o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb. Stanovuje technické parametry budov, aby byly přístupné pro všechny osoby, zdravotně postižené i pro osoby s kočárkem. Přístup do budov by měl být bez schodů i vyrovnávacích stupňů. V případě, že tyto stanovy nejsou možné, lze přístup vyřešit rampou nebo zdvihací plošinou. [29]

C) Selektivní předpoklady ovlivňují vznik a rozvoj cestovního ruchu v destinaci. Jedná se o vnější faktory a mezi ně patří politické, demografické, administrativní, urbanizační, ekologické sociologické předpoklady. Například se jedná o úroveň spolupráce mezi jednotlivými subjekty v území, příjmové situace potenciálních návštěvníků nebo úroveň řízení cílového místa. (Linderová, 2013, str. 57)

Selektivní předpoklady můžeme definovat na objektivní a subjektivní faktory. Mezi objektivní faktory řadíme soubor faktorů, které ovlivňují cestovní ruch v daném místě, například ekonomická a životní úroveň místního obyvatelstva v daném území, politická

a bezpečnostní stabilita. Úsilí politiky České republiky a organizací podporujících cestování osob se zdravotním postižením evropské, národní, krajské úrovně zařazujeme také do objektivních selektivních předpokladů. Subjektivní faktory mají vliv na rozhodování lidí o účasti na cestovním ruchu například: rodinné poměry, módnost návštěvy v oblasti, znalost jazyků. Propagaci a reklamu cestování i volnočasových aktivit pro osoby se zdravotním postižením zařadíme do subjektivních selektivních předpokladů. [30]

1.2.2 Přínosy podpory cestovního ruchu osob se zdravotním postižením

Osoby se zdravotním postižením mají stejné motivy k cestování jako lidé bez omezení. Přínosem rozvoje cestovního ruchu je podpora v cestování i zdravotně postižených osob. Tito lidé mají aktivní zájem o poznávání, odpočinek, vzdělávání, nevšední zážitky, změnu prostředí a další. Podporování sociálního cestovního ruchu má ekonomické a společenské přínosy. [1]

Cestování osob se zdravotním postižením přispívá k posílení domácího cestovního ruchu i ekonomického efektu pro podnikatele v cestovním ruchu. Lidé se zdravotním postižením upřednostňují domácí cestovní ruch více než zahraniční cestovní ruch, také jezdí na kratší a častější pobyty. Zvyšují i mimosezonní využitelnost turistické destinace. Nejčastěji cestují s rodinou, s přáteli, popřípadě s asistenty, tím pádem počet potencionálních návštěvníků se zvyšuje. Cestování osob se zdravotním postižením vzhledem k ekonomickému přínosu je zvýšení hrubého domácího produktu, vytváří nová pracovní místa, zvyšuje příjmy podnikatelů v destinaci, vznikají nové podnikatelské subjekty a podporují udržitelný rozvoj destinace. [1]

Sociální cestovní ruch posiluje konkurenceschopnost, podniky mají příležitost se odlišit od konkurence. S lepší přístupností destinace se zvyšují kvality služeb, bezpečnost i větší komfort pro všechny návštěvníky, což zlepšuje image destinace. Poznávání jiných kultur a národností, krajů a zvyků přispívá k vzájemnému soužití, společenské toleranci i mezinárodních vztahů. Přístupný sociální cestovní ruch

podporuje místní komunity, sociální vztahy mezi lidmi a zvyšuje životní úroveň místních obyvatel. Přispívá ke společenské integraci, k zdravému soužití a komunikaci zdravotně postižených osob, eliminuje nepříjemné situace. [1] Sociální cestovní ruch podněcuje výstavbu všeobecné infrastruktury i úpravu komunikací a zkvalitnění veřejných služeb. Jedna z výhod je i bezbariérová přístupnost ve veřejných budovách. (Linderová, 2015 str. 143)

Rozvoj sociálního cestovního ruchu přináší možnost využít všechny podnikatelské příležitosti, snižuje, popřípadě odbourává sezónní výkyvy ve využití destinace cestovního ruchu, přičemž přispívá k vytváření nových stabilních pracovních míst v destinaci. (Indrová, 2008 str. 31) Dále se jedná i o navázání spolupráce mezi existujícími podniky nebo vznik nových podniků cestovního ruchu. (Linderová, 2015 str. 142)

Přínosem rozvoje sociálního cestovního ruchu v destinaci jsou příjmy do regionálního i státního rozpočtu. Vytváří příjmy v oblasti ubytovacích, stravovacích, sportovně rekreačních i dopravních služeb. V oblasti ubytovacích služeb se jedná o příjmy z rekreačních i lázeňských poplatků, v dopravě se jedná o příjmy z využívání veřejné hromadné dopravy v destinaci, z pronájmu automobilů, výběru mýta apod. (Linderová, 2015 str. 141 – 142)

Osoby se zdravotním postižením umožňují celoroční využití jednotlivých zařízení v destinaci cestovního ruchu jako celku. Vytváří určitou jistotu pro zařízení cestovního ruchu svými dopředu rezervovanými pobyty. Počet potencionálních účastníků cestovního ruchu se může zdvojnásobit, protože osoby se zdravotním postižením obvykle cestují s rodinnými příslušníky, s přáteli či se sociálními pracovníky. (Indrová et al., 2008, str. 37)

Přínos sociálního cestovního ruchu není jenom pozitivní, ale také negativní. V negativním smyslu se jedná o nárůst cen v destinaci. Také se může jednat

o nedostatek parkovacích míst, kvůli zvýšenému počtu návštěvníků. Zvýší se i hlučnost, kriminalita, veřejné prostory mohou být přeplněné a všechny negativní faktory mohou mít dopad na životní prostředí destinace. (Linderová, 2015 str 142 – 143)

1.2.3 Legislativní úprava vztahující se k cestovnímu ruchu zdravotně postižených osob v Evropě a ve světě

Právo cestovat má každý jednotlivec i za předpokladu, že trpí nějakým postižením. (Indrová, 2008, str. 29) Práva nejen osob se zdravotním postižením jsou obsažena v různých právních zákonech, nařízeních, dokumentech i předpisech České republiky, ale také Evropské unii či v mezinárodním pojetí.

A) Práva osob se zdravotním postižením účastnit se cestovního ruchu

Organizace spojených národů (OSN) a Světová organizace cestovního ruchu (UNWTO) vydaly v roce 2001 Globální etický kodex cestovního ruchu, který se zabývá nejen právem cestování osob se zdravotním postižením. Dokument je postaven na deseti principech (článcích) a zabývá se určitou problematikou, v prvních devíti principech se zabývá pravidly pro účastníky cestovního ruchu (podnikatele, návštěvníky) a poslední desátý princip je vymezen pro implementaci pravidel do praxe. Vzhledem k osobám zdravotně postiženým definuje v druhém článku respektování a podporování účasti na cestovním ruchu především osob se zdravotním postižením, dětí a seniorů. V sedmém článku zmiňuje právo pro všechny obyvatele využívat a objevovat místa planety. Kodex například zmiňuje práva na odpočinek i volný čas, přiměřenou pracovní dobu, pravidelné placené dovolené. Součástí je i vývoj sociálního cestovního ruchu a podpora cestování znevýhodněných skupin obyvatel. [25]

Evropská unie vydala Listinu základních práv Evropské unie a součástí jsou práva osob se zdravotním postižením. Listina obsahuje sedm hlav, prvních šest hlav se zaměřuje na základní lidská práva jako je důstojnost, svoboda, rovnost, solidarita, občanská práva či soudnictví. Poslední hlava je zaměřena na aplikaci pravidel do praxe. Listina uvádí zákaz diskriminace vůči rase, etnickému či sociálnímu původu, sexuální orientaci

nebo zdravotnímu postižení. Dále se zaměřuje na práva osob se zdravotním postižením, článek 26 Začlenění osob se zdravotním postižením ve třetí hlavě uvádí: „*unie uznává a respektuje právo osob se zdravotním postižením na opatření, jejichž cílem je zajistit jejich nezávislost, sociální a profesní začlenění a jejich účast na životě společnosti*“.

[27]

V Ústavě České republiky jsou obsažena práva osob se zdravotním postižením, přesnější vymezení je součástí Základní listiny práv a svobod ve třetím článku Ústavy. Základní listina práv a svobod uvádí: „základní práva a svobody se zaručují všem bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení. [26]

Český Antidiskriminační zákon č. 198/2009 Sb. zpracovává předpisy Evropských společenství a navazuje na Listinu základních práv a svobod a mezinárodní smlouvy. Zákon definuje základní pojmy diskriminace a následné ochranné prostředky pro oběti diskriminace. Zákon č. 198/2009 Sb. konkretizuje právo rovného zacházení a zakazuje diskriminaci ve věcech, jako jsou například práva na zaměstnání a přístupu k zaměstnání, sociálního zabezpečení, přiznání a poskytování sociálních výhod, přístupu ke vzdělání a jeho poskytování, přístupu ke zboží a službám, včetně bydlení, pokud jsou nabízeny veřejnosti nebo při jejich poskytování a další. Diskriminaci definujeme na přímou a nepřímou. Přímá diskriminace značí jednání či opomenutí, kdy bylo, je či by bylo ve srovnatelné situaci zacházeno s jednou osobou méně výhodným způsobem než s jinou osobou z různých důvodů, mezi něž řadíme rasu, etnický původ, zdravotní postižení, národnosti, politického či jiného smýšlení apod. Nepřímá diskriminace je definována jako jednání či opomenutí, kdy na základě zdánlivě neutrálního ustanovení, kritéria nebo praxe je z důvodů některého z diskriminačních znaků osoba znevýhodněna oproti ostatním. Nepřímá diskriminace je i odmítnutí přijmout opatření pro osoby se zdravotním postižením, aby měly přístup k určitému zaměstnání.[28]

B) Bezbariérové budovy ubytovacích a pohostinských služeb

Vyhláška č. 398/2009 Sb. o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb určuje základní technické parametry na stavby i části staveb pro užívání osobám s omezenou schopností pohybu v České republice. Bezbariérová přístupnost a užívání stavby vymezuje požadavky technické či technicko - administrativní, jež zabezpečují samostatný pohyb bez pomoci dalších osob, užívání staveb s omezenou schopností pohybu nebo orientace. Osoby s omezenou schopností pohybu a orientace vyhláška definuje jako osoby s pohybovým postižením, osoby se zrakovým postižením, osoby s mentálním postižením, osoby v pokročilém věku, těhotné ženy a osoby doprovázející dítě v kočárku či dítě do tří let. (Šestáková a Lupač, 2010, str 9)

Ubytovací zařízení podle vyhlášky č. 398/2009 Sb. stanovuje, že tato zařízení musí mít minimálně 5% pokojů bezbariérových. Přístup do budov by měl být bez schodů a v úrovni komunikace, aby se zajistil bezproblémový přístup i osobám se zdravotním postižením, těhotným ženám, osobám s kočárkem či s dítětem do tří let. Budovy, které jsou určeny veřejnosti, musí být vybaveny vodorovnými komunikacemi, schodišti a musí mít bezbariérové rampy nebo výtahy, lze i zajistit přístup zdvihacími plošinami. V případě budovy s nejméně dvěma podlažími, kde nelze vybavit prostor bezbariérovým přístupem, musí být zajištěno bezbariérové užívání vstupního podlaží. [29] Budova vybavená výtahem, by měla být dostatečně velká i pro osoby na vozíku a se snadnou obsluhou pro zdravotně postižené osoby. Výtahy by měly být konstruovány tak, aby je mohly použít i nevidomé a neslyšící osoby. Veřejné telefony by měly mít přístup pro všechny, bez ohledu na výšku, či pohybové a smyslové problémy. [31] Shromažďovací prostor v budově musí splňovat nejméně jedním vyhrazeným místem pro vozíčkáře. Například 4 až 25 míst musí mít jedno místo, 51 až 75 míst musí mít 3 místa a 301 až 500 míst musí mít 7 míst určené pro vozíčkáře. [29]

Přístupné veřejné toalety pro osoby se zdravotním postižením, by měly být umístěny na stejném místě jako standardní toalety. Měly by být dostatečně velké i pro vozíčkáře. Vybavení toalet by mělo být situováno, tak aby byl zabezpečen přístup ke splachovacímu

umyvadlu či vodovodní baterii, měly by také obsahovat možnost přivolání pomoci apod. [31]

Ubytovací zařízení i kempy by měly disponovat určitým počtem pokojů přístupných pro osoby odkázané na vozík bez pomoci cizí osoby. Místnost pokoje by měla být navržena tak, aby osoby se zdravotním postižením mohly tuto místnost pohodlně využívat, jedná se o snadné přesunutí a uchopení. Stejně navržené bezbariérového přístupu platí pro terasy a koupelny. Pokoje by měly být zařízeny vhodným poplašným systémem, který je vhodný pro osoby neslyšící, jedná se i o komunikační systém mezi recepcí a pokojem. Chodby a průchody by měly být dostatečně široké pro průjezd osob na invalidním vozíku, jedná se o eliminaci křížových cest. [31]

Všechna stravovací zařízení, například bary a kavárny apod. by měla být navržena a zařízena pro bezbariérovou přístupnost. Vybavení by mělo být jednoduché a navržené pro využití osob na invalidním vozíku. Jedná se o bar ve vhodné či různé výšce, menu v Braillově písmu, sociální zařízení navrženo a vybaveno pro osoby se zdravotním postižením. [31]

Usnesení uvádí požadavky na parkovací místa pro osoby zdravotně postižené. Parkovací místa by měla být řádně označená na nejbližším možném místě ke vstupu a výstupu z budovy. Měla by být dostatečně velká parkovací místa, aby byl umožněn pohyb mezi vozidly i vozíčkáři a osobám s berlemi. [31]

C) Bezbariérové kulturně-historické stavby

Požadavky na bezbariérový přístup u kulturně-historických staveb jsou brány v úvahu na základě zájmů státní památkové péče. Státní památková péče definuje kulturní památky movité, nemovité věci či jejich soubory. Ministerstvo kultury České republiky vyhláší kulturní památky v souladu se zákonem č. 20/1987 Sb. o státní památkové péči. [32]

Kulturně-historická zařízení by měla mít vyřešen bezbariérový přístup, například výškové rozdíly vyřešeny rampou, k dispozici mít výtah nebo zdvižné plošiny. Informace podávat návštěvníkům v psané i akustické podobě. Pracovníci by měli být školeni pro poskytnutí pomoci osobám se zdravotním postižením. Měla by zde být možnost dočasného zapůjčení invalidního vozíku a jiných pomůcek pro osoby s pohybovým postižením. [31]

V případě konání konferencí by mělo zařízení zajistit stejné podmínky pro osoby se zdravotním postižením jako pro ostatní návštěvníky akce. Platí pro ně stejné stanovy jako pro budovy a měly by být vybaveny dostatečným posezením nebo vyhrazeným prostorem pro zdravotně postižené osoby. Informace by měly být poskytnuty v písemné či zvukové formě, například pomocí speciálních sluchátek. [31]

D) Bezbariérovost sportovně rekreačních zařízení

Sportovně rekreační zařízení musí mít zajištěn bezbariérový přístup a pomocné zařízení pro osoby se zdravotním postižením. Plavecké bazény musí mít bezbariérový přístup do vody prostřednictvím schodů a zvedáku pro osoby s omezenou schopností pohybu. Sportovní areály a zařízení musí mít stavebně vyřešenu bezbariérovost sportovišť a zajištěn bezbariérový přístup do hygienických zařízení a šaten. Po celou dobu užívání sportovně-rekreačních zařízení musí být zajištěn bezbariérový přístup.

Vyhláška č. 389/2009 Sb. upravuje nové stavby, rekonstrukce stávajících staveb, nebo opravy i rekonstrukce pod dohledem památkové péče. Vymezuje počet parkovacích míst na parkovištích i v hromadných garážích. Dále upravuje velikost vstupních dveří, prostory pro shromažďování, školy a jiná zařízení určená pro děti. [29]

Technické parametry bezbariérových staveb by neměly překročit výškové rozdíly větší než 20 mm. Při manipulaci vozíku všemi směry nesmí být minimální prostor menší než 1500 mm. Výška schodišťového stupně nesmí přesáhnout 160 mm a sklon by měl být menší než 28°. Schodiště by mělo mít madla po stranách ve výšce 900 mm. Tyto

parametry se nevztahují na budovy s výtahem. Prostor před výtahem by měl mít nejméně 1500 mm x 1500 mm. Vyhrazená stání pro vozidla jsou široká 3500 mm a součástí tohoto místa je manipulační prostor o rozměru 1200 mm. Šířka vstupu do objektu je minimálně 1250 mm a hlavní křídlo by mělo měřit minimálně 900 mm. [29]

E) Využívání dopravních prostředků

V letecké dopravě využívání dopravních prostředků je podloženo nařízením Evropského parlamentu a Rady č. 1107/2006 o právech osob se zdravotním postižením a osob s omezenou schopností pohybu a orientace v letecké dopravě. Nařízení určuje pravidla pro poskytování pomoci, ochranu a zabraňuje diskriminaci zdravotně postižených osob, osob s omezenou schopností pohybu a orientace v letecké dopravě. Nařízení stanovuje způsob pomoci ze stran provozovatelů letišť, leteckých dopravců. Poskytovatelé letecké dopravy nesmí odmítnout přepravu z důvodu hendikepu, omezené schopnosti pohybu či orientace osobám se zdravotním postižením. Jsou zde stanovené i výjimky, kdy dopravce může odmítnout přepravu osobám se zdravotním postižením. [33]

V České republice existuje zákon č. 377/2009, který se zabývá využíváním železničních dopravních prostředků a současně se tím mění zákon č. 266/1994 Sb. o drahách ve znění pozdějších předpisů. Definuje, že dopravce i provozovatel nesmí diskriminovat osoby se zdravotním postižením, nebo osoby se sníženou schopností pohybu a orientace. Dále nesmí nepřijmout rezervaci od osob se zdravotním postižením, stanovuje podávat informace těmto osobám na požádání. Pomoc při nastupování, vystupování a při přestupu není dopravce povinen poskytnout osobám se zdravotním postižením. [34]

Železniční dopravu upravuje také nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1371/2007 o právech a povinnostech cestujících v železniční přepravě. Nařízení je od konce roku 2009 závazné pro železnice. Nařízení upravuje práva a povinnosti osob se zdravotním postižením a osob s omezenou schopností pohybu i orientace. Jsou zde uvedena nediskriminační pravidla a pravidla pro poskytování pomoci. [35]

Práva cestujících v autobusové, autokarové a silniční dopravě jsou uvedena v Nařízení (EU) č. 181/2011, které vstoupilo v platnost 1. března 2011. Každý má právo využívat autobusovou a autokarovou dopravu při zakoupení přepravního dokladu pro služby přepravy. Všeobecné informace i podmínky přepravy musí být přístupné osobám se zdravotním postižením či osobám s pohybovým omezením. Tyto informace by měly být k dispozici například v Braillově písmu, jednoduchém jazyce, na zvukové pásce či napsány velkým písmem. Dopravce a zprostředkovatel služeb cestovního ruchu či poskytovatel souborných služeb cestovního ruchu nesmí vyžadovat dodatečné příplatky například za rezervaci, poskytnutí přepravních dokladů, nástup do dopravního prostředku od osob se zdravotním postižením nebo osob s pohybovým omezením. Existuje výjimka v případě, že přeprava osob se zdravotním postižením není v souladu s právními předpisy ohledně bezpečnosti cestujících, například nevyhovující konstrukcí dopravního prostředku, či dopravní infrastruktury. Právo na poskytnutí pomoci v dálkové linkové dopravě osobám se zdravotním postižením je platné v případě, že osoba nahlásí dopravci své zvláštní potřeby nejpozději 36 hodin předem a dostaví se na určené místo v dohodnutou dobu maximálně 60 minut předem. Nařízení vymezuje právo na odškodnění v případě ztráty či poškození vybavení umožňující pohyb osob se zdravotním postižením. Náhradu škody dopravce i provozovatel terminálu uhradí podle odpovídajících nákladů na nahrazení a opravu dotyčného vybavení. [37]

Nápisy či označení, informace, odbavovací místa, kde se prodávají jízdenky, by měly být jasně označeny. Informace i oznámení by měly být snadno viditelné a zobrazeny srozumitelnými symboly, také poskytnuty písemně na elektronických tabulích či slovně. Dále by tyto věci měly být v blízkosti vstupu a přizpůsobeny k užití osob se zdravotním postižením [31]

Budovy spojené s dopravou, tedy převážně terminály a stanice by měly být snadno přístupné pro osoby se zdravotním postižením, či pohybovým omezením. Neměly by být v různé výškové úrovni, měly by mít k dispozici rampy, výtahy a plošiny při překonávání výškových rozdílů. Informace poskytnuty ve vizuálním a akustickém formátu by měly být zajištěny pro osoby se smyslovým postižením. Přístup k dopravě

by měl být nejjednodušší, bezpečný a v případě potřeby by měla být možnost poskytnutí pomoci na požádání. [31]

2 Analýza potenciálu Hodonína a okolí pro rozvoj cestovního ruchu zdravotně postižených osob

V České republice je potenciál cestovního ruchu na území státu nerovnoměrně rozmístěn, proto se Česká republika rozděluje z pohledu potenciálu cestovního ruchu na turistické regiony. Jsou definovány podle území, pro který je typický určitý druh cestovního ruchu, jež spojuje a sjednocuje jednotlivé prvky dané destinace a zároveň je odlišuje od ostatních regionů. (Kotíková a Schwartzhoffová, 2008, str. 80)

2.1 Cíl a metodika zkoumání

Cílem bakalářské práce je analyzovat a zhodnotit potenciál Hodonína a okolí pro rozvoj cestovního ruchu zdravotně postižených osob. Na základě určeného cíle jsme stanovili pět výzkumných otázek.

- Jaké jsou možnosti bezbariérového ubytování v cestovním ruchu v Hodoníně a okolí?
- Jak jsou bezbariérová ubytovací zařízení propagována?
- Jak jsou pohostinská zařízení v Hodoníně a okolí připravena na návštěvu zdravotně postižených osob?
- Jaké možnosti využití volného času mají zdravotně postižení návštěvníci v Hodoníně a okolí?
- Jak je možné získat informace o pobytech vhodných pro zdravotně postižené osoby v Hodoníně a okolí?

Kvantifikace potenciálu cestovního ruchu je složitá. Pro hodnocení potenciálu v Hodoníně a okolí pro rozvoj cestovního ruchu zdravotně postižených osob byla vypracovaná stupnice hodnocení. Hodnocení cestovního ruchu je subjektivní.

Tabulka 6: Stupnice hodnocení potenciálu cestovního ruchu zdravotně postižených osob

Bodové hodnocení	Kvantitativní hodnocení	Kvalitativní hodnocení
0 až 9	1	Základní
10 až 19	2	Průměrný
20 až 28	3	Zvýšený
29 až 37	4	Výborný

Zdroj: Vlastní zpracování, 2016 podle Linderová, 2012, a Regionalizácie cestovného ruchu v Slovenskej republike z roku 2005.

Byla stanovena kritéria, jež jsou podstatná pro rozvoj cestovního ruchu osob se zdravotním postižením. Tato kritéria jsou definována tak, aby mohl být zhodnocen zkoumaný potenciál cestovního ruchu a pro přehled kritérii je vypracována tabulka. Mezi vymezená hodnotící kritéria patří:

- Bezbariérovost ubytovacích zařízení
- Bezbariérovost pohostinských zařízení
- Bezbariérové sportovně-rekreační zařízení a možnosti trávení volného času
- Existence bezbariérových kulturně-historických památek
- Nabídka cestovních kanceláří pro zdravotně postižené návštěvníky cestovního ruchu
- Webové informační portály pro zdravotně postižené osoby

Tabulka 7: Hodnotící kritéria

Hodnocené kritérium	Charakteristika	Body
Bezbariérové ubytovací zařízení	- Méně než 10% všech UZ	0
	- Víc než 10% všech UZ	1
	- Víc než 15% všech UZ	2
	- Víc než 20% všech UZ	3
Bezbariérové pohostinské zařízení	- Méně než 10% všech PZ	0
	- Víc než 10% všech PZ	1
	- Víc než 15% všech PZ	2
	- Víc než 20% všech PZ	3
Sportovně-rekreační zařízení	- Bezbariérové koupaliště/aqvaparky (ano/ne)	2/0
	- Fotbalové, hokejové a jiné stadiony (ano/ne)	2/0
	- Jiná sportoviště (ano/ne)	2/0
Přístupné cyklotrasy a turistické stezky	- Méně než 10% turistických stezek	2
	- Víc než 10% turistických stezek	3
	- Víc než 10% cyklotras	2
	- Víc než 10% cyklotras	3
	- Přizpůsobeny sjezdovky a trasy běžeckého lyžování	3
Kulturně-historické památky	- Hrady/zámky/kostely částečně přístupné s doprovodem	1
	- Hrady/zámky/kostely	2
	- Úplně přístupné	3
	- hrady/zámky/kostely	1
	- Muzea/galerie/skanzeny přístupné s doprovodem	2
	- Částečně přístupné muzea/galerie/skanzeny	3
	- Zcela přístupné muzea/galerie/skanzeny	
	- Divadla přístupná s doprovodem	1
Cestovní kanceláře	- Nabídka zájezdů pro zdravotně postižené osoby v tuzemsku (ano/ne)	1/0
	- Nabídka zájezdů pro zdravotně postižené osoby v zahraničí (ano/ne)	0/0
Webové informační portály	- Ano/ne	1/0

Zdroj: Vlastní zpracování, 2016 podle Linderová, 2012

V bakalářské práci v praktické části jsou zpracována zejména sekundární data, ale využili jsme i data primární. Sekundární data byla čerpána z webových stránek, informačních portálů pohostinských i ubytovacích zařízení, kulturních a sportovních zařízení, informačních center města Hodonína a okolních měst i vesnic. Byly využity také odborné materiály, publikace a brožury.

Informace byly získány telefonicky nebo e-mailovou komunikací s informačním centrem v Hodoníně a okolí, se zástupci měst, s pohostinskými a ubytovacími zařízeními. V některých případech byly informace získány osobní návštěvou či konzultovány s vedoucí bakalářské práce.

Výzkum probíhal v období od září 2016 do listopadu 2016 ve městě Hodonín a okolí. Okolí města Hodonín jsme vymezili podle administračního členění Jihomoravského kraje a to na území bývalého okresu Hodonín.

Město Hodonín a okolí je podle agentury CzechTourism zařazen do turistického regionu Jižní Morava, spadá do turistické oblasti Slovácko. Jihomoravský kraj je rozdělen na administrativní okresy: Blansko, Brno-město, Brno-venkov, Břeclav, Hodonín, Vyškov, Znojmo. Dále okres Hodonín je rozdělen na obce s rozšířenou působností Kyjov, Hodonín, Veselí nad Moravou.

Obrázek 1: Mapa okresu Hodonín

Zdroj: ČSÚ

Okres Hodonín má 82 obcí a z toho 8 obcí má status města. Okres se rozprostírá na 1099 km², v této oblasti je zaznamenáno k 1. 1. 2016 154 873 obyvatel z toho je 24 796 obyvatel ve městě Hodonín. [39]

Tabulka 8: Seznam měst a obcí v okrese Hodonín

Obce v okrese Hodonín		
Obec / město A - K	Obec / město L – Sta.	Obec / město Str. - Ž
Archlebov	Labuty	Strážnice
Blatnice pod Svatým Antonínkem	Lipov	Strážovice
Blatnička	Louka	Sudoměřice
Bukovany	Lovčice	Suchov
Bzenec	Lužice	Svatobořice – Místřín
Čejč	Malá Vrbka	Sýrovín
Čejkovice	Mikulčice	Šardice
Čeložnice	Milotice	Tasov
Dambořice	Moravany	Těmice
Dolní Bojanovice	Moravský písek	Terezín
Domanín	Mouchnice	Tvarožná Lhota
Dražůvky	Mutěnice	Uhřice
Dubňany	Násedlovice	Vacenovice
Hodonín	Nechvalín	Velká nad Veličkou
Hovorany	Nenkovice	Veselí nad Moravou
Hroznová Lhota	Nová Lhota	Věteřov
Hrubá Vrbka	Nový Poddvorov	Vlkoš
Hýsly	Ostrovánky	Vnorovy
Javorník	Petrov	Vracov
Ježov	Prušánky	Vřesovice
Josefov	Radějov	Žádovice
Karlín	Ratiškovice	Žárošice
Kelčany	Rohatec	Ždánice
Kněždub	Skalka	Želetice
Kostelec	Skoronice	Žeravice
Kozojídky	Sobůlky	Žeraviny
Kuželov	Starý Poddvorov	
Kyjov	Stavěšice	

Zdroj: Vlastní zpracování, 2016 podle Územně identifikačního registru České republiky [40]

Okres Hodonín leží v nejteplejší a nejsušší oblasti České republiky, nachází se v nadmořské výšce 167 m. n. m. Terén je členitý, leží na Vídeňské pánvi, Kyjovské pahorkatině, Dolnomoravském úvalu a součástí je chráněná krajinná oblast Bílé Karpaty a Ždánický les. Územím protékají řeky Morava a Kyjovka.

Na vymezeném území se nacházejí ložiska lignitu a to v okolí města Hodonín, obce Dubňany a obce Šardice, dále je zde štěrkopísek, cihlářské suroviny a minerální vody. Oblast je zajímavá pro tuzemské i zahraniční návštěvníky, které láká na lidové tradice, vinařskou historii a oblasti, turistické zajímavosti.

2.2 Lokalizační předpoklady rozvoje cestovního ruchu zdravotně postižených osob

Lokalizační předpoklady mají převážně druhotný význam. Lze je chápat jako předpoklady, které rozhodují o konkrétní lokalizaci a funkčním využití konkrétní destinace cestovního ruchu. Lokalizační předpoklady se dělí na přírodní a společenské. U přírodních faktorů se sleduje klima neboli podnebí, hydrologické poměry, reliéf, geologie, flóra a fauna. Mezi společenské faktory se řadí kulturně-historické atraktivity, kulturně-společenské atraktivity a jiné další atraktivity. [24]

2.2.1. Přírodní atraktivity

Na území okresu Hodonín z velkoplošných chráněných území se nachází chráněná krajinná oblast Bílé Karpaty. Z maloplošných chráněných území se jedná o čtyři národní rezervace, a to Čertoryje, Jezevčí, Porážky a Zahrady pod Hájem. Nachází se zde čtyři národní přírodní památky Búrová, Hodonínská Důbrava, Na Adamcích a Vaté písky. Dále se zde nachází 13 přírodních rezervací, 24 přírodních památek a tři přírodní parky.

Chráněná krajinná oblast Bílé Karpaty se nachází na území okresu Hodonín jen z malé části. CHKO Bílé Karpaty byla vyhlášena v roce 1980 a celková rozloha je kolem 746,6 km². Je zařazena mezi biosférické rezervace v programu Člověk a biosféra (MAB) organizace UNESCO. Jedná se o jedinečné území, kde je největší výskyt orchidejí v České republice. Nachází se zde unikátní příroda, malebná krajina, památky a dochované lidové tradice. Na území krajinné oblasti jsou jedinečné květnaté louky

s dřevinami a kriticky ohroženými druhy rostlin. Také se rozprostírají po území rozsáhlé lesy s karpatskou květenou a faunou. [41]

CHKO Bílé Karpaty je často velmi nedostupná, naučné stezky jsou přístupné přes polní cesty. To znamená, že jsou nevyhovující pro osoby s pohybovým omezením. Také cyklotrasy vedou po zpevněném i nezpevněném terénu, což není vhodné pro osoby s pohybovým omezením. Osoby se zdravotním postižením, které mohou jít po nezpevněném terénu, mohou využít naučné stezky s doprovodem. Některé trasy jsou vyznačeny informačními tabulemi, většinou naučné stezky. Trasy v CHKO Bílé Karpaty nemají audio průvodce. [42]

Tabulka 9: Bezbariérovost chráněné krajinné oblasti v Hodoníně a okolí

Název chráněné krajinné oblasti	Lokalita	Popis	Označení bezbariérovosti		
					
CHKO Bílé Karpaty	Česko – slovenská hranice	Zpevněné / nezpevněné cesty, luční a lesní cesty Značené cesty informační tabule	ČB	BB	BD

Vysvětlivky: B - zcela bezbariérové, ČB - částečně bezbariérové, BD - dostupné s doprovodem, ND – nedostupné, Zdroj: Vlastní zpracování, 2016 [42]

Národní přírodní rezervace Čertoryje byla vyhlášena v roce 1987 a nachází se na území Bílých Karpat. Jedná se o velký soubor druhů teplomilných květnatých luk s mokřady, prameništi i rozptýlenou zelení převážně duby a drobné lesíky. Nachází se zde početné množství chráněných živočichů a rostlin. Na území NPR Čertoryje roste přibližně dvacet druhů orchidejí, jedná se o nejbohatší výskyt orchidejí ve střední Evropě. [43]

Tabulka 10: Bezbariérovost národních přírodních rezervací v Hodoníně a okolí

Název národní přírodní rezervace	Lokalita	Popis	Označení bezbariérovosti		
					
Čertoryje	u obce Kněždub	Nezpevněné cesty Luční cesty, polní a lesní cesty Značené cesty Informační tabule	ND	BB	BD
Jazevčí	U obce Javorník nad Veličkou	Nezpevněné cesty Luční cesty, lesní cesty Značené cesty Informační tabule	ND	BB	BD
Porážky	U obce Vápenky	Nezpevněné cesty Luční cesty, lesní cesty Značené cesty Informační tabule	ND	BB	BD
Zahrady pod Hájem	U obce Velká nad Veličkou	Nezpevněné cesty Luční cesty Informační cedule	ND	BB	BD

Vysvětlivky: B - zcela bezbariérové, ČB - částečně bezbariérové, BD – dostupné s doprovodem, ND – nedostupné, Zdroj: Vlastní zpracování, 2016 [41, 44, 45]

Národní přírodní památka Váté pisky u Bzence je největší území vátých písků na Moravě, nachází se mezi Hodonínem, Kyjovem a Bzencem. Významná písková společenstva jsou hlavním důvodem ochrany, nachází se zde chráněné a ohrožené druhy rostlin, živočichů a hub. Sedimenty moře z mladších třetihor tvoří povrch oblasti, písek se skládá z čistých křemenných zrn a obsahuje minimální minerály. Ve středověku byl poškozen pastvou porost Hodonínska a Bzenecké doubravy. Oblast se nazývá někdy Moravskou Saharou, protože některá poničená místa vytvořila do konce 18. století pohyblivé písčité duny. [44]

Tabulka 11: Bezbariérovost národních přírodních památek v Hodoníně a okolí

Název národní přírodní památky	Lokalita	Popis	Označení bezbariérovosti		
					
Búrová	U obce Suchov	Nezpevněné cesty Luční cesty Informační tabule	ND	BB	BD
Hodonínská Důbrava	U města Hodonín	Zpevněné a nezpevněné cesty Lesní cesty Značené cesty Informační tabule	ND	BB	BD
Na Adamcích	U obce Želetice	Nezpevněné cesty Luční cesty Značené cesty Informační tabule	ND	BB	BD
Vatě písky	Mezi obcí Rohatec a Bzenec	Zpevněné a nezpevněné cesty Polní cesty In-line cesta Informační tabule	BD	ČB	ND

Vysvětlivky: B - zcela bezbariérové, ČB - částečně bezbariérové, BD - dostupné s doprovodem, ND – nedostupné, Zdroj: Vlastní zpracování, 2016 [41, 44, 45]

Přírodní rezervace je chráněné menší území, které má regionální význam. Na tomto území se nachází jedinečná přírodní atraktivita, která je typická a významná pro danou oblast. Přírodních rezervací na vymezeném území v Hodoníně a okolí je celkem třináct. Jedná se například o přírodní rezervaci Skařiny, Háj u Louky, Machová, Sovinec (viz. Příloha 1).

V přírodní rezervaci Skařiny se nachází Starý lužní porost, hnízdiště vzácného ptactva. Je zde zachována poslední hnízdní kolonie popelavých volavek a čápů bílých. Cesty mají nezpevněný terén, proto tato rezervace nemá bezbariérový přístup. Přírodní rezervace je volně přístupná po celý rok. [45]

Přírodní rezervace Špidláky u obce Čejkovice tvoří výjimečnou přírodní oázu mezi vinicemi. Přírodní rezervaci tvoří tři nevyužívané kopce s prudkými stráněmi a stepním

biotopem Toto území obývají chráněné a vzácné druhy flory a fauny. Cesty jsou zde nedostupné pro osoby na vozíku, jedná se o nezpevněný terén. Přírodní lokalita je volně přístupná po celý rok. [46] Na rezervaci Špidláky navazuje přírodní památka Výchoz, která leží u obce Čejč. Těžbou písku a lignitu zde vznikl skalnatý masiv. Přírodní památka Výchoz nemá bezbariérový přístup, jedná se o památku, která je volně přístupná po celý rok. [45]

Přírodní památka je přírodní útvar, který má místní až státní hodnotu. Jedná se například o naleziště nerostů, ohrožené druhy s regionálním významem, nebo geologický útvar. Na území okresu Hodonín se nachází celkem 24 přírodních památek. Přírodní památka na území je například Očovské Louky, Moravská oblast Podluží, Borky, Letiště Milotice, Pánov, Výchoz (viz. příloha 2). Na vymezeném území jsou celkem tři přírodní parky (viz. příloha 3).

Přírodní památka Očovské louky jsou louky, kde se vyskytují vzácné i ohrožené druhy rostlin a živočichů. Rozloha luk je přibližně na 35 ha. Vyskytují se zde různé druhy obojživelníků, například se jedná o kuňku obecnou, ropuchu zelenou. Z plazů žije zde například užovka obojková. [44]

Moravská oblast Podluží je vinařská oblast s rozlohou kolem 500 ha. Jedná se o vinařské obce a vinice v údolí řeky Moravy a vyskytují se zde časté jarní mrazíky. Pěstují se zde odolné odrůdy vína například Ryzlink rýnský i vlašský, Frankovka nebo Zweigeltrebe. Rekreačním místem je rybník Apollo u obce Charvátská Nová Ves a je celé obklopené vinicemi. [44]

Tabulka 12: Vinařské obce ve vinařské oblasti Podluží

Vinařská obec	Vinařská obec	Vinařská obec
Břeclav	Kostice	Poštorná
Dolní Bojanovice	Ladná	Prušánky
Hodonín	Lanžhot	Rohatec
Hrušky	Lužice	Tvrdonice
Charvátská Nová Ves	Mikulčice	Týnec
Josefov	Moravská Nová Ves	

Zdroj: vlastní zpracování, 2016 [44]

2.2.2. Kulturně historické atraktivity

V okrese Hodonín se nachází třináct zámků či zámečků. Do dnešní doby se zachoval zámek, se zámeckým interiérem a exteriérem pouze zámek Milotice. Dva zámky jsou ve špatném stavu a v současnosti jsou pro veřejnost zavřeny. Jedná se o zámky v Bzenci a Veselí nad Moravou, přístupné jsou jen zámecké zahrady. Většina zámků je přizpůsobena pro jiný účel. Například zámky v Hodoníně a v Kyjově spadají pod správu Masarykova muzea v Hodoníně, jsou zde vystaveny expozice. V zámku ve Strážnici sídlí Národní ústav lidové kultury. Tyto tři zámky jsou zařazeny mezi kulturně-společenská zařízení (viz. kapitola 2.2.3). Zámek v Čejkovicích je přestaven na zámecký hotel (viz. kapitola 2.3.1). V Hodoníně a okolí je zaznamenáno kolem 12 zámků či hradů, z kterých zbyla jen zřícenina, základy, terénní náznaky nebo jsou už jen zaznamenány v historii.

Tabulka 13: Bezbariérovost zámků v Hodoníně a okolí

Zámek	Popis	Označení bezbariérovosti		
				
Bzenec	PZ/PP	BB	BB	BD
Milotice	PZ/PP, AG, PM	ČB	BB	BD
Veselí nad Moravou	PZ/PP	ND	BB	BD

Vysvětlivky: BB – bezbariérový, BD – bezbariérový s doprovodem, ČB – částečně bezbariérový, ND – nedostupný, PZ/PP – přístupná zahrada / přístupný park, AG- audio průvodce, PM – papírový materiál, - nepřístupno veřejnosti / soukromý pozemek Zdroj: vlastní zpracování, 2016 [45, 47]

Tabulka 13: Pokračování - Bezbariérovost zámků v Hodoníně a okolí

Přestavený zámek / hrad				
Augustiánská Rezidence v Šardicích	Kulturně-společenské centrum	BB	BB	BD
Čejkovice	Hotel	ND	ČB	BD
Hodonín	Masarykovo muzeum	BB	BB	BD
Kostelec	Hospodářská budova, soukromý majetek	-	-	-
Kyjov	Vlastivědné muzeum	ND	BB	BD
Strážnice	Národní ústav lidové kultury	ND	BB	BD
Stražovice	Obecní účel	-	-	-
Svatobořice	Pivovar, soukromý majetek	-	-	-
Ždánice	Muzeum	BB	BB	BD
Žeravice	Škola	-	-	-
Chátrající zámek / hrad				
Dolní Moštěnice (Kostelec)	Chátrající zámček	-	-	-

Vysvětlivky: BB – bezbariérový, BD – bezbariérový s doprovodem, ČB – částečně bezbariérový, ND – nedostupný, PZ/PP – přístupná zahrada / přístupný park, AG- audioguide, PM – papírový materiál, - nepřístupno veřejnosti / soukromý pozemek Zdroj: vlastní zpracování, 2016 [45, 47]

Státní zámek v Miloticích je zachovalý komplex barokních staveb. Byl vybudován v polovině 17. století na místě středověké tvrze. Konečná podoba je z poloviny 18. století. Zámecký komplex se skládá z budovy zámku, jízdárny, konírny, dvěma oranžériemi, nádvořím, francouzským parkem a přilehlou bažantnicí. Zde jsou konány společenské akce například výstavy, koncerty, folklorní akce apod. V zámeckém parku se v létě provozuje letní kino. Zámek není přístupný lidem na vozíku, osobám s pohybovým postižením a nevidomým lidem je přístupný s doprovodem asistenta. Prohlídky jsou s průvodcem, s možností tištěného průvodce, audio průvodce a dalších materiálů nejen k prohlídce. Zámecký park a zahrada mají bezbariérový přístup. Zámek nabízí tři okruhy. První základní okruh je zaměřený na interiéry zámku. Druhý okruh je zkrácený, ale nabízí půjčení historického kostýmu na 30 minut a následné prohlídky zámecké zahrady, oranžérií a zámeckých arkád. Jedná se o věrné repliky dobových šatů z doby baroka, rokoka a romantismu, kostýmy jsou ve všech velikostech pro děti i dospělé. Je možnost focení v dobových kostýmech při zajištění vlastního fotografa. Třetí okruh prohlídky je v prostorách zámeckého parku a zahrady. V zámeckém areálu je kavárna a před zámkem se nachází bezplatné parkoviště. [48]

Zámek v Bzenci je postaven na tehdejší opevněné pozdně gotické tvrzi s příkopem a zdí. V 16. století byl přestaven na renesanční zámek, následně v letech 1709 – 1710 přestaven do barokního stylu. V letech 1853 – 1855 byl zámek zbořen a znovu postaven ve stylu anglické gotiky. V současnosti se jedná o dvoupatrový zámek se čtyřmi křídly, věžičkami a balkonem na pilířích. Na zámek navazuje zahrada s parkem, které jsou bezbariérově přístupné pro veřejnost. V dnešní době jsou zde vinařské závody, které využívají zámecký areál i rozlehlé renesanční sklepy pod zámkem. Zámek je využíván také pro svatební obřady. Pro širší veřejnost je zámecký interiér uzavřen. [41]

Zámek ve Veselí nad Moravou s rozsáhlým parkem prošel složitým stavebním vývojem. Ve 13. století je zde vybudován vodní hrad, který je v 17. století přestavěn na zámek ve stylu renesance, v 18. století se zámek změnil na luxusní barokní rezidenci, na konci 18. století do poloviny 19. století se pracovalo na nové klasicistní podobě zámku. Zámek je veřejnosti nepřístupný, přístupná pro veřejnost je jen část zámecké zahrady. V okolí zámku se nachází funkční historická elektrárna, budovy jsou přestavěné mlýny. Za zámkem se nachází přístav na Baťově kanálu. [47]

Tabulka 14: Bezbariérovost skanzenů v Hodoníně a okolí

Skanzeny	Popis	Označení bezbariérovosti		
				
Plže	Vstup do areálu Informační tabule	BB	BB	BD
Sklepní ulička – Vrbice	Zpevněný / nezpevněný terén Schody	ČB	BB	BD
Slovácká chalupa – Dolní Bojanovice	Není BB vstup – prahy, úzký průchod	ND	BB	BD
Strážnice	Zpevněné / nezpevněné cesty Bezbariérový vstup	BB	BB	BD

Vysvětlivky: BB – bezbariérový, ČB – částečně bezbariérový, BD – bezbariérový s doprovodem, ND – nedostupný. Zdroj: vlastní zpracování, 2016, [47]

V obci Petrov se nachází areál skanzenu vinné sklepy Plže. Areál vinných sklepů disponuje přibližně s 63 sklepy a jedná se o areál nejstarší lidové architektury v České republice. Sklepy byly stavěny od 15. století a vinařství v této oblasti je zakotveno v dávné historii. V roce 1983 byl areál prohlášen za státní památkovou rezervaci. V areálu jsou zpevněné i nezpevněné cesty a soubor vinných sklepů je bezbariérově přístupný pro osoby na vozíku a pro osoby se sluchovým postižením, v areálu se nachází informační tabule. Pro osoby se zrakovým postižením je areál bezbariérový za doprovodu asistenta. [49]

Prvopočátky skanzenu ve Strážnici sahají do 20. století, areál má kolem 63 staveb v terénu a je rozdělen do tří regionů představujících určitou oblast. První region je z oblasti Moravských Kopanic, druhý region je z oblasti luhačovického Zálesí a poslední region je z oblasti Hornácka. V komplexu skanzenu se nachází sedm areálů, první se nachází vstupní budova, dále jsou stavby z moravských Kopanic a stavby z luhačovického Zálesí, vinohradské stavby, seznámení se s lučným hospodářstvím a ke konci jsou postaveny stavby z Hornácka. V skanzenu jsou pořádány celoročně různé lidové akce, které pořádá Národní ústav lidové kultury. Areál skanzenu je zpřístupněn pro osoby se zdravotním pohybovým a sluchovým postižením. V areálu skanzenu se nachází zpevněné a nezpevněné cesty. [50]

Sklepní ulička ve Vrbici se odlišuje od ostatních vinařských sklepů svojí architekturou. Jedná se o sklepy v pískovcovém slepenci v kopci a nachází se zde pět pater sklepů. V areálu je více typů sklepní architektury. Nejzajímavější architektura je od zedníka Františka Michny z poloviny 20. století. Jedná se o vstupní kamenný portál s bílým vyličením místo se zdobenou malbou. Skanzen má částečný bezbariérový přístup, protože je v různé úrovni kopce, některé sklepy mají schod či více schodů. [47]

Slovácká chalupa v Dolních Bojanovicích je zachovalá památka z původního osídlení. Ve stavení žila v dávné době rodina Františka Vymyslického, který byl rolníkem a lidovým řezbářem. Památka je bezbariérově nepřístupná pro osoby na vozíku, kvůli

stavebním parametrům. Chalupa je otevřená každou neděli či po telefonické domluvě s majitelem objektu. [47]

V Hodoníně a okolí je 24 kostelů. Na území se nachází bezbariérové a částečně bezbariérové kostely. Bezbariérová přístupnost pro osoby se zdravotním postižením byla posouzena na základě zhodnocení převážně počtu schodů, bezbariérová stavba je stavba bez schodů. Částečně bezbariérový přístup je maximálně se dvěma schody, kdy druhý schod je menší práh. Nedostupná stavba pro osoby s pohybovým postižením má schodiště. Osoby s postižením sluchu mají bezbariérovou přístupnost do kostelů, protože jejich omezení je porucha sluchu a nejedná se o omezení pohybu. Pro osoby se zrakovým postižením jsou stavby kostelů bezbariérové za pomoci doprovodu. Převážně většina kostelů je otevřena pro veřejnost v době bohoslužby. Prohlídka kostelů mimo bohoslužby je možná po domluvě, nebo v případě zabezpečení vstupu do kostelů pomocí mříží, prosklených dveří a podobně. Informace o kostelech byly zjištěny z internetových portálů hrady.cz, jižní-morava.cz, kudyznudy.cz a spoustu dalších například stránky obcí, měst.

Kostely, které jsou přístupné i pro osoby s pohybovým postižením je na území okresu Hodonín celkově pět. Jedná se o Kostel sv. Šebestiána a Rocha v obci Archlebov, Kostel sv. Antonína Paduánského v obci Blatnice pod Svatým Antonínkem, Kostel sv. Josefa Kalasanského, Kostel Panny Marie Růžencové, Kostel sv. Jana Nepomuckého. (viz. Příloha 4).

V Hodoníně a okolí je 41 kaplí a kapliček. Všechny stavby nejsou otevřeny pro veřejnost, některé se nacházejí mimo město nebo obce. Přesto kaple a kapličky slouží jako orientační bod například při procházce po okolí, cyklotrase, turistické trase apod. V případě, že kaple nebo kaplička je postavena mimo město a obec je zařazena mezi nedostupné stavby. Důvodem je lokalita stavby, která je u silnice, bez možné cesty pro chodce, nacházející se na nezpevněném terénu a ve většině případů nenabízí nahlédnutí dovnitř. Nachází se zde velké riziko střetnutí zdravotně postižené osoby s dopravním prostředkem. Kaple a kapličky byly vyhledávány pomocí Národního

památkového ústavu a následně zpracovány podle kritérií. Jelikož se jedná o stavby, které převážně nenabízejí vstup do budovy, bezbariérovost byla zpracována podle přístupu ke stavbě.

Kapliček a kaple s bezbariérovým přístupem je na vymezeném území Hodonín a okolí celkem osm. Bezbariérové kapličky a kaple jsou kaplička sv. Jana Nepomuckého v obci Dolní Bojanovice, kaple sv. Kříže ve městě Hodonín, kaple sv. Martina ve městě Kyjov, kaplička v obci Radějov, kaplička Všem svatých ve městě Strážnice, kaple v obci Těmice, kaplička sv. Anny u silnice v obci Vracov a kaple sv. Barbory na hřbitově v obci Žeravice (viz. Příloha 5)

2.2.3. Kulturně-společenské zařízení

Bezbariérová přístupnost kulturně-společenských zařízení pro osoby se zdravotním postižením byla zhodnocena na základě několika kritérií. Zhodnoceny byly vstupy, schody, přístupové cesty, chodby, rozvržení nábytku nebo exponátů. Nedostupné stavby pro osoby s pohybovým postižením jsou budovy se schodištěm, úzkým vstupem, nepevným terénem. Pro osoby se zrakovým postižením je pohyb v prostorách budov převážně doporučený s doprovodem. Osoby se sluchovým postižením mají bezbariérový přístup do kulturně-společenských zařízení.

V okrese Hodonín se nachází dvanáct muzeí, nebo komplexů se stálou expozicí. Většina expozicí jsou zaměřena na historii a lidovou kulturu, která je typická pro tuto oblast.

Masarykovo muzeum v Hodoníně je zaměřeno na českého prvního prezidenta T. G. Masaryka, nabízí návštěvníkům stálou expozici o životě prezidenta a jeho rodném kraji. Dále je zde výstava historie města Hodonín. Muzeum v Hodoníně spravuje další muzea v okrese. Jedná se o Vlastivědné muzeum v Kyjově, Městské muzeum ve Veselí nad Moravou a také Slovanské hradiště v Mikulčicích. Městské muzeum ve Veselí nad Moravou je zaměřené na historii města a na lidovou kulturu. Nachází se tu expozice zaměřené na lidové oděvy, lidovou keramiku, dobový nábytek, prezentovány jsou lidové výšivky a kraslice. Vlastivědné muzeum v Kyjově má expozici historie města Kyjov, vystaveny jsou lidové kroje, informuje o hospodářském vybavení a část expozice nabízí seznámení s přírodou Kyjovska. [52]

Slovanské hradiště v Mikulčicích je historické místo, důležité pro historii České republiky. Jedná se o raně středověký památník z 8. a 9. století. Na tomto místě se nacházejí archeologické nálezy, také základy dvanácti kamenných kostelů a knížecího paláce, pohřebiště přes 2 500 hrobů a jiné archeologické nálezy. Slovanské hradiště nabízí tři oblasti. První oblast je zaměřená na historii Velkomoravské říše a mikulčického hradiště. Druhá oblast informuje pomocí audiovizuálního pořadu, na který navazuje prohlídka Velkomoravských Mikulčic, kostela a sakrálních staveb knížecího paláce. [52]

Naftové muzeum v Hodoníně informuje expozicí naftové podnikání a je jediné muzeum zaměřené na toto téma v České republice. Nabízí nahlédnutí do těžby ropy a zemního plynu na Slovácku. Nachází se zde i menší stroje a nástroje pro těžbu i zpracování, například obří dláta, vrtné věže apod. Část expozice tvoří informace o rodině Redlichů, která je důležitá v historii města Hodonína. Rodina pomohla vybudovat hodonínský průmysl, vybudovali cukrovar, cihelnu, mlýn, pekárnu. [41]

Muzeum oskeruší v Tvarožné Lhotě je zaměřeno na vzácnou ovocnou dřevinu. Jedná se o strom s plody jeřabiny a název stromu je Jeřáb oskeruše. Nabízí léčivé plody a v místě obce se nachází naučná stezka Oskerušová stezka a podél cesty rostou

mohutné stromy oskeruší, které jsou chráněné. V obci se každoročně pořádají slavnosti oskeruší vždy z jara a ke konci září. [45]

Muzea s bezbariérovým přístupem jsou v Hodoníně a okolí čtyři. Tyto muzea jsou s bezbariérovým přístupem pro osoby s pohybovým postižením a na vozíku, osoby se sluhovým postižením. Pro osoby se zrakovým postižením jsou muzea přístupná s asistentem. Jedná se o Masarykovo muzeum v Hodoníně, Slovanské hradiště v Mikulčicích, Skanzen ve Strážnici a Vrbasovo muzeum ve Ždánici.

Tabulka 15: Bezbariérovost muzeí v Hodoníně a okolí

Muzea	Město / obec / informace	Označení bezbariérovosti		
				
Masarykovo muzeum	Hodonín (zámek)	BB	BB	BD
Muzeum naftového dobývání a geologie	Hodonín (úzké vstupy, prahy, schodiště)	ND	BB	ND
Větrný mlýn	Kuželove	ND	BB	BD / ND
Vlastivědné muzeum	Kyjov (zámek)	ND	BB	BD
Muzeum Starý kvartýr	Lužice (úzký vstupy, schody, různý povrch terénu)	ND	BB	BD
Slovanské Hradiště	Mikulčice	BB	BB	BD
Mětské muzeum	Veselí nad Moravou			
Zámek	Strážnice (Národní ústav lidové kultury)	ND	BB	BD
Skanzen	Strážnice	BB	BB	BD
Muzeum oskeruší	Tvarožná Lhota	ND	BB	BD
Military muzeum generála Segěje Jana Ingra	Vlkoš	ND	BB	BD
Muzeum obce Žarošice	Žarošice (schodiště)	ČB	BB	BD
Vrbasovo muzeum	Ždánice (zámek)	BB	BB	BD

Vysvětlivky: BB – bezbariérový, ČB – částečně bezbariérový, BD – bezbariérový s doprovodem, ND – nedostupný. Zdroj: vlastní zpracování, 2016 [45]

V okrese Hodonín a okolí je dvanáct galerií, kde se často pořádají výstavy, společenské akce apod. Převážně se nacházejí ve městech a místech, která jsou něčím zajímavá, například vinná oblast a její historie. Galérie nabízejí tvorby malířů a výtvarníků

známých, ale i neznámých. Jsou prezentovány výtvořy místních umělců, studentů a zájmových skupin.

Galérie výtvarného umění ve městě Hodonín vystavuje tvorbu členů Sdružení výtvarných umělců Moravských. Nabízí jejich tvorbu ve stálé expozici a navazují na ni výtvořy výtvarníků z Moravy i z celé České republiky. Nabízí také tvorby mladých umělců, umělců ze Slovenska a Rakouska. Pořádají se zde i akce pro veřejnost zaměřené na výtvarné umění. [45] V Hodoníně a okolí se nachází celkem dvě galérie s bezbariérovým přístupem. Bezbariérový přístup má Galérie Kaplička v Hodoníně a Radniční Galérie v Kyjově.

Galerie Dome v Kyjově je soukromá galerie, kde se kloubí umění, zábava a hudba. Prezentuje tvorbu pomocí vernisáží mladých umělců, celostátně uznávané výtvarníky, místní výtvarníky a také výtvořy absolventů či studentů výtvarných škol. [45]

Galerie v Nenkovicích prezentuje výrobky cizích umělců, místních občanů, dětí mateřské školky i školáků ze základní školy. Výstavy jsou různorodé a většinou se jedná o výstavy s možností zakoupení výrobku. Nabízejí se zde výtvořy keramické, malířské, zaměřené na textilní tvorbu, dekorace ze suchých květin, řezbářskou tvorbu. [53]

Tabulka 16: Bezbariérovost galérii v Hodoníně a okolí

Galerie	Město / obec / informace	Označení bezbariérovosti		
				
Zámecká galerie vín	Čejkovice (schodište)	ND	BB	BD
Galérie výtvarného umění	Hodonín (schodište)	ND	BB	BD

Vysvětlivky: BB – bezbariérový, ČB – částečně bezbariérový, BD – bezbariérový s doprovodem, ND – nedostupný. Zdroj: vlastní zpracování, 2016 [41, 45]

Tabulka 16: Pokračování - Bezbariérovost galerii v Hodoníně a okolí

Galerie	Město / obec / informace	Označení bezbariérovosti		
				
Galerie Kaplička	Hodonín	BB	BB	BB
Galerie originálů	Hodonín (schody)	ND	BB	BD
Galerie Vednevnoci	Hodonín	ND	BB	BD
Galérie Doma	Kyjov (2 schody)	ČB	BB	BD
Galerie ve škole při ZŠ J. A. Komenského	Kyjov	ND	BB	BD
Radniční galerie	Kyjov	BB	BB	BD
Slovácká galerie vín Kyjov	Kyjov (schodiště)	ND	BB	BD
Čajovna & Galerie	Kyjov (schodiště)	ND	BB	BD
Galerie Nenkovice	Nenkovice (schodiště)	ND	BB	BD
Galerie malířů Moravského Slovácka	Veselí nad Moravou	BB	BB	BD

Vysvětlivky: BB – bezbariérový, ČB – částečně bezbariérový, BD – bezbariérový s doprovodem, ND – nedostupný. Zdroj: vlastní zpracování, 2016 [41, 45]

Kulturně-společenská zařízení představují v Hodoníně a okolí kulturní domy nebo střediska. V budově kulturního domu nebo střediska se nacházejí větší možnosti společenského využití. Nachází se zde například divadla, kina, galérie a informační centra.

Kulturní dům ve Veselí nad Moravou je známý pod názvem Panský dvůr, probíhají tu různé společenské aktivity. V nově zrekonstruované budově se nachází turistické informační centrum, jsou zde stálé expozice místních tradic a řemesel, také expozice slavného rodáka Josefa Zimovčáka. Přístupné jsou informace o historii Baťova kanálu. V budově je Městská galérie, která nabízí prostor pro výstavy, konference a další kulturně-společenské akce. [54]

Městské kulturní středisko v Kyjově nabízí velké vyžití místních obyvatel i účastníkům cestovního ruchu. Součástí budovy je divadlo, kino Panorama. Konají se zde koncerty,

trhy, výstavy i plesy. Jsou zde pořádány akce i pro děti. [55] V Hodoníně a okolí se nacházejí kulturní centra a střediska většinou s bezbariérovým přístupem s doprovodem pro osoby s pohybovým a zrakovým postižením. Budovy jsou převážně s možným bezbariérovým přístupem v přízemí a většinou je vstup s prahem, nebo schodkem. Některá zařízení mají schodiště, jedná se převážně o prostor s kinem či divadlem.

V okrese Hodonín a okolí se nachází několik kin a to v Kyjově, Hodoníně a ve Veselí nad Moravou. V letním období se také pořádají v Hodoníně a okolí letní kina. Letní kina nejsou přístupná z důvodu nepřístupného travnatého terénu a nacházejí se ve svahu. Letní kino je v Kyjově, Strážnici a ve Veselí nad Moravou. Kulturní dům ve Vracově poskytuje prostor pro pořádání kulturně-společenských akcí. Pořádají se zde divadelní představení i různé výstavy. Prostory slouží i pro zkoušky souborů, schůzkám stran a spolků. V budově se pořádají soukromé akce například rodinné oslavy nebo firemní večírky. [56]

Tabulka 17: Bezbariérovost kulturních středisek a kin v Hodoníně a okolí

Kulturní střediska / Kina	Město / obec / informace	Označení bezbariérovosti		
				
Výstavní sál Evropa	Hodonín	BD	BB	BD
Dům kultury Hodonín p.o.	Hodonín	BD	BB	BD
Kino Svět	Hodonín	BD	BB	BD
Městské kulturní středisko	Kyjov (schodiště)	ČB	BB	BD
Letní kino	Kyjov (nezpevněný terén)	ND	BB	BD
Národní ústav lidové kultury	Strážnice (schodiště)	ND	BB	BD
Kulturní dům Strážničan ve Strážnici	Strážnice (schodiště)	ND	BB	BD
Letní kino	Strážnice (nezpevněný terén)	ND	BB	BD
Kino Morava	Veselí nad Moravou (rampa, schody)	ČB	BB	BD

Vysvětlivky: BB – bezbariérový, ČB – částečně bezbariérový, BD – bezbariérový s doprovodem, ND – nedostupný. Zdroj: vlastní zpracování, 2016 [41, 45]

Tabulka 17: Pokračování - Bezbariérovost kulturních středisek a kin v Hodoníně a okolí

Kulturní střediska / Kina	Město / obec / informace	Označení bezbariérovosti		
				
Letní kino	Veselí nad Moravou (nezpevněný terén)	ND	BB	BD
Kulturní dům – Panský dům	Veselí nad Moravou (schodiště)	ND	BB	BD
Kulturní dům	Vracov (úzký vstup, schody)	ND	BB	BD

Vysvětlivky: BB – bezbariérový, ČB – částečně bezbariérový, BD – bezbariérový s doprovodem, ND – nedostupný. Zdroj: vlastní zpracování, 2016 [41, 45]

2.2.4. Jiné atraktivity

Mezi lokalizační předpoklady patří turistické trasy, cyklotrasy, vinařské stezky, rozhledny a jiné atraktivity. Oblast Hodonín a okolí je protkána vysokým počtem tras a stezek. Proto jsou zmíněné převážně známější a zmapované trasy. K výzkumu byly využity sekundární zdroje, jedná se o internetové zdroje tourmapy.cz, cyklo-jizni-morava.cz, treking.cz, czecot.cz. Cyklotrasy jsou součástí vinařských stezek, proto jsou k výzkumu hodnoceny vinařské stezky, které jsou vhodné jak pro cyklisty, ale také pro pěší turistiku. Bezbariérové trasy jsou zcela jen in-line bruslařské dráhy. Jedná se o dvě trasy, jedna je Ratiškovice – Bzenec a druhá Mutěnice – Kyjov. Ostatní trasy jsou převážně pro osoby na vozíku a nevidomé osoby částečně bezbariérové nebo nedostupné. Pro osoby se sluchovým postižením jsou trasy s doprovodem asistenta, protože se jedná o trasy, které z části vedou i po silnicích. Občerstvit se na trase je možné v obcích a městech, kterými některé trasy vedou.

Tabulka 18: Bezbariérovost in-line bruslařských cest, vinařských cest, cyklotras v Hodoníně a okolí

Trasy	Popis	Označení bezbariérovosti		
				
In-line bruslařská stezka				
Ratíškovice - Bzenec	14.3 km	BB	BB	BB
Mutěnice - Kyjov	12.6 km	BB	BB	BB
Veselí nad Moravou – Uherký Ostroh	3.2 km Různý povrch, místní komunikace	ČB	BD	ČB
Vinařská stezka / cyklotrasa				
Kyjovská	85 km Zpevněné, nezpevněné cesty silnice III. třídy, lesní a polní cesty	ČB	BD	BD
Mutěnická	65 km Zpevněné cesty Silnice III. třídy, polní cesty	ND	BD	BD
Moravská vína	112 km Zpevněné a nezpevněné cesty Silnice I. – III. třídy, terénní úseky, cyklostezky	ČB	BD	ČB
Strážnická	101 km Zpevněné, nezpevněné cesty Silnice III. třídy, travnaté polní cesty	ND	BD	ND
Podluží	115 km Zpevněné cesty Silnice III. třídy, lesní a polní cesty, cyklostezky	ČB	BD	ČB
Bzenecká	26 km Zpevněné a nezpevněné cesty Silnice III. třídy, terénní úseky	ND	BD	ND
Uherskohradišťská	75 km Zpevněné cesty Cyklostezky, silnice	ND	BD	ND

Vysvětlivky: BB – bezbariérový, ČB – částečně bezbariérový, BD – bezbariérový s doprovodem, ND – nedostupný. Zdroj: vlastní zpracování, 2016 [57, 58]

Stezka Ratíškovice – Bzenec má celkovou trasu dlouhou 14.3 km a převážně s lesním okolím. Nabízí dvě odbočky, jedna je na obec Vacenovice a druhá vede k silnici mezi obcí Ratíškovice a obcí Rohatec. Stezka je vhodná pro invalidní vozík a handbike.[59]

Mutěnice – Kyjov je trasa dlouhá 12.6 km, jedná se o vybudovanou trasu na bývalé železniční dráze. Stezka je vhodná pro invalidní vozík a handbike [59]

Stezka Veselí nad Moravou – Uherský Ostroh má celkovou délku 2.3 km. Trasa vede po vyhrazené trase, z části místní komunikací. Povrch je různorodý, zpevněný, jedná se o asfalt, nebo zámkovou dlažbu. [57]

Kyjovská vinařská stezka má celkovou délku 85 km. Cesty jsou zpevněné i nezpevněné, lesní a polní cesty, většina části trasy vede po silnici III. třídy. Úsek trasy Strážovice – Veteřov je polní cesta, která je vhodná pro horské kolo v případě, že je cesta mokrá. Stezka je vhodná pro cyklisty i pěší turistiku. [57]

Mutěnická vinařská stezka je dlouhá 65 km. Trasa má z větší části zpevněné polní cesty a část vede po silnici III. třídy. Jedná se o dobře sjízdnou a nenáročnou trasu. Stezka je vhodná pro cyklisty i pěší turistiku. [57]

Moravská vinná stezka je celkově dlouhá 112 km a spojuje oblast města Znojma s oblastí slováckého města Uherské Hradiště. Stezka vede všemi vinařskými podoblastmi Moravy a kříží místní vinařské stezky, jedná se o sedm vinařských okruhů. Stezka vede z větší části po zpevněných cestách, jsou to silnice I., II. i III. třídy a terénní úseky, z malé části po cyklostezkách. Stezka je vhodná pro cyklisty i pěší turistiku. [57]

Strážnická vinařská stezka je dlouhá 101 km. Má zpevněné a nezpevněné cesty, vede převážně po silnici III. třídy a druhá část je po nezpevněné travnaté polní cestě. Část cesty je sjízdna na horském kole v době, kdy je mokrá polní cesta. Úsek Kobylí – Blatnička je v době dlouhotrvajících dešťů nepřístupná. Stezka je vhodná pro cyklisty i pěší turistiku. [57]

Vinařská stezka Podluží má celkovou trasu délky 115 km. Stezka vede po zpevněných cestách, silnice III. třídy, lesní a polní cesty, cyklostezky. Trasa je od jižní hranice Moravy, přes Podluží, okolí Starého Poddvorova k vinařské oblasti Slovácka. Stezka

v okolí Ratíškovic je vhodná pro rodiny, stezka v některých částech vede obcemi a městy. Stezka je vhodná pro cyklisty i pěší turistiku. [57]

Bzenecká vinařská stezka - její celková délka je 26 km, vede po zpevněných i nezpevněných cestách, jedná se z větší části o silnice III. třídy a jsou doplněny terénními úseky. Stezka je vhodná pro cyklisty, pěší turistiku a rodiny s dětmi. [57]

Uherskohradišťská vinařská stezka je dlouhá 75 km. Její trasa je po zpevněných cestách, které tvoří cyklostezky a silnici. Stezka je vhodná pro cyklisty. [57]

Obrázek 2: Mapa vinařských stezek v Hodoníně a okolí

Zdroj: vinarske.stezky.cz

V oblasti Hodonín a okolí je celkově osm rozhleden, nebo věží. Stavby jsou ve většině případů v blízkosti obcí a měst. Jedná se o rozhledny ocelové, dřevěné či jsou součástí jiné stavby například radnice. Většina rozhleden nabízí pouze výhled do okolí. Bezbariérový přístup není pro osoby s pohybovým postižením, pro osoby se zrakovým postižením je bezbariérový přístup za pomoci asistenta. Osoby se sluchovým postižením mají zcela bezbariérový přístup na rozhledny a věže, případné informace jsou v tištěné podobě.

Tabulka 19: Bezbariérovost rozhleden a vyhlídkových věží v Hodoníně a okolí

Rozhledna / vyhlídková věž	Lokalita	Popis	Označení bezbariérovosti		
					
Vyhledka na výsluní	Čejkovice	Schody	ND	BB	BD
Vyhlídková věž	Hodonín, budova radnice	Bezbariérový přístup v budově radnice výtah, schody na vyhlídkovou věž	ND	BB	BD
Rozhledna Johanka	U obce Hýsly	Schody	ND	BB	BD
Rozhledna Drahý	U obce Javorník	Schody	ND	BB	BD
Vyhlídková věž v archeoparku Slovanské hradiště	Mikulčice	Bezbariérový přístup v areálu, schody na vyhlídkovou věž	ND	BB	BD
Rozhledna na Podluží	U obce Nový Poddvorov	Schody	ND	BB	BD
Technická památka Výklopník	Sudoměřice	Schody na věž	ND	BB	ND
Rozhledna Travičná	U obce Tvarožná Lhota	Schody	ND	BB	ND

Vysvětlivky: BB – bezbariérový, ČB – částečně bezbariérový, BD – bezbariérový
s doprovodem, ND – nedostupný. Zdroj: vlastní zpracování, 2016 [45,60]

Na území Hodonína a okolí se nacházejí další atraktivity, které jsou ojedinělé. Jedná se o technickou památku Bařův kanál, Zoologickou zahradu v Hodoníně a tři větrné mlýny. Bezbariérový přístup je v Zoologické zahradě Hodonín a na Bařův kanál pro osoby s pohybovým a sluchovým postižením, pro osoby se zrakovým postižením jsou tyto atraktivity doporučovány s doprovodem asistenta.

Tabulka 10: Bezbariérovost jiných atraktivit v Hodoníně a okolí

Jiné atraktivitty	Město / obec / informace	Označení bezbariérovosti		
				
Baťův kanál	Otrokovice – Skalice (BB loď, BB přístav, informační tabule)	BB	BB	BD
Zoologická zahrada	Hodonín (BB vstup, zpevněné cesty, informační tabule)	BB	BB	BD
Větrný mlýn	U obce Starý Poddvorov (schody, tištěné informace)	ND	BB	ND
Bukovanský mlýn	U obce Bukovany (schody, tištěné informace)	ND	BB	ND
Větrný mlýn	U obce Kuželov (schody, tištěné informace)	ND	BB	ND

Vysvětlivky: BB – bezbariérový, ČB – částečně bezbariérový, BD – bezbariérový s doprovodem, ND – nedostupný. Zdroj: vlastní zpracování, 2016 [45, 58]

Baťův kanál je vodní turistická cesta dlouhá 53 km a žijí zde chránění a vzácní živočichové. Kanál je vodní cesta určená v dnešní době pro rekreační plavbu od Otrokovic do Skalice. Možnost plavby po řece je od Hodonína do Kroměříže. Baťův kanál je technická památka vystavena v letech 1935 – 1938. Baťův kanál má bezbariérový přístup ve vymezeném území ve všech přístavech. Všechny velké osobní lodě disponují bezbariérovým přístupem, jedná se např. o loď Konstancie v Hodoníně. [45, 61]

Zoologická zahrada v Hodoníně je z roku 1977 a celková rozloha je 7,5 ha. Nejzajímavější část zahrady je mořský svět, pavilon opic či pavilon exotického ptactva. Nachází se zde i dětská Zoo. V zoologické zahradě je možnost krmení určitých zvířat zakoupeným krmením na pokladnách. Konají se tu tematické akce. V Zoo je možnost vyzkoušet si zážitkové programy, jedná se o ošetřování některých druhů zvířat. Například si lze vyzkoušet roli ošetřovatele opic, kočkovitých šelem, exotického ptactva a další. [62]

V Hodoníně a okolí se nacházejí tři větrné mlýny. Větrný mlýn u obce Starý Poddvorov je dřevěný mlýn z 19. století a původně stával u Mutěnic. Později byl přestěhován

k obci Starý Poddvorov, kde v roce 1890 byl poškozen vichřicí a následně opraven. Větrný mlýn u Kuželova je zděný a byl postaven v roce 1842. V okolí mlýnu jsou postavena hospodářská stavení z roku 1906. V dnešní době se zde nachází muzeum mlynářství a nalezneme tu funkční mlecí zařízení. [59] Bukovanský větrný mlýn je nově vystavený a jedná se o repliku větrného mlýna. Je tu rozhledna s muzeem jihomoravských vesnic. Mlýn je součástí hotelového areálu ve stylu moravského Slovácka. Areál tvoří kompozici tradičního mlynářského statku. [63]

2.3. Realizační předpoklady

Realizační předpoklady navazují na lokalizační předpoklady. Jsou determinovány zařízením cestovního ruchu a podílí se na realizaci cestovního ruchu v konkrétní destinaci. Jedná se o zařízení ubytovacích, pohostinských služeb. Dále jsou to sportovně rekreační zařízení, cestovní kanceláře a agentury. Do realizačních předpokladů je zařazena i doprava.

2.3.1. Ubytovací zařízení

V Hodoníně a okolí se podle Českého statistického úřadu nachází 90 ubytovacích zařízení. Bezbariérový přístup pro ubytovací zařízení byl zjišťován z webových portálů například Booking.com, jizni-morava.cz, webových stránek ubytovacích zařízení a pomocí e-mailové komunikace. Ubytovací zařízení byla hodnocena s ohledem na schody, prahy, uspořádání exteriéru a interiéru. Bezbariérovost pro osoby s pohybovým a zrakovým postižením závisela na technických parametrech staveb. Bezbariérový přístup pro sluchově postižené osoby byl závislý na znakové řeči personálu.

Tabulka 21: Přehled ubytovacích zařízení v Hodoníně a okolí

Hodonín a okolí	Ubytovací zařízení						Celkem UZ
	Hotel	Penzion	Kemp	Chatová osada	Turistická ubytovna	Ostatní UZ	
	18	48	4	1	13	14	

Zdroj: vlastní zpracování, 2016, zpracováno podle: ČSU

V okrese Hodonín a okolí se celkově nachází dvanáct ubytovacích zařízení, která poskytují pokoj a některé i další služby osobám zdravotně postiženým. Jedná se o šest hotelů, pět penzionů a jeden kemp. Na vymezeném území se nachází celkem jedenáct ubytovacích zařízení s bezbariérovým přístupem, alespoň s jedním bezbariérovým pokojem. Bezbariérovost ubytovacích zařízení pro osoby s pohybovým postižením je úplná, ani v jednom z ubytovacích zařízení není personál vyškolený znakovou řečí. Pro osoby se zrakovým postižením je těchto jedenáct ubytovacích zařízení přístupno za doprovodu asistenta (viz. Příloha 6) Hotel Kyjovský Pivovar poskytuje největší rozsah služeb pro osoby se zdravotním postižením. Další hotel, který nabízí komfortní ubytování pro osoby se zdravotním postižením je Bukovanský mlýn.

Tabulka 22: Přehled bezbariérovosti ubytovacích zařízení v Hodoníně a okolí

Hodonín a okolí	Bezbariérovost ubytovacího zařízení						Celkem m UZ	Vyjádře ní UZ v %
	Hotel	Penzion	Kemp	Chatová osada	Turistická ubytovna	Ostatní UZ		
	7	4	1	0	0	0		

Zdroj: vlastní zpracování, 2016

Hotel Kyjovský Pivovar *** nabízí ubytování i pobytové balíčky. Dále je možnost využití služby restaurace a prohlédnutí si pivovaru. Jedná se o rodinný hotel s příjemnou atmosférou a kapacitou 55 lůžek. V celém objektu je bezbariérový přístup a v okolí hotelu jsou sportovní areály. [64]

Hotel Krystal *** v Hodoníně u slovenských a rakouských hranic. Hotel nabízí moderní pokoje, bezplatné Wi-Fi připojení, monitorované parkoviště a celodenní stravování. Na internetových stránkách hotelu se nacházejí fotografie bezbariérového pokoje.

Bezbariérový přístup je do společných prostor (vstup, recepce), v budově se nachází výtah a bezbariérový přístup do hotelové restaurace. [66]

Areál Bukovanský mlýn nabízí ubytování v kategorii tří hvězdiček, nekuřáckou restauraci a s krajskou kuchyní, která je bezbariérová s posezením v letní sezóně na zahrádce, bezbariérový vinný sklep. Je zde možnost návštěvy expozice v přilehlém větrném mlýně, který nemá bezbariérový přístup pro osoby s pohybovým postižením. V areálu se nachází i dětské hřiště, víceúčelové hřiště a táborové ohniště. V letní sezóně je možnost využití venkovního bazénu. [63]

Vinný sklep Krýsa se nachází v Kostelci u Kyjova a nabízí ubytování v penzionu. Penzion má bezbariérový pokoj a bezbariérovou část vinného sklípku. Přístup přímo do sklepa s vinnými sudy není bezbariérový, vstup do sklepa je po schodech. [67]

2.3.2. Pohostinská zařízení

V Hodoníně a okolí neexistuje celkový seznam všech pohostinských zařízení, který by byl pravidelně aktualizován. Zaznamenali jsme přes 178 pohostinských zařízení. Převážná většina pohostinských zařízení nemá dostupné informace o přístupu do budovy, některá zařízení nemají ani webové stránky. Pohostinská zařízení byla hodnocena podle webových portálů, například jizni-morava.cz a dostupných webových stránek zařízení. Informace byly zjišťovány také pomocí e-mailové a telefonické komunikace. Bezbariérovost zařízení byla posuzována podle vstupu (rampy, bez schodů), bezbariérové toalety k dispozici. Menu v Braillově písmu pohostinská zařízení nevedou. Personál pro tyto zákazníky poskytuje informace slovně a snaží se jim v plné míře uspokojit jejich požadavky stejně dobře, tak jako osobám bez omezení.

Tabulka 23: Přehled pohostinských zařízení v Hodoníně a okolí

Hodonín a okolí	Celkem pohostinských zařízení	Celkem bezbariérových pohostinských zařízení	Vyjádření bezbariérových PZ v %
	178	28	16%

Zdroj: Vlastní zpracování, 2016

V Hodoníně a okolí se nachází celkem 27 pohostinských zařízení s bezbariérovým přístupem. Pro osoby s pohybovým postižením je do těchto zařízení zcela bezbariérový přístup. Pro osoby se sluchovým postižením je částečný bezbariérový přístup, není zajištěná domluva ve znakové řeči, menu je poskytováno v tištěné formě a obsluha se snaží všechny požadavky uspokojit. Pro osoby se zrakovým postižením je doporučován vstup za doprovodu asistenta (viz. Příloha 7).

Restaurace Myslivna se nachází v budově Hotelu Lidový Dům *** v Bzenci. Restaurace nabízí regionální gastronomii jižní Moravy a připravuje jídlo jen z čerstvých surovin. Restaurace zařídí a připraví například rodinou oslavu, romantickou či reprezentativní večeři, svatební hostinu. V restauraci se nachází nekuřácký prostor. Hotel nabízí i posezení v pivnici, která je naproti restaurace. Pivnice je kuřácká a nabízí piva z Plzeňského prazdroje. K pivu je možnost objednání typických pivních jídel, například utopence, nakládaný hermelín. Hotel Lidový dům má bezbariérový přístup do hotelu, restaurace i pivnice. [68]

Zahrádka a penzion U Kulky se nachází v Kyjově. Nachází se zde letní restaurace s kapacitou 80 míst k sezení. V restauraci je stylové prostředí, které dotváří dřevěný interiér doplněný kamenným krbem. Restaurace má barové stoličky, které jsou jedny z nejtěžších a vyrobené z jednoho kusu dřeva. Restaurace nabízí uzené speciality z domácí udírny, jídlo připravované na grilu a značková vína. [69]

IP Restaurant je nově zrekonstruován a nachází se v Hodoníně v blízkosti vlakového nádraží. Prostor restaurace je zcela bezbariérový a nekuřácký. Kapacita restaurace

je 100 osob a jedná se o samoobslužnou. Restaurace nabízí uspořádání například rodinných oslav, firemních večírků, školení a hudebně tanečních večírků. Pravidelně v sobotu restaurace pořádá posezení s hudbou a tancem, vstupné je zdarma. [70].

2.3.3. Sportovně rekreační zařízení

Ve vymezeném území Hodonín a okolí se nachází osmnáct sportovně rekreačních zařízení. Mezi sportovně rekreační zařízení jsou zařazena sportovní centra a areály, koupaliště, bowlingy a zimní areály. Přibližně se jedná o 44% sportovních zařízení, která mají bezbariérový vstup. Bezbariérovost zařízení byla zjišťována pomocí webových portálů daných zařízení a měst, pomocí e-mailové a telefonické komunikace.

V Hodoníně a okolí se nachází celkem devět sportovně rekreačních zařízení, která mají bezbariérový vstup. S bezbariérovým vstupem je Aquapark v Uhřicích, letní koupaliště, zimní stadion a sportovní hala v Hodoníně, Městský stadion v Kyjově, Hala Lužice v obci Lužice, Sportcentrum Želva v Dubňanech, Bowling Merlin v Hodoníně a TMD – Restaurace Bar Bowling v obci Vracov. Pro osoby s pohybovým postižením jsou tato zařízení bezbariérová nebo není zařízení s bezbariérovým přístupem. Pro osoby se zrakovým postižením je všech osmnáct zařízení dostupných s doprovodem asistenta. Pro osoby se sluchovým postižením je částečný bezbariérový přístup do všech osmnácti zařízení. V zařízení není zajištěna znaková řeč, ale všechny informace jsou v tištěné podobě a obsluha všechny potřeby je schopná zajistit pro tyto osoby.

Sportcentrum Želva se nachází v obci Dubňany a nabízí svým návštěvníkům prostor k využití na volejbal, futsal, basketbal, tenis, badminton, stolní tenis, kuželky, bowling, florbal, squash, házenou. V centru se nachází posilovna, sauna a restaurace. Bezbariérový přístup je v celé budově zajištěn, bezbariérová toaleta se nachází v přízemí, sprcha bezbariérová není k dispozici. [71]

TMD – Bowling Bar Restaurace v obci Vracov. V zařízení se nachází restaurace, čtyři bowlingové dráhy a letní zahrádka s grilem. Nachází se zde bezbariérový vstup do restaurace a bowlingové části, součástí zařízení je bezbariérová toaleta. [72]

Tabulka 24: Přehled bezbariérovosti sportovně rekreační zařízení v Hodoníně a okolí

Sportovně rekreační zařízení	Lokalita	Bezbariérový přístup	Označení bezbariérovosti		
					
Aquapark	Uhřetice	Ano	BB	ČB	BD
Krytý plavecký bazén	Hodonín	Ne	ND	ČB	BD
Letní koupaliště	Hodonín	Ano	BB	ČB	BD
Krytý plavecký bazén - Svatopluk Stoklasa	Ratíškovice	Ne	ND	ČB	BD
Krytý bazén (ZŠ a MŠ)	Bzenec	Ne	ND	ČB	BD
Zimní stadion	Hodonín	Ano	BB	ČB	BD
Sportovní hala	Hodonín	Ano	BB	ČB	BD
Městský stadion	Kyjov	Ano	BB	ČB	BD
Hala Lužice	Lužice	Ano	BB	ČB	BD
Sportcentrum Želva	Dubňany	Ano	BB	ČB	BD
Orel jednota	Dolní Bojanovice	Ne	ND	ČB	BD
Bowling Merlin	Hodonín	Ano	BB	ČB	BD
Luxor – Bowling s. r. o.	Kyjov	Ne	ND	ČB	BD
TMD – Restaurace Bar Bowling	Vracov	Ano	ČB	ČB	BD
Excalibur Bowling s. r. o.	Bzenec	Ne	ND	ČB	BD
Sportturist	Uhřetice	Ne	ND	ČB	BD
Ski park Filipov	Javorník	Ne	ND	ČB	BD
Skiareál Hodonín u Kunštátu	Hodonín	Ne	ND	ČB	BD

Vysvětlivky: BB – bezbariérový, ČB – částečně bezbariérový, BD – bezbariérový s doprovodem, ND – nedostupný. Zdroj: vlastní zpracování, 2016

2.3.4. Bezbariérová přeprava

Ve vymezeném území Hodonín a okolí spadá doprava pod Jihomoravský kraj. Bezbariérová doprava je zajištěná autobusovou a železniční dopravou.

Autobusová doprava v Hodoníně a okolí spadá pod Integrovaný dopravní systém Jihomoravského kraje, který spravuje společnost Kordis JMK. V roce 2011 společnost s dopravci zavedli nízkopodlažní spoje na regionálních linkách i na mimobrněnských linkách Jihomoravského kraje. Bezbariérovost autobusové přepravy lze zjistit minimálně 30 minut předem a to zavoláním na číslo centrálního dispečinku, nebo pomocí e-mailu zveřejněného na webových stránkách Integrovaného dopravního systému Jihomoravského kraje. [73]

Autobusovou dopravu v Hodoníně zajišťuje ČSAD Hodonín a.s. Městská hromadná doprava má čtyři linky a všechny spoje jsou zajištěny bezbariérovým nízkopodlažním vozidlem. Autobusovou dopravu v Kyjově zajišťuje ČSAD Kyjov Bus a.s. Městská hromadná doprava má tři linky, které nejsou zajištěny bezbariérovým nízkopodlažním vozidlem. [73]

Tabulka 25: Přehled městské autobusové dopravy v Hodoníně a v Kyjově

Číslo autobusové linky	Trasa
Hodonín	
901	Autobusové nádraží – Bažantnice – Železniční stanice – Nemocnice – Hřbitov
902	Železniční stanice – Nesyt a zpět
903	Železniční stanice – Šumná – Brandlova – Železniční stanice
904	Autobusové nádraží – Bažantnice – Železniční stanice – Nemocnice – Hřbitov
Kyjov	
671	Bohoslavice – Boršov – Újezd – AN – nemocnice
672	Bohuslavice – Boršov – gymnázium – AN – nemocnice
673	Nemocnice – AN – Újezd – poliklinika – AN – nemocnice

Zdroj: vlastní zpracování, 2016

Regionální autobusovou dopravu zajišťuje například ČSAD Hodonín a.s., ČSAD Kyjov, VYDOS BUS a. s., BORS Břeclav a.s. Na regionálních linkách jsou zajištěny bezbariérové spoje, které jsou značeny v jízdních řádech. V některých případech není možnost využití bezbariérového vozu a to kvůli přístupnosti zastávek, jedná se o autobusovou linku č. 290 a č. 910 (viz. Příloha 8). [73]

Vlakovou dopravu na území České republiky poskytuje společnost České dráhy a.s. České dráhy se zaměřují na poskytování přepravy všem cestujícím a také přepravu zdravotně postižených osob. Zaměřují se na zpřístupnění dopravy a odstraňují bariéry, které neumožňují volný pohyb na nástupištích a v nádražních budovách. Tyto změny jsou vítány u osob se zdravotním postižením, osoby s omezeným pohybem a orientací, seniorů, rodin s dětmi apod. [74]

Informace o cestování pro osoby se zdravotním postižením jsou přístupny na webových stránkách Českých drah. Informace jsou zde rozděleny pro osoby se zrakovým postižením, pro vozičkáře i pro osoby se sluchovým postižením. Dále jsou zde informace o jízdném, možnostech spoje, nebo formulář pro objednání přepravy pro osoby na vozíku. Formulář pro objednání přepravy pomáhá usnadňovat cestování osobám na vozíku a měl by se vyplnit den předem, kvůli zajištění bezplatné pomoci a manipulace se zvedací plošinou. [74]

Na území Hodonína a okolí je pět místních vlakových linek a dvě dálkové vlakové linky. Bezbariérovost spojů lze zjistit na webových stránkách Českých drah, nebo jsou značeny v jízdních řádech. [74]

Tabulka 26: Přehled místní vlakové linky v Hodoníně a okolí

Místní vlaková linka	Trasa	Přístupnost
S 52	Zaječí – Čejč – Hodonín	Nejedná se o bezbariérový spoj
S 6	Brno hlavní nádraží – Brno Slatina – Slavkov u Brna – Bučovice – Kyjov – Bzenec – Veselí nad Moravou	Bezbariérový spoj
S 61	Bzenec – Moravský Písek	Nejedná se o bezbariérový spoj
S 9	Břeclav – Hodonín – Moravský Písek – Moravský Písek zastávka	Bezbariérový spoj
S 91	Hodonín – Strážnice – Veselí nad Moravou – Javorník nad Veličkou zastávka – Vrbovce – Myjava	Bezbariérový spoj

Zdroj: vlastní zpracování, 2016 [74]

Tabulka 27: Přehled dálkové vlakové linky v Hodoníně a okolí

Dálková vlaková linka	Trasa	Přístupnost
R 5	Brno hlavní nádraží – Modřice – Šakvice – Zaječí – Podivín – Břeclav – Moravská Nová Ves – Hodonín – Moravský Písek	Bezbariérový spoj
R 6	Brno hlavní nádraží – Brno Židenice – Křenovice dolní nádraží – Slavkov u Brna – Křižanovice – Bučovice – Nesovice – Nemotice – Kyjov – Kyjov zastávka – Vlkoš – Vracov – Bzenec – Veselí nad Moravou	Nejedná se o bezbariérový spoj

Zdroj: vlastní zpracování, 2016 [74]

Ve stanici Hodonín je přístupný bezbariérový záchod a mobilní plošina. Ve stanici Veselí nad Moravou je dostupná mobilní plošina.

Tabulka 28: Přehled přístupnosti budov stanic v Hodoníně a okolí

Symbol označení	Popis přístupnosti	Stanice
Přístupnost stanic pro osoby na vozíku		
b0	Stanice není bezbariérová (přístřešek před povětrnostními vlivy)	Blatnice pod Svatým Antonínkem, Bzenec (Olšovec, přívoz), Čejč, Javorník nad Veličkou zastávka, Kyjov zastávka, Lužice, Moravský Písek (zastávka), Mutěnice (zastávka), Petrov u Strážnice, Rohatec (kolonie, zastávka), Strážnice, Sudoměřice nad Moravou, Velká nad Veličkou, Veselí nad Moravou – Zarazice, Vlkoš, Vnorovy
b1	Stanice je bezbariérová (přístřešek před povětrnostními vlivy) Označení bezbariérové pokladny	Kyjov
b2	Stanice je bezbariérová (přístřešek před povětrnostními vlivy)	Hodonín, Veselí nad Moravou

Zdroj: vlastní zpracování, 2016 [74]

Tabulka 28: Pokračování - Přehled přístupnosti staničních budov v Hodoníně a okolí

Symbol označení	Popis přístupnosti	Stanice
n0	Bezbariérový přístup není na žádném nástupišti	Blatnice pod Svatým Antonínkem, Bzenec (Olšovec, přívoz), Čejč, Louka u Ostrohu, Mutěnice (zastávka), Petrov u Strážnice, Rohatec (kolonie, zastávka) Strážnice, Sudoňovice nad Moravou, Velká nad Veličkou, Veselí nad Moravou – Zbrasice, Vlkoš, Vnorovy, Vracov
n1	Bezbariérový přístup na všech nástupišťích	Javorník nad Veličkou, Moravský Písek zastávka, Veselí nad Moravou
n2	Bezbariérový přístup na všech nástupišťích za pomoci zaměstnance	-
n3	Bezbariérový přístup alespoň na jednom nástupišti	Hodonín, Lužice, Moravský Písek, Rohatec
n4	Bezbariérový přístup alespoň na jednom nástupišti za pomoci zaměstnance	-
Přístupnost stanic pro osoby se sluchovým postižením		
s1	Indukční smyčka u pokladny	Strážnice
s2	Elektronický informační systém	Kyjov
Přístupnost stanic pro osoby se zrakovým postižením		
z1	Akustické majáčky, štítek na zábradlí	Bzenec, Hodonín, Kyjov, Strážnice, Veselí nad Moravou
z2	Vodící linie	Bzenec přívoz, Hodonín, Jvorník nad Veličkou, Lužice, Moravský Písek zastávka, Rohatec (zastávka),
z3	Informační panely s hlasovým výstupem	-

Zdroj: vlastní zpracování, 2016 [74]

2.3.5. Cestovní kanceláře, cestovní agentury a webové portály

Na vymezeném území Hodonín a okolí je provozováno jedenáct cestovních kanceláří a dvacet cestovních agentur. Ani jedna cestovní agentura se nezaměřuje na osoby se zdravotním postižením. Z cestovních kanceláří pouze nabízí služby pro osoby se zdravotním postižením Cestovní kancelář Fisher, a.s, ale nezaměřuje se na cestovní ruch pro postižené osoby. Na vymezeném území Hodonín a okolí se žádná cestovní agentura nebo cestovní kancelář nezaměřuje na výjezdový a příjezdový cestovní ruch pro osoby se zdravotním postižením. Většina cestovních kanceláří a agentur na území se zaměřují na seniorský cestovní ruch.

V České republice existují webové portály zaměřeny na osoby se zdravotním postižením a slouží při plánování cesty, či výletů. Webový portál, který by se zaměřoval na okres Hodonín a okolí pro cestování zdravotně postižených osob v současné době neexistuje. Webové portály zaměřené na celou Českou republiku jsou například mapybezbarier.cz. Kde lze pomocí zmapovaných míst naplánovat cestu, výlet v České republice. [22] Webový portál disway.org. se zaměřuje na cestování osob se zdravotním postižením, kde si tyto osoby předávají poznatky, informace a doporučení ze svých cest. [76] Vozejkmap.cz nabízí informace pro naplánování cesty pro osoby se zdravotním postižením v celé České republice a v zahraničí. Místa jsou rozdělena do kategorií podle charakteru a účelu. [77] Webový portál handicaptour.cz mapuje turistická místa a historické objekty v České republice pro osoby s pohybovým postižením, které jsou odkázány na vozík nebo maminky s kočárky. [78] Cestybezbarier.cz je webový portál zaměřený na ubytování pro osoby se zdravotním postižením v České republice. [79]

2.4. Selektivní předpoklady

Selektivní předpoklady značí společenskou způsobilost v dané oblasti, či zemi, podílejí se a ovlivňují rozvoj cestovního ruchu. Faktory selektivních předpokladů dělíme na objektivní a subjektivní. Mezi objektivní selektivní předpoklady řadíme například politické, ekonomické faktory, ale také úroveň životního prostředí. Subjektivní selektivní předpoklady jsou sociologické a ostatní faktory, například módnost dané oblasti, reklama, rodinné poměry.

Několik organizací, které pomáhají osobám se zdravotním postižením, působí i na vymezeném území Hodonín a okolí. Svaz tělesně postižených v České republice, okresní organizace Hodonín sídlí ve městě Kyjov. Poskytuje informace osobám se zdravotním postižením, například v oblasti sociálně právní, vzdělávání a zaměstnání. Pomáhá osobám se zdravotním postižením, ale i seniorům v nepříznivé životní situaci. Zajišťuje rehabilitační programy, sportovní činnosti, vzdělávací a zájmové aktivity osobám se zdravotním postižením. [80]

Sdružení Oáza Hodonín, středisko speciálních služeb z.s. se zaměřuje na zlepšování služeb osobám se zdravotním postižením, také seniorům, dětem a mládeži. Pořádají různé akce, například sportovní, vzdělávací nebo kulturní akce. Sdružení podporuje tyto osoby organizací poznávacích a ozdravných pobytů v České republice i v zahraničí. [81]

Občanské sdružení Paprsky naděje, které sídlí v Hovoranech, poskytuje pomoc osobám se zdravotním postižením a seniorům. Sdružení bylo založeno na podporu jedné osoby se zdravotním postižením, později se zaměřovalo i na pomoc dalším zdravotně postiženým osobám. Jedná se o pomoc finanční, hmotnou, morální ale i samotným zapojením osob se zdravotním postižením. Jsou pořádány různé besedy, setkání, výlety, kulturní i sportovní akce. [82]

Liga vozíčkářů v Hodoníně se zaměřuje na osamostatnění lidí se zdravotním postižením, na osobní život těchto lidí a jejich problémy. Informuje veřejnost o životě osob se zdravotním postižením, jak se s takovou osobou žije a učí společnost tyto lidi přijímat a respektovat. Vytváří různé projekty, videa, publikace a pořádá různé akce. Poskytuje rozmanité služby například osobní asistenci, bezbariérovou dopravu, poradnu, provozuje půjčovnu kompenzačních pomůcek apod. [83]

Na území okresu Hodonín se nachází občanské sdružení Národní institut pro integraci osob s omezenou schopností pohybu a orientace České republiky, Krajská organizace Jihomoravského kraje, o. s. zabývá se poskytováním pomoci osobám s omezenou schopností pohybu a orientace, jedná se i o konzultace s těmito osobami. Podporují osoby se zdravotním postižením v oblasti kulturní, společenské a pracovní. Sdružení pořádá různé akce a kampaně pro veřejnost například informační, vzdělávací, nebo informace o technickém opatření. [84]

2.5. Zhodnocení potenciálu vybrané oblasti Hodonín a okolí pro rozvoj cestovního ruchu osob se zdravotním postižením

Potenciál vymezeného území Hodonín a okolí byl hodnocen na základě předpokladů lokalizačních, realizačních i selektivních se zaměřením na osoby se zdravotním postižením. Území Hodonín a okolí bylo vymezeno na bývalý okres Hodonín, jelikož se jedná o rozsáhlé území, byla pro analýzu výzkumu využita převážně sekundární data, využita data a informace z webových portálů kraje, okresu, měst, zařízení (pohostinské, ubytovací, sportovní, rekreační, kulturní apod.), turistických informačních center apod.

V bakalářské práci jsme se zabývali převážně dostupností pro osoby s omezenou schopností pohybu, jednalo se spíše o osoby na vozíku. Zajímali jsme se o přístupnost do budov, dostatečně široké dveře, chodby pro průjezd vozíčkáře, bezbariérové WC, vybavení pro osoby se zrakovým či sluchovým postižením. Jedná se o speciální audio systémy, blikající zařízení při zvuku, vystouplá tlačítka, informace pomocí audio průvodce, nebo v Braillově písmu. Všechny zjištěné poznatky byly posuzovány podle předem stanovených kritérií a následně byl zhodnocen potenciál v Hodoníně a okolí pro rozvoj cestovního ruchu osob se zdravotním postižením.

Vymezené území Hodonín a okolí získalo podle stanovených hodnotících kritérií 27 bodů (viz. Tabulka 29). Hodonín a okolí má tedy zvýšený potenciál oblasti pro cestování osob se zdravotním postižením. V území jsou k dispozici zařízení s bezbariérovým přístupem, hotely, pohostinská zařízení, kulturně historické památky, církevní památky i turistické stezky a cyklotrasy.

Tabulka 29: Hodnotící kritéria na úrovni vybrané oblasti Hodonín a okolí

Hodnocené kritérium	Charakteristika	Body
Bezbariérové ubytovací zařízení	Víc než 10% všech UZ (12 UZ bezbariérových 12%)	1
Bezbariérové pohostinské zařízení	Víc než 10% všech PZ (28 PZ bezbariérových 16%)	2
Sportovně-rekreační zařízení	Bezbariérové koupaliště/aquaparky (ano) Fotbalové, hokejové a jiné stadiony (ano) Jiná sportoviště (ano)	2 2 2
Přístupné cyklotrasy a turistické stezky	Víc než 10% cyklotras Víc než 10% cyklotras Přizpůsobeny sjezdovky a trasy běžeckého lyžování	2 3 3
Kulturně-historické památky	Hrady/zámky/kostely Úplně přístupné hrady/zámky/kostely Částečně přístupné muzea/galerie/skanzeny Zcela přístupné muzea/galerie/skanzeny	2 3 2 3
Cestovní kanceláře	Nabídka zájezdů pro zdravotně postižené osoby v tuzemsku (ne) Nabídka zájezdů pro zdravotně postižené osoby v zahraničí (ne)	0 0
Webové informační portály	Ne	0

Zdroj: vlastní zpracování, 2016 podle Linderová, 2012

Shrnutí

Oblast Hodonín a okolí má podle zpracovaných hodnotících kritérií zvýšený potenciál pro rozvoj cestovního ruchu osob se zdravotním postižením. Na vymezeném území jsou k dispozici zařízení s bezbariérovým přístupem, bezbariérovou toaletou, bezbariérovým pokojem. Hodonín a okolí získalo 27 bodů z celkových 37 bodů, které značí zvýšenou připravenost oblasti pro tento segment. Získané body zařadily Hodonín a okolí mezi oblasti se zvýšeným potenciálem pro osoby se zdravotním postižením.

Ubytovací i pohostinská zařízení jsou na vymezeném území čteně zastoupena. Komplexní hotelové služby nabízí Hotel Kyjovský pivovar. Nabízí bezbariérový pokoj, bezbariérový přístup do restaurace, bezbariérový přístup do společných prostor, ale i bezbariérový přístup do pivovaru. V hotelu osoba se zdravotním postižením může využít výtah a bezbariérovou toaletu. Hotel Bukovanský mlýn nabízí hostům

se zdravotním postižením bezbariérový přístup do restaurace, vinárny, nabízí bezbariérový pokoj a využití bezbariérové toalety. Část pohostinských zařízení jsou v oblasti Hodonín a okolí připravena pro osoby se zdravotním postižením, převážně pro osoby s pohybovým omezením. Restaurace nenabízí menu v Braillově písmu, ale personál neztrácí osobní kontakt s hosty se zrakovým postižením. Snaží se jim vyjít vstříc. Na území se tedy nachází celkem 11 ubytovacích zařízení s bezbariérovým přístupem, což představuje 12% bezbariérovost ubytovacích zařízení v Hodoníně a okolí. Celkem na území je 28 pohostinských zařízení s bezbariérovým přístupem, to značí 16% bezbariérovost pohostinských zařízení v Hodoníně a okolí.

V okrese Hodonín zajišťuje bezbariérové spoje, jak ve městské hromadné dopravě, v dálkové autobusové dopravě, tak i ve vlakové dopravě. Na území je jen osm linek, které nenabízí přepravu pro osoby se zdravotním postižením, jedná se o všechny linky autobusové městské dopravy ve městě Kyjov, dále o dvě dálkové autobusové linky a o tři vlakové linky.

CHKO Bílé Karpaty má částečný bezbariérový přístup pro osoby s pohybovým postižením, informace na stezkách jsou podávány pomocí informačních panelů. Většina přírodních atraktivit v okrese Hodonín je pro osoby s pohybovým postižením nedostupná kvůli nezpevněným cestám. Většina přírodních atraktivit má informační panel, tím je zajištěn přísun informací pro osoby se sluchovým postižením. Vymezené území Hodonín a okolí je protkáno nesčetným počtem turistických tras, cyklotras apod. Jako bezbariérové byly zařazeny in-line bruslařské stezky, zde je zpevněný povrch pokryt asfaltem po celé trase, jedná se o trasy Ratiškovice – Bzenec a Mutěnice – Kyjov.

Světské památky v Hodoníně a okolí jsou početně zastoupeny, bohužel ne všechny jsou přístupné veřejnosti. Většina světských památek je nepřístupná pro vozíčkáře z důvodu chybějícího bezbariérového přístupu - schody. Kulturní památky přizpůsobují své služby osobám se zdravotním postižením. Některé zámky na území neposkytují prohlídky zaměřené na historii zámku a zámecké rodiny, další zámky jsou zavřené pro veřejnost, některé jsou přizpůsobeny na muzea.

Zámek v Miloticích poskytuje prohlídky ve svých prostorách, prohlídky nejsou přístupny pro osoby na vozíku. Pro osoby na vozíku a se zrakovým postižením je bezbariérově přístupný park se zahradou. Vymezené území Hodonín a okolí se nachází na místě, kde je silně zakotvená lidová kultura, proto se většina kulturních, společenských zařízení snaží nahlédnout na život v této oblasti formou tradic, zvyků apod. Skanzen Strážnice a památková rezervace lidové architektury, kde se nacházejí vinné sklípky, mají bezbariérový přístup pro osoby s pohybovým postižením. Bezbariérový přístup pro zdravotně postižené osoby na vozíku je poskytnut i ve Slovanském hradišti a v Masarykově muzeu v Hodoníně. Rekreačně – sportovních zařízení se na vymezeném území nachází celkem osm s bezbariérovým přístupem, což představuje 44% bezbariérovost rekreačně-sportovních zařízení v Hodoníně a okolí.

V území Hodonín a okolí se nachází nespočet veřejných zařízení, ale jen hrstka z nich informuje o bezbariérové přístupnosti do budov. Portál, který má i informace o bezbariérové dostupnosti je jizni-morava.cz. Portál nabízí informace o zařízeních, například otevírací dobu, webovou stránku, adresu daného zařízení a informace o bezbariérovosti daného zařízení. Město Hodonín zveřejnilo na svých webových stránkách hodonin.eu tabulku, kde je zaznačený bezbariérový vstup. Bohužel se jedná jen o informaci, jestli je bezbariérový přístup k dispozici nebo není a další informace neposkytují. Cestovní kanceláře a agentury, které se specializují na zájezdy osob se zdravotním postižením v Hodoníně a okolí neexistují. Pouze cestovní kancelář Fisher se zmiňuje o službách pro tyto osoby, jedná se o informace přepravy v letecké dopravě., tedy o výjezdovém cestovním ruchu.

Vymezené území okresu Hodonín má zvýšený potenciál pro rozvoj cestovního ruchu pro osoby se zdravotním postižením. Okres, poskytovatelé a sdružení si uvědomují rostoucí zájem o cestování, či využívání služeb pro osoby se zdravotním postižením a přizpůsobují svoji nabídku ke specifickým potřebám daného segmentu.

Závěr

Osob s omezením ve společnosti přibývá, nejedná se jen o osoby se zdravotním postižením, ale také o seniory, rodiny s dětmi a s kočárky. Toho problému je si společnost vědoma, stát, kraje, obce, sdružení i podnikatelé se snaží o odstraňování bariér v budovách a přizpůsobení služeb této klientele. O cestování zdravotně postižených osob se v poslední době hodně diskutovalo, proto se na tuto poptávku přizpůsobuje stále více zařízení cestovního ruchu.

Cílem bakalářské práce bylo analyzovat a následně zhodnotit potenciál cestovního ruchu pro osoby se zdravotním postižením. Jednalo se o zhodnocení bariér v budovách a poskytovaných služeb. Odstraňováním bariér v budovách je myšleno zpřístupnění vstupu do budovy dostatečně širokými dveřmi, existence plošin a ramp, využívání výtahu, existence vodících linií, zvukově akustické signály, informace poskytnuty ve vhodném formátu vzhledem k danému postižení, možnost využití audio průvodce. Dále se jednalo o využití ubytovacích a pohostinských služeb. Zhodnocení dostupnosti a využití dopravy. Hodonín a okolí získal podle hodnotících kritérií 27 bodů, tyto body byly zaznamenány do hodnotící tabulky. Výsledek v hodnotící tabulce definuje připravenost oblasti na osoby cestovního ruchu se zdravotním postižením a vymezená oblast Hodonín a okolí má tedy zvýšenou připravenost na příjezd zdravotně postižených osob.

V okrese Hodonín je k dispozici několik ubytovacích a pohostinských zařízení. Zařízení, která nabízejí komplexní bezbariérové služby je Kyjovský pivovar ve městě Kyjov. Toto zařízení nabízí ubytovací, stravovací služby a také přístup do pivovaru. Ostatní ubytovací zařízení nabízí služby ubytovací a malá část i stravovací služby. Stravovací zařízení jsou na území z 12%. Většina bezbariérových zařízení je přizpůsobena pro osoby s omezeným pohybem a na vozíku. Pro osoby se zrakovým či sluchovým postižením nejsou moc připravena, nahrazují to snahou poskytovat srovnatelné služby jak pro osoby bez omezení. Zařízení na svých webových stránkách neuvádějí dostatečné informace, jen pár z nich zmiňuje například bezbariérový přístup.

Dále zařízení poskytnou informace o bezbariérovosti, ale neuvedou informace o bezbariérové toaletě nebo možnosti bezbariérového parkovacího místa.

Kulturně – historické památky a společenská zařízení jsou některá bezbariérová. Většina z nich jsou pouze částečně bezbariérová. Dále většinou na webových stránkách dané památky, či zařízení nejsou uvedeny informace pro osoby se zdravotním postižením. Nebo neuvádějí tazající osobě celkové informace a neuvědomují si, že například prahy, schody mohou být problémem pro osobu se zdravotním postižením. Nachází se zde také problém, že památky a zařízení by chtěly být dostupné pro osoby se zdravotním postižením, ale přestavba budovy nebo přizpůsobení své nabídky tomuto segmentu bývá často finančně náročná.

Budovy, zařízení, památky a služby pro osoby zdravotně postižené ve vymezeném území Hodonín a okolí jsou dostačující. Jedná se pouze o pár zařízení, budovy či služby, které mohou využít zdravotně postižené osoby.

Výzkum probíhal v období od září do listopadu 2016. Informace pro výzkum byly zjišťovány pomocí webových portálů a databází, webových stránek měst, telefonické a e-mailové komunikace.

Závěrem můžeme shledat, že vymezené území Hodonín a okolí je částečně připravené pro osoby se zdravotním postižením. Také v budoucnu by se měla zvyšovat bezbariérová přístupnost do budov a zařízení na tomto území a kvalita služeb pro osoby se zdravotním postižením by měla růst.

Literární zdroje

BÍNA, Jan. Hodnocení potenciálu cestovního ruchu v obcích České republiky. Urbanismus a územní rozvoj. Brno, roč. V - č. 1. 2002. 10 s. [online]. [cit. 2016-10-08]. Dostupné z: <
https://is.muni.cz/el/1456/jaro2007/KRGCR/um/Hodnocen__potenci_lu_CR_v_obc_ch__R_b_na.pdf>.

GOELDNER, Charles R. a J. R. Brent RITCHIE. Cestovní ruch: principy, příklady, trendy. Brno: BizBooks, 2014. 284 s. ISBN 978-80-251-2595-3

GÚČIK, Marian. Cestovný ruch: úvod do štúdia. 1. vyd. Banská Bystrica: Dali-BB, 2010, 307 s. Knižnica cestovného ruchu, 15. ISBN 9788089090808.

GÚČIK, Marian. Krátky slovník cestovného ruchu. Prvé vyd. Banská Bystrica: Slovensko-švajčiarske združenie pre rozvoj cestovného ruchu, 2004. 174 s. ISBN 80-88945-73.

HÁJKOVÁ, V. a kol. Specifika pro handicapované klienty služeb cestovního ruchu. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2006. 56 s. [online]. [cit. 2016-09-02]. Dostupné z: <<http://www.mmr.cz/getmedia/dec21386-b551-48e4-bbad-113ab984a35e/GetFile10.pdf>>.

HRUBÝ, J. Terminologie ve sluchovém postižení. *Speciální pedagogika*, 6, 1996, č. 4, ISSN 1211-2720

INDROVÁ, Jarmila. Cestovní ruch pro všechny: [odborná školení a vzdělávání pracovníků územní veřejné správy pro oblast cestovního ruchu]. Praha: Tribun EU, 2008, 89 s. Knihovnicka.cz. ISBN 978-80-7399-407-5.

KOTÍKOVÁ, Halina. Nové trendy v nabídce cestovního ruchu. Praha: Grada, 2013, 208 s. ISBN 978-80-247-4603-6.

KOTÍKOVÁ, Halina a Eva SCHWARTZHOFFOVÁ. *Nové trendy v pořádání akcí a událostí (events) v cestovním ruchu*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2008. ISBN 978-80-87147-05-4

KRHUTOVÁ, Lenka et al. *Občané se zdravotním postižením a veřejná správa*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2005, 268 s. ISBN 80-244-1168-7.

LECHTA, Viktor (ed.). *Základy inkluzivní pedagogiky: dítě s postižením, narušením a ohrožením ve škole*. Praha: Portál, 2010, 440 s. ISBN 978-80-7367-679-7.

LINDEROVÁ, I. *Hodnotenie potenciálu Českej republiky pre rozvoj cestovného ruchu zdravotne postihnutých návštevníkov*. Ekonomická revue cestovného ruchu. 2012, 45, 1, s. 1-18. ISSN 0139-8660

LINDEROVÁ, Ivica. *Cestovní ruch: základy a právní úprava*. 1. vyd. Jihlava: Vysoká škola polytechnická Jihlava, 2013, 265 s. ISBN 978-80-87035-82-5.

LINDEROVÁ, I. Ekonomické a sociokultúrne dopady sociálneho cestovného ruchu. *Proceeding of Hradec Economic Days 2015, Vol II*, pp. 138 – 144, University of Hradec Králové, February, 2015. Available at: http://fim2.uhk.cz/hed/images/KOMPLET_2_CJ.pdf.

MCCABE, Scott, Lynn MINNAERT a Anya DIEKMANN. *Social tourism in Europe: theory and practice*. Buffalo, NY: Channel View Publications, c2012, xiv, 201 p. ISBN 978-184-5412-340. Dostupné také z: https://books.google.cz/books?id=9m3YLBm8WI8C&redir_esc=y.

MICHALÍK, Jan. *Zdravotní postižení a pomáhající profese*. Praha: Portál, 2011, 512 s. ISBN 978-80-7367-859-3.

PATKIEWICZ, Józef. Wybrane aspekty edukacji kadry turystyki osób niepełnosprawny. In: *Rozprawy Naukowe* [online]. Wrocław: Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu, 2012, 47 – 56 [cit. 2016-11-29]. ISSN 0239-4375. Dostupné z: http://awf.wroc.pl/files_mce/INNE%20JEDNOSTKI/Rozprawy%20Naukowe/2012/rozprawy_naukowe_39.pdf.

PROCHÁZKOVÁ, L. *Podpora osob se zdravotním postižením při integraci na trh práce*. 1. Vydání. Brno: MSD, 2009, 170 s. ISBN 978-80-7392-094-4.

RENOTIÉROVÁ, Marie; LUDVÍKOVÁ, Libuše a kol. 2003. *Speciální pedagogika*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2003. 290 s. ISBN 80-244-0646-2

- RENOTIÉROVÁ, Marie. 2002. Somatopedické minimum. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2002. 290 s. ISBN 80-244-0532-6. RENOTIÉROVÁ, Marie
- SOVÁK, Miloš. *Logopedie : učebnice [Sovák, 1981]*. Vyd. 2. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1981. 460 s.
- ŠESTÁKOVÁ, Irena a Pavel LUPAČ. *Budovy bez bariér: návrhy a realizace*. Praha: Grada, 2010. Stavitel. 128 s. ISBN 978-80-247-3225-1.
- ŠVARCOVÁ, I. Mentální retardace. Praha: Portál, 2006. 198 s. ISBN 80-7367-060-7
- VALENTA, M. MÜLLER, O. Psychopedie – teoretické základy a metodika. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7320-039-2
- VALENTA, Milan. Mentální postižení: v pedagogickém, psychologickém a sociálně-právním kontextu. Vyd. 1. Praha: Grada, 2012, 349 s. Psyché (Grada). ISBN 9788024738291.
- VÍTKOVÁ, Marie. 1998. Paradigma somatopedie. Brno: Masarykova Univerzita, 1998. 140 s. ISBN 80-210-1953-0
- ZELINKA, Josef a Martina PÁSKOVÁ. Výkladový slovník cestovního ruchu. Kompletně přeprac. a dopl. 2. vyd. Praha: Linde Praha, 2012, 768 s. ISBN 978-80-7201-880-2.

Internetové zdroje

- [1] Athena na cestách: Přístupný cestovní ruch v kostce. *Centrum pro zdravotně postižené* [online]. Třinec: KAZUIST, spol. s.r.o., ©2010 [cit. 2016-09-01]. Dostupné z: <http://www.czp-msk.cz/pdf/uzitecne/ATHENA_PRIRUCKA_KOMPLET.pdf>.
- [2] NAVRÁTILOVÁ, Blanka. *Univerzální design* [online]. Praha, 2011 [cit. 2016-09-02]. Dostupné z: <http://univerzalnidesign.sweb.cz/ram.html>. Publikace vznikla v rámci projektu FRVŠ. Fakulta architektury, ČVUT v Praze, Ústav nauky o budovách
- [3] ENAT - European Network for Accessible Tourism. [online]. [cit. 2016-09-07]. Dostupné z: <<http://www.accessibletourism.org/?i=enat.en.faq.744>>.
- [4] Dobromysl.cz, Máme otevřeno?, o.s., c2002-2012 [online]. [cit. 2016-09-14]. Dostupné z: <<http://www.dobromysl.cz>>.
- [5] Národní plán vyrovnávání příležitostí pro občany se zdravotním postižením: *Schválený usnesením vlády ČR č. 25 6 ze dne 14. dubna 19 98* [online]. Praha: Úřad vlády České republiky, sekretariát Vládního výboru pro zdravotně postižené občany, 1998 [cit. 2016-09-15]. Dostupné z: <<https://www.vlada.cz/assets/ppov/vvzpo/dokumenty/NPVP-98.pdf>>.
- [6] IVANOVOVÁ, Ing. Stanislava. Integrace zdravotně postižených osob do společnosti. *Vědecká knihovna v Olomouci* [online]. c2008-2016 [cit. 2016-09-20]. Dostupné z: <http://www.vkol.cz/cs/dokumenty/referaty-a-soupisy--nejen--pracovniku-vkol/prehled-referatu/clanek/integrace-zdravotne-postizenych-osob-do-spolecnosti/>
- [7] Disability statistics – prevalence and demographics. *Eurostat* [online]. s. 1.: Eurostat, 2014, 2015 [cit. 2016-09-25]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Disability_statistics_-_prevalence_and_demographics>.

- [8] Český statistický úřad: *Výběrové šetření osob se zdravotním postižením VŠPO 13* [online]. 260006-14. Český statistický úřad, 0006n. 1. [cit. 2016-10-05]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/20543019/k3_260006-14_1.pdf/4384f318-fcae-4a20-941c-33f10d5a6324?version=1.0
- [9] KOTÝNEK, Josef. *Časopis ČSÚ Statistika & My: V ČR byl zdravotně postižený každý desátý* [online]. 04/2014. Český statistický úřad, 2014 [cit. 2016-10-05]. ISSN 1804-7149. Dostupné z: <http://www.statistikaamy.cz/2014/04/v-cr-by-l-zdravotne-postizeny-kazdy-desaty/>
- [10] Zákon č. 108/2006 Sb. o *sociálních službách*. [online]. 2006. [cit. 2016-10-03]. Dostupné z: https://sluzbyprevence.mpsv.cz/dok/zakon-108_2006.pdf.
- [11] Úmluva o právech osob se zdravotním postižením [online]. *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [cit. 2016-10-05]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/10774/umluva_CJ_rev.pdf.
- [12] ČÁKIOVÁ, Mgr. Julie. Klasifikace zrakového postižení. *Národní informační centrum pro mládež* [online]. 2006 [cit. 2016-10-06]. Dostupné z: <http://www.nicm.cz/klasifikace-zrakoveho-postizeni>.
- [13] Poruchy duševní a poruchy chování (F00–F99): *Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR* [online]. © WHO/ÚZIS ČR (Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR), 2014 [cit. 2016-10-06]. Dostupné z: <http://www.uzis.cz/cz/mkn/F70-F79.html>.
- [14] Family holiday association. [online]. [cit. 2016-10-07]. Dostupné z: <http://www.familyholidayassociation.org.uk>.
- [15] Europe Senior Tourism. [online]. [cit. 2016-10-07]. Dostupné z: <http://www.europeseniortourism.eu/en/index.html>.
- [16] Nový program má podporovat znevýhodněné turisty: *EurActiv.cz* [online]. EU-Media, s.r.o., EurActiv.cz, 2016 [cit. 2016-10-07]. Dostupné z: <http://euractiv.cz/clanky/socialni-politika/novy-program-ma-podporovat-znevychodnene-turisty-006870>.

- [17] Národní rada osob se zdravotním postižením ČR: Projekt Athéna na cestách. [online]. [cit. 2016-10-07]. Dostupné z: <<http://www.nrzp.cz/projekty/ukoncene-projekty/390-athena-na-cestach.html>>.
- [18] Euroklíč. [online]. [cit. 2016-10-07]. Dostupné z: <http://www.eurokeycz.com/1_info.html>.
- [19] Moravskoslezský kraj pro všechny: "Beskydy pro všechny". [online]. [cit. 2016-10-07]. Dostupné z: <<http://www.jedemetaky.cz/doc/TMII.pdf>>.
- [20] Projekt Bezbariérová Olomouc. *Statutární město Olomouc* [online]. Olomouc: Magistrát města Olomouce, ©2012, [cit. 2016-10-07]. Dostupné z: <<http://www.olomouc.eu/obcan/socialni-sluzby/projekt-bezbarierova-olomouc>>.
- [21] Bariéry. Helpnet.cz [online]. s. l.: Informační portál pro osoby se specifickými potřebami, [cit. 2016-10-07]. Dostupné z: <<http://www.helpnet.cz/bariery>>.
- [22] Mapy bez bariér [online]. Konto Bariéry [cit. 2016-10-08]. Dostupné z: <<https://mapybezbarier.cz/cs>>.
- [23] HANDICAP-TRANSPORT.cz [online]. 2016 [cit. 2016-10-10]. Dostupné z: <<http://handicap-transport.cz/>>.
- [24] Turistický potenciál regionů. CZECH TOURISM. [online]. [cit. 2016-10-20]. Dostupné z: <<http://old.czechtourism.cz/didakticke-podklady/2-turisticky-potencial-regionu/>>.
- [25] UNWTO: Globální etický kodex. [online]. [cit. 2016-10-23]. Dostupné z: <<http://ethics.unwto.org/sites/all/files/docpdf/czechrepublic.pdf>>.
- [26] Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. Listina základních práv a svobod. [online]. [cit. 2016-10-23]. Dostupné z: <<http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>>.
- [27] Přístup k právu evropské unie. Listina základních práv Evropské unie. [online]. 2011. [cit. 2016-10-23]. Dostupné z: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0389:0403:CS:P DF>>.

- [28] Ministerstvo práce a sociálních věcí: Zákon č.198/2009 Sb. o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů. [online]. [cit. 2016-10-23]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/ppropo.php?ID=z198_2009>.
- [29] Ministerstvo pro místní rozvoj: Vyhláška č. 389/2009 Sb. o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb. [online]. Praha MMR, 2009 [cit. 2016-10-23]. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/getmedia/f015224c-ff91-4cad-a37b-dc0dc1072946/Vyhlaska-MMR-398_2009>.
- [30] Turistický potenciál regionů. CZECH TOURISM. [online]. [cit. 2016-10-20]. Dostupné z: <<http://old.czechtourism.cz/didakticke-podklady/2-turisticky-potencial-regionu/>>.
- [31] Accessible tourism for all. World Tourism Organization [online]. Dakar: UNWTO, 2005 [cit. 2016-11-03]. Dostupné z: <<http://www2.unwto.org/sites/all/files/docpdf/2005resolutionaccessibletourismforall.pdf>>.
- [32] Zákon č. 20/1987 Sb. o státní památkové péči. [online]. 2006. [cit. 2016-10-28]. Dostupné z: <<http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?idBiblio=37218&nr=20~2F1987&rpp=15#local-content>>.
- [33] NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (ES) č. 1107/2006 ze dne 5. července 2006 o právech osob se zdravotním postižením a osob s omezenou schopností pohybu a orientace v letecké dopravě. Europa.eu [online]. [cit. 2016-10-25]. Dostupné z: <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:32006R1107&from=CS>>.
- [34] Ministerstvo dopravy: Zákon č. 377/2009 Sb. kterým se mění zákon č. 266/1994 Sb., o dráhách, ve znění pozdějších předpisů. [online]. [cit. 2016-10-25]. Dostupné z: <http://www.mdcr.cz/NR/rdonlyres/E38648CF-A2DE-49D6-BC50-4D5CE4B38BDA/0/26694k_112015uplzneni.pdf>.

- [35] NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (ES) č. 1371/2007 ze dne 23. října 2007 o právech a povinnostech cestujících v železniční dopravě. Europa.eu [online]. [cit. 2016-10-25]. Dostupné z: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:315:0014:0041:CS:PDF>>.
- [36] NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (ES) č. 1371/2007 ze dne 23. října 2007 o právech a povinnostech cestujících v železniční dopravě. Europa.eu [online]. [cit. 2016-10-25]. Dostupné z: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:315:0014:0041:CS:PDF>>.
- [37] Nařízení (EU) č. 181/2011: *Shrnutí práv cestujících v autobusové a autokarové dopravě* [online]. Europa.eu, 2013 [cit. 2016-10-07]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/transport/sites/transport/files/themes/passengers/road/doc/summary_cs.pdf>.
- [38] Český statistický úřad (ČSÚ) [online]. [cit. 2016-11-30]. Dostupné z: <<https://www.czso.cz/csu/czso/domov>>.
- [39] Regionální Informační Servis RIS: *Okresy Jihomoravského kraje* [online]. [cit. 2016-11-30]. Dostupné z: <<http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/jihomoravsky-kraj/okresy/>>.
- [40] Územně identifikační registr ČR: *Okres Hodonín: podrobné informace* [online]. SEAL, s.r.o., ©1997-2012 [cit. 2016-11-01]. Dostupné z: <<http://www.uir.cz/okres/3706/Hodonin>>.
- [41] Kudy z nudy.cz [online]. *Česká centrála cestovního ruchu – CzechTourism* [cit. 2016-11-09]. Dostupné z: <<http://www.kudyznudy.cz/>>.
- [42] Vzdělávací a informační středisko Bílé Karpaty, o.p.s. [online]. ©2016 [cit. 2016-11-08]. Dostupné z: <<http://vis.bilekarpaty.cz/>>.
- [43] Chráněná krajinná oblast Bílé Karpaty [online]. [cit. 2016-11-10]. Dostupné z: <https://nature.hyperlink.cz/Bile_Karpaty/index.htm>.
- [44] Turistické informace [online]. *infoSystem.cz*, 2016 [cit. 2016-11-10]. Dostupné z: <http://tourism.cz/mapa/mapa.phtml?id_objektu=113950>.

- [45] Jihomoravský kraj [online]. Krajský úřad Jihomoravského kraje [cit. 2016-11-10]. Dostupné z: <<http://www.jizni-morava.cz/>>.
- [46] Víno z Čejkovic [online]. ČTVRTEČNÍCI, sdružení vinařů, 2016 [cit. 2016-11-11]. Dostupné z: <<http://www.vinozcejkovic.cz>>.
- [47] Hrady a zámky České republiky [online]. Hrady.cz, 2016 [cit. 2016-11-11]. Dostupné z: <<http://www.hrady.cz/>>.
- [48] Státní zámek Milotice [online]. Národní památkový ústav, 2016 [cit. 2016-11-11]. Dostupné z: <<https://www.zamekmilotice.cz/>>.
- [49] Obec Petrov [online]. 2016 [cit. 2016-11-30]. Dostupné z: <<http://www.obec-petrov.cz/>>.
- [50] Skanzen Strážnice [online]. 2016 [cit. 2016-11-11]. Dostupné z: <<http://www.skanzenstraznice.cz>>.
- [51] Národní památkový ústav: *Památkový katalog* [online]. 2015 [cit. 2016-11-12]. <Dostupné z: <http://www.pamatkovykatalog.cz/>>.
- [52] Masarykovo muzeum v Hodoníně [online]. [cit. 2016-11-30]. Dostupné z: <<http://www.masaryk.info/>>.
- [53] Obec Nenkovice [online]. 2013 [cit. 2016-11-30]. Dostupné z: <<http://www.nenkovice.cz>>.
- [54] Turistické centrum Veselka [online]. [cit. 2016-11-30]. Dostupné z: <<http://www.tic-veseli.cz/cz/>>.
- [55] Městské Kulturní Středisko Kyjov [online]. 2016 [cit. 2016-11-30]. Dostupné z: <<http://www.dum-kultury-kyjov.cz/>>.
- [56] Město Vracov [online]. [cit. 2016-11-30]. Dostupné z: <<http://www.mestovracov.cz/>>.
- [57] Moravské vinařské stezky [online]. 2016 [cit. 2016-11-30]. Dostupné z: <<http://vinarske.stezky.cz/uvod.aspx>>.
- [58] Tourmapy.cz [online]. [cit. 2016-11-30]. Dostupné z: < <http://tourmapy.cz>>.

- [59] Turistický portál České republiky CZeCOT [online]. [cit. 2016-11-30]. Dostupné z: <<http://www.czecot.cz/>>.
- [60] Treking [online]. [cit. 2016-11-30]. Dostupné z: <http://www.treking.cz/>>.
- [61] Bařův kanál [online]. Bařův kanál, o. p. s., 2016 [cit. 2016-11-30]. Dostupné z: <<http://batacanal.cz>>.
- [62] ZOO Hodonín [online]. 2014 [cit. 2016-11-30]. Dostupné z: <<http://www.zoo-hodonin.cz/>>.
- [63] Bukovanský mlýn [online]. 2016 [cit. 2016-11-30]. Dostupné z: <<http://www.bukovansky-mlyn.cz/>>.
- [64] Kyjovský pivovar [online]. 2015 [cit. 2016-11-30]. Dostupné z: <<http://www.kyjovsky-pivovar.cz/>>.
- [65] Booking.com [online]. 1996–2016 [cit. 2016-11-30]. Dostupné z: <<http://www.booking.com>>.
- [66] Hotel Krystal [online]. 2014-2016 [cit. 2016-11-30]. Dostupné z: <<http://www.hotel-krystal.cz>>.
- [67] Vinný sklípek s ubytováním [online]. [cit. 2016-11-30]. Dostupné z: <<http://www.vesklepe.cz/>>.
- [68] Hotel Lidový dům [online]. [cit. 2016-11-30]. Dostupné z: <<http://www.hotellidovydum.cz>>.
- [69] Zahrádka a penzion U Kulky [online]. [cit. 2016-11-30]. Dostupné z: <<http://www.zahradkaukulky.cz/>>.
- [70] IP Restaurant [online]. [cit. 2016-11-30]. Dostupné z: <<http://www.iprestaurant.cz/>>.
- [71] Sportcentrum Želva [online]. [cit. 2016-11-30]. Dostupné z: <<http://www.sportcentrumzelva.cz>>.
- [72] TDM - Restaurace Bar Bowling [online]. [cit. 2016-11-30]. Dostupné z: <<http://bowlingvracov-cz.webnode.cz/>>.

- [73] Integrovaný dopravní systém Jihomoravského kraje IDS JMK [online]. [cit. 2016-11-30]. Dostupné z: <<http://www.idsjmk.cz/>>.
- [74] České dráhy: Váš národní dopravce [online]. 2009 [cit. 2016-11-30]. Dostupné z: <<http://www.cd.cz/default.htm>>.
- [75] Natur Travel cestovní kancelář: Váš národní dopravce [online]. [cit. 2016-11-30]. Dostupné z: <<http://www.naturtravel.cz/>>.
- [76] Disway: *Cestování bez bariér* [online]. Česká Kamenice: Spolek pro podporu cestování handicapovaných, z.s., s.a. [cit. 2016-11-30]. Dostupné z: <<http://www.disway.org/cs/about>>.
- [77] Vozejkmap [online]. s.l.: vozejkmap., s.a. [cit. 2016-11-30]. Dostupné z: <<http://www.vozejkmap.cz/>>.
- [78] Handicap tour o.s. [online]. 2013- 2014 [cit. 2016-11-30]. Dostupné z: <<http://www.handicaptour.cz/>>.
- [79] Cesty bez bariér: Databáze bezbariérového ubytování v ČR [online]. 2014 [cit. 2016-11-30]. Dostupné z: <<http://cestybezbarier.cz/>>.
- [80] Svaz tělesně postižených v České republice, z.s.: Okresní organizace Hodonín [online]. 2010 [cit. 2016-11-30]. Dostupné z: <<http://cestybezbarier.cz/>>.
- [81] Oáza Hodonín středisko speciálních služeb z.s. [online]. [cit. 2016-11-30]. Dostupné z: <<http://www.oazahodonin.eu>>.
- [82] Paprsky naděje [online]. [cit. 2016-11-30]. Dostupné z: <<http://www.paprskynadeje.cz/>>.
- [83] Liga vozíčkářů [online]. Brno: Liga vozíčkářů, 2012 [cit. 2016-11-30]. Dostupné z: <<http://www.ligavozic.cz/>>.
- [84] Národní institut pro integraci osob s omezenou schopností pohybu a orientace České republiky, o. s. [online]. [cit. 2016-11-30]. Dostupné z: <<http://www.nipi.cz/index.asp>>.

Seznam příloh

Příloha 1: Bezbariérovost přírodních rezervací v Hodoníně a okolí	107
Příloha 2: Bezbariérovost přírodních památek v Hodoníně a okolí	108
Příloha 3: Bezbariérovost přírodních parků v Hodoníně a okolí.....	110
Příloha 4: Bezbariérovost kostelů v Hodoníně a okolí.....	111
Příloha 5:Bezbariérovost kaplí a kapliček v Hodoníně a okolí	112
Příloha 6: Přehled bezbariérových ubytovacích zařízení v Hodoníně a okolí.....	113
Příloha 7: Přehled bezbariérových pohostinských zařízení.....	115
Příloha 8: Přehled regionální autobusové dopravy v Hodoníně a okolí.....	117

Přílohy

Příloha 1: Bezbariérovost přírodních rezervací v Hodoníně a okolí

Název přírodní rezervace	Lokalita	Popis	Označení bezbariérovosti		
					
Háj u Louky	U obce Louka	Nezpevněné cesty Lesní cesty, Informační tabule	ND	BB	BD
Hloží	U obce Louka	Nezpevněné cesty Luční cesty Informační tabule	ND	BB	BD
Horký	U obce Milotice	Nezpevněné cesty Luční cesty Informační tabule	ND	BB	BD
Kútky	U obce Radejov	Nezpevněné cesty Luční a lesní cesty Informační tabule	ND	BB	BD
Machová	U obce Javorník	Nezpevněné cesty Luční cesty Informační tabule	ND	BB	BD
Moravanské louky	U obce Moravany	Nezpevněné cesty Luční a lesní cesty Značené cesty Informační tabule	ND	BB	BD
Oskovec	U obce Petrov	Zpevněné a nezpevněné cesty Lesní cesty, cyklotrasa Informační tabule	BD	ČB	ND
Písečný rybník	U obce Milotice	Nezpevněné cesty Luční a lesní cesty Informační tabule	ND	BB	BD
Skařiny	U obce Mikulčice	Zpevněné Nezpevněné cesty Luční a lesní cesty, cyklotrasy Značené cesty Informační tabule	ND	ČB	ND
Sovince	U obce Nenkovice	Nezpevněné cesty Luční cesty Informační tabule	ND	BB	BD

Vysvětlivky: B - zcela bezbariérové, ČB - částečně bezbariérové, BD – dostupné s doprovodem, ND – nedostupné, Zdroj: Vlastní zpracování, 2016 [45, 41, 44]

Příloha 1: Pokračování - Bezbariérovost přírodních rezervací v Hodoníně a okolí

Název přírodní rezervace	Lokalita	Popis	Označení bezbariérovosti		
					
Stupava	U města Hodonín	Nezpevněné cesty Lesní cesty Informační tabule	ND	BB	BD
U Vrby	U obce Ždánice	Nezpevněné cesty Lesní cesty Informační tabule	ND	BB	BD

Vysvětlivky: B - zcela bezbariérové, ČB - částečně bezbariérové, BD – dostupné s doprovodem, ND – nedostupné, Zdroj: Vlastní zpracování, 2016 [45, 41, 44]

Příloha 2: Bezbariérovost přírodních památek v Hodoníně a okolí

Název přírodní památky	Lokalita	Popis	Označení bezbariérovosti		
					
Bílý kopec u Čejče	U obce Čejče	Nezpevněné cesty Polní cesty Informační tabule	ND	BB	BD
Bohuslavické stráně	U obce Bohuslavice	Nezpevněné cesty Luční cesty Informační tabule	ND	BB	BD
Borky	U obce Blatničky k obci Boršic u Blatnice	Nezpevněné cesty Lesní a luční cesty Informační tabule	ND	BB	BD
Háj u Lipova	U obce Lipov	Nezpevněné cesty Lesní cesty Informační tabule	ND	BB	BD
Hošťálka	U obce Skalka	Nezpevněné cesty Luční cesty Informační tabule	ND	BB	BD
Hovoranské louky	U obce Hovorany	Nezpevněné cesty Luční cesty Informační tabule	ND	BB	BD
Jezero	U obce Vacenovice	Nezpevněné cesty Polní cesty Informační tabule	ND	BB	BD
Letiště Milotice	U obce Milotice	Nezpevněné cesty polní cesty Informační tabule	ND	BB	BD

Vysvětlivky: B - zcela bezbariérové, ČB - částečně bezbariérové, BD – dostupné s doprovodem, ND – nedostupné, Zdroj: Vlastní zpracování, 2016 [41, 44, 45]

Příloha 2: Pokračování - Bezbariérovost přírodních památek v Hodoníně a okolí

Název přírodní památky	Lokalita	Popis	Označení bezbariérovosti		
					
Losky	U obce Ježov	Nezpevněné cesty Polní cesty Informační tabule	ND	BB	BD
Miliový Louky	U obce Blatnička	Nezpevněné cesty Luční a polní cesty Informační značka	ND	BB	BD
Nad Vápenkou	U obce Javorník	Nezpevněné cesty Polní cesty Informační tabule	ND	BB	BD
Očovské louky	U města Hodonín	Nezpevněné cesty polní cesty Značené cesty Informační tabule	ND	BB	BD
Ochozy	U obce Archebov	Nezpevněné cesty Polní cesty Informační tabule	ND	BB	BD
Osypané břehy	U obce Bzenec	Nezpevněné cesty Lesní cesty Značené cesty Informační tabule	ND	BB	BD
Pánov	U města Hodonín	Nezpevněné cesty Polní cesty Informační značka	ND	BB	BD
Střečkův kopec	U obce Blatnice	Nezpevněné cesty Polní cesty Informační značka	ND	BB	BD
Špidláky	U obce Čejkovice	Nezpevněné cesty Polní cesty Informační tabule	ND	BB	BD
Velický hliník	U obce Javorník	Nezpevněné cesty Polní cesty Informační tabule	ND	BB	BD
Vojenské cvičiště Bzenec	U obce Bzenec	Nezpevněné cesty Polní cesty Informační tabule	ND	BB	BD
Výchoz	U obce Čejč	Nezpevněné cesty Polní cesty Informační tabule	ND	BB	BD

Vysvětlivky: B - zcela bezbariérové, ČB - částečně bezbariérové, BD – dostupné s doprovodem, ND – nedostupné, Zdroj: Vlastní zpracování, 2016 [41, 44, 45]

Příloha 2: Pokračování - Bezbariérovost přírodních památek v Hodoníně a okolí

Název přírodní památky	Lokalita	Popis	Označení bezbariérovosti		
					
Vypálenky	U obce Moravský Písek	Nezpevněné cesty Polní cesty Informační značka	ND	BB	BD
Záповěď u Karlíka	U obce Karlín	Nezpevněné cesty Luční cesty Informační značka	ND	BB	BD
Žerotín	U obce Radějov	Nezpevněné cesty Polní a luční cesty Značené cesty Informační značka	ND	BB	BD

Vysvětlivky: B - zcela bezbariérové, ČB - částečně bezbariérové, BD – dostupné s doprovodem, ND – nedostupné, Zdroj: Vlastní zpracování, 2016 [41, 44, 45]

Příloha 3: Bezbariérovost přírodních parků v Hodoníně a okolí

Název přírodních parků	Lokalita	Popis	Označení bezbariérovosti		
					
Mikulčický luh	U obce Mikulčice	Nezpevněné cesty Lesní cesty Značené cesty Informační tabule	ND	BB	BD
Strážnické pomoraví	U města Strážnice	Nezpevněné cesty Lesní cesty Informační značka	ND	BB	BD
Ždánický les	Mezi obcemi Bošovice, Koryčany, Bučovice, Dambořice	Nezpevněné cesty Lesní cesty Značené cesty Informační tabule	ND	BB	BD

Vysvětlivky: B - zcela bezbariérové, ČB - částečně bezbariérové, BD – dostupné s doprovodem, ND – nedostupné, Zdroj: Vlastní zpracování, 2016 [41, 44, 45]

Příloha 4: Bezbariérovost kostelů v Hodoníně a okolí

Kostely	Město / obec / informace	Označení bezbariérovosti		
				
Kostel sv. Šebestiána a Rocha	Archebov	BB	BB	BD
Kostel sv. Ondřeje	Blatnice pod Svatým Antonínkem	BB	BB	BD
Kostel sv. Antonína Paduánského	Blatnice pod Svatým Antonínkem	ČB	BB	BD
Kostel sv. Jana Křtitele	Bzenec (schodiště)	ND	BB	BD
Kostel sv. Kunhuty	Čejkovice (schodiště)	ND	BB	BD
Kostel sv. Vavřince	Hodonín (1 schod)	ČB	BB	BD
Kostel sv. Jakuba Většího	Ježov (schodiště)	ND	BB	BD
Kostel sv. Josefa Kalasanského	Kyjov	BB	BB	BD
Kostel Nanebevzatí Panny Marie a sv. Cyrila a Metoděje	Kyjov (schodiště)	ND	BB	BD
Kostel Panny Marie Růžencové	Louka	BB	BB	BD
Kostel Všech Svatých	Milotice (schodiště)	ND	BB	BD
Kostel sv. Izidora	Prušánky (2 schody)	ČB	BB	BD
Kostel sv. Cyrila a Metoděje	Ratíškovice (schodiště)	ND	BB	BD
Kostel sv. Martina	Strážnice			
Kostel Navštívení Panny Marie	Stavobořice – Místřín (schodiště)	ND	BB	BD
Kostel sv. Jana Křtitele	Uhřice	ND	BB	BD
Kostel Panny Marie	Veselí nad Moravou	ND	BB	BD
Kostel sv. Bartoloměje	Veselí nad Moravou (2 schody)	ČB	BB	BD
Karokní kostel sv. Andělů strážných	Veselí nad Moravou (2 schody)	ČB	BB	BD
Kostel Nanebevzetí Panny Marie	Vlkoš (schodiště)	ND	BB	BD
Kostel sv. Vavřince	Vracov (1 schod)	ČB	BB	BD
Kostel sv. Jana Nepomuckého	Žádovice	BB	BB	BD
Kostel sv. Anny	Žárošice (1 schod)	ČB	BB	BD
Kostel Nanebevzetí Panny Marie	Ždánice (schodiště)	ND	BB	BD
Kostel Stětí sv. Jana Křtitele	Žeravice (3 schody)	ČB	BB	BD

Vysvětlivky: BB – bezbariérový, ČB – částečně bezbariérový, BD – bezbariérový s doprovodem, ND – nedostupný. Zdroj: vlastní zpracování, 2016, [41, 44, 45]

Příloha 5:Bezbariérovost kaplí a kapliček v Hodoníně a okolí

Kaple / kapličky	Město / obec / informace	Označení bezbariérovosti		
				
Kaplička	Bukovany (1 schod)	ČB	BB	BD
Kaplička sv. Jana Nepomuckého	Bzenec (bez cesty, u silnice)	ND	ND	ND
Kaplička u hl.silnice v obci	Čeložnice (2 schody, úzký vstup)	ND	ND	ND
Kaple sv. Jana Křtitele	Dolní Bojanovice (schodiště)	ND	BB	BD
Kaplička	Dolní Bojanovice (2 schody)	ČB	BB	BD
Kaplička sv. Jana Nepomuckého	Dolní Bojanovice	BB	BB	BB
Kaplička sv. Alžběty	Hodonín (není cesta)	ČB	BB	BD
Kaple sv. Kříže	Hodonín	BB	BB	BB
Kaple na hřbitově	Hodonín (3 schody)	ČB	BB	BD
Kaple sv. Marka	Ješov (2 schody)	ČB	BB	BD
Kaple sv. Martina	Kněždub (bez cesty, v polích)	ND	ND	ND
Kaple za vinnými boudami	Kozojídky (bez cesty, v polích)	ND	ND	ND
Kaple sv. Martina	Kyjov	BB	BB	BB
Kaple sv. Rocha	Kyjov	ND	ND	ND
Kaple sv. Rocha	Mikulčice (3schody)	ČB	BB	BD
Kaple sv. Rocha	Milotice (1 schod)	ČB	BB	BD
Kaple	Moravany (u silnice, bez cesty)	ND	ND	ND
Kaple sv. Rocha	Mutenice (bez cesty)	ND	BB	BD
Kaple Panny Marie	Ostrovánky (u silnice, bez cesty)	ND	ND	ND
Kaplička	Prušánky (1 schod)	ČB	BB	BD
Kaplička	Radějov	BB	BB	BB
Kaple	Rohatec (není cesta)	ČB	BB	BD
Kaple	Rohatec (není cesta)	ČB	BB	BD
Kaplička	Sobůlky (u lesa, bez cesty)	ND	ČB	BD
Kaple sv. Heleny	Sobůlky (ve svahu, bez cesty, 1 schod)	ND	BB	ND
Kaple sv. Rozálie	Strážnice (u silnice, bez cesty)	ND	ND	ND
Kaple sv. Rocha	Strážnice (1 schod)	ČB	BB	BD
Kaplička Všech svatých	Strážnice	BB	BB	BB
Výklenková kaple	Sudoměřice (u potoka, 1 schod, sklon svahu)	ND	BB	BD
Výklenková kaple	Sudoměřice (u domu čp. 87, bez cesty)	ND	BB	BD
Kaple sv. Rocha	Šardice (1 schod, socha)	ČB	BB	BD
Kaple	Těmice	BB	BB	BB
Kaplička sv. Floriána	Uhřetice	ČB	BB	BD

Vysvětlivky: BB – bezbariérový, ČB – částečně bezbariérový, BD – bezbariérový s doprovodem, ND – nedostupný. Zdroj: vlastní zpracování, 2016 [51]

Příloha 5: Pokračování - Bezbariérovost kaplí a kapliček v Hodoníně a okolí

Kaple / kapličky	Město / obec / informace	Označení bezbariérovosti		
				
Kaplička	Vacenovice (1 schod)	ČB	BB	BD
Kaplička sv. Františka Xaverského	Veselí nad Moravou (v zámeckém parku, bez cesty)	ND	BB	BD
Kaplička Panny Marie	Veselí nad Moravou (2 schody)	ČB	BB	BD
Kaplička	Věteřov (u silnice)	ND	ND	ND
Kaple sv. Jana Nepomuckého	Vlkoš (bez cesty)	ČB	BB	BD
Kaplička sv. Anny	Vracov (u silnice v obci)	BB	ČB	BD
Kaple Panny Marie	Ždánice (schodiště)	ND	BB	BD
Kaple sv. Barbory	Žeravice (na hřbitově)	BB	BB	BB

Vysvětlivky: BB – bezbariérový, ČB – částečně bezbariérový, BD – bezbariérový s doprovodem, ND – nedostupný. Zdroj: vlastní zpracování, 2016 [51]

Příloha 6: Přehled bezbariérových ubytovacích zařízení v Hodoníně a okolí

Ubytovací zařízení	Kategorie	Lokalita	Popis bezbariérovosti	Označení bezbariérovosti		
						
Bukovanský Mlýn	Hotel ***	Bukovany	Pokoj Restaurace Vinárna, vinný sklep Letní terasa Zahrádka Sály a salónky BWC	BB	ČB	BD
Myslivna - Hotel Lidový dům	Hotel ***	Bzenec	Pokoj Restaurace Pivnice BWC Výtah Rampa	BB	ČB	BD
Hotel Krystal	Hotel ***	Hodonín	Pokoj Společný prostor (recepce, vstup) Restaurace Výtah	BB	ČB	BD

Vysvětlivky: BB – bezbariérový, ČB – částečně bezbariérový, BD – bezbariérový s doprovodem, ND – nedostupný, BWC – bezbariérová toaleta. Zdroj: vlastní zpracování, 2016 [45, 65]

Příloha 6: Pokračování - Přehled bezbariérových ubytovacích zařízení v Hodoníně a okolí

Ubytovací zařízení	Kategorie	Lokalita	Popis bezbariérovosti	Označení bezbariérovosti		
						
Hotel Radějov	Hotel ***	Kněždub	Pokoje (4) Restaurace Salonky	BB	ČB	BD
Kyjovský pivovar	Hotel ***	Kyjov	Pokoj Výtah Společný prostor (recepce, vstup) BWC Squash Restaurace, letní terasa, zahrádka Pivovar Sály a salónky	BB	ČB	BD
Hotel Beatrice	Hotel ***	Prušánky	Pokoj Společný prostor (recepce, vstup) BWC	BB	ČB	BD
Hotel Strážnice	Hotel ***	Strážnice	2 pokoje Rampa Restaurace Výtah BWC	BB	ČB	BD
Penzion Parnas	Penzion	Blatnice nad Svatým Antonínkem	Pokoj	BB	ČB	BD
Penzion U Sklepů	Penzion	Hovorany	Pokoj Společné prostory BWC	BB	ČB	BD
Vinný sklep Krýsa	penzion	Kostelec	Pokoj Část vinného sklípku	BB	ČB	BB
Penzion Šardice	Penzion	Šardice	Pokoj	BB	ČB	BD
Kemp Josef	Kemp	Dubňany	Pokoj Sportovní zařízení (koupaliště) Restaurace	BB	ČB	BB

Vysvětlivky: BB – bezbariérový, ČB – částečně bezbariérový, BD – bezbariérový s doprovodem, ND – nedostupný, BWC – bezbariérová toaleta. Zdroj: vlastní zpracování, 2016 [45, 65]

Příloha 7: Přehled bezbariérových pohostinských zařízení

Pohostinské zařízení	Kategorie	Lokalita	Popis bezbariérovosti	Označení bezbariérovosti		
						
Mlynářská restaurace	Restaurace	Bukovany (Bukovanský mlýn)	Vstup BWC Restaurace, vinný sklep, zahrádka, letní terasa	BB	ČB	BD
Restaurace Myslivna - Hotel Lidový dům	Restaurace	Bzenec	Vstup BWC Restaurace Pivnice	BB	ČB	BD
Hotel Junior	Restaurace	Bzenec	Vstup Restaurace	BB	ČB	BD
U Templářských rytířů	Restaurace, vinárna	Čejkovice	Vstup - 2 křídla dveří Restaurace	ČB	ČB	BD
Restaurace Na kavárně	Restaurace	Dubňany	Vstup Restaurace Parkování	BB	ČB	BD
Kemp Josef	Restaurace	Dubňany	Vstup Restaurace	BB	ČB	BD
Sportcentrum Želva	Restaurace	Dubňany	Vstup Restaurace BWC	BB	ČB	BD
Hotel Krystal	Restaurace	Hodonín	Vstup Restaurace BWC	BB	ČB	BD
Restaurace Na Radnici	Restaurace	Hodonín	Vstup Restaurace BWC	BB	ČB	BD
Restaurace U Piráta	Restaurace	Hodonín	Vstup Restaurace BWC	BB	ČB	BD
Restaurace U Kačera	Restaurace	Hodonín	Vstup Restaurace BWC	BB	ČB	BD
Pizzerie Casa Mia	Restaurace	Hodonín	Vstup Restaurace	BB	ČB	BD
Cukrárna U Babičky	Cukrárna	Hodonín	Vstup Restaurace	BB	ČB	BD
Restaurace Armia	Restaurace	Hodonín	Vstup Restaurace	BB	ČB	BD
Bowling - Restaurace	Restaurace	Hodonín	Vstup – z boku Restaurace	ČB	ČB	BD

Příloha 7: Pokračování - Přehled bezbariérových pohostinských zařízení

Pohostinské zařízení	Kategorie	Lokalita	Popis bezbariérovosti	Označení bezbariérovosti		
						
Restaurace Besední dům	Restaurace	Hodonín	Vstup Restaurace	BB	ČB	BD
Hotel Kyjovský pivovar	Restaurace	Kyjov	Vstup BWC Restaurace, zahrádka, letní terasa	BB	ČB	ČB
IP Restaurant	Restaurace	Kyjov	Vstup Restaurace	BB	ČB	BD
Zahrádka U Kulky	Restaurace	Kyjov	Vstup Letní Restaurace BWC	BB	ČB	BD
Hostinec Na Zámecké	Restaurace	Milotice	Vstup restaurace Parkování BWC	BB	ČB	BD
Penzion Alfa	Restaurace	Moravany	Vstup Restaurace BWC	BB	ČB	BD
Restaurace Kovárna	Restaurace	Moravský Písek	Vstup Restaurace Parkování BWC	BB	ČB	BD
Penzion a restaurace Alfa	restaurace	Moravský Písek	Vstup Restaurace	BB	ČB	BD
Restaurace Na mlýně	restaurace	Ratiškovice	Vstup Restaurace BWC	BB	ČB	BD
Hotel Strážnice	restaurace	Strážnice	Vstup Restaurace WC	BB	ČB	BB
Pizzerie Perfetto	restaurace	Veselí nad Moravou	Vstup Restaurace BWC	BB	ČB	BB
TMD – Restaurace Bar Bowling	restaurace	Vracov	Vstup Restaurace BWC	BB	ČB	BD
Hostinec Metropol	restaurace	Žarošice	Vstup Restaurace, letní terasa, zahrádka	BB	ČB	BD

Vysvětlivky: BB – bezbariérový, ČB – částečně bezbariérový, BD – bezbariérový s doprovodem, ND – nedostupný, BWC – bezbariérová toaleta. Zdroj: vlastní zpracování, 2016 [45]

Příloha 8: Přehled regionální autobusové dopravy v Hodoníně a okolí

Číslo autobusové linky	Trasa	Bezbariérový spoj
257	Boskovice – Skalice nad Svitavou – Lysice (Kozárov – Lomnice) – Tasovice – Hodonín - Olešnice	Ano
290	Cetkovice – Uhřice – Úsobrno – Jaroměřice - Jevíčko	Ne
556	Hodonín – Prušánky – Velké Bílovice - Podivín	Ano
572	Břeclav – Lanžhot – Tvrdonice – Moravská Nová Ves - Hodonín	Ano
573	Břeclav – Hrušky – Moravská Nová Ves – Prušánky	Ano
610	Sokolnice – Otnice - Dambořice	Ano
642	Bučovice – Ždánice – Lovčice – Bukovany – Kyjov	Ano
655	Ždánice – Žarošice – Násedlovice – Čejč	Ano
660	Kyjov – Žarošice – Uhřice – Dambořice	Ano
661	Kyjov – Želetice - Násedlovice	Ano
662	Kyjov – Šardice - Hovorany	Ano
663	Hodonín – Dubňany - Kyjov	Ano
664	Hodonín – Ratiškovice – Miletice – Kyjov	Ano
665	Kyjov – Vracov – Bzenec – Strážnice	Ano
666	Kyjov – Vlkoš – Žeravice – Osvětimany	Ano
667	Kyjov – Moravany – Hýsly – Kyjov	Ano
668	Kyjov – Čeložnice	Ano
835	Lechovice – Práche – Prosiměřice – Žerotice – Želetice a zpět	Ano
910	Hodonín – Holíč – Skalica – Strážnice – Veselí nad Moravou	Ne
911	Hodonín – Rohatec – Strážnice – Veselí nad Moravou	Ano
912	Hodonín – Ratiškovice – Vracov - Bzenec	Ano
913	Hodonín – Čejkovice - Čejč	Ano
920	Strážnice – Radějov – Tvarožná Lhota	Ano
930	Veselí nad Moravou – Hroznová Lhota – Tasov – Lipov – Velká nad Veličkou – Nová Lhota	Ano
931	Veselí nad Moravou – Hroznová Lhota – Kněždub – Tvarožná Lhota - Strážnice	Ano
932	Veselí nad Moravou – Blatnice pod Svatým Antonínkem – Suchov – Nová Lhota	Ano
933	Veselí nad Moravou – Moravský Písek – Domanín – Syrovín - Žeravice	Ano
934	Veselí nad Moravou – Bzenec – Syrovín - Žeravice	Ano
935	Kuželov – Hrubá Vrbka – Malá Vrbka – Velká nad Veličkou	Ano
940	Kuželov – Hroznová Lhota	Ano

Zdroj: vlastní zpracování, 2016 [73]